

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felolvasó szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Szembesítés.

Budapest, november 22.

(v.) A felvidéken folyó panszláv nemzeti mozgalom kedves-e a néppártnak s van-e a panszláv és az ultramontán törekvések közt valamelyes alkalmi érintkezés vagy állandó szövetség? Az országnak kétségtelen joga, hogy határozott választ követeljen a néppárttól e kérdésre, melynek a hazánk északi részén egyre rohamosabban terjeszkedő panszláv izgatás égető aktualitást ad. A közvélemény elismerésére szolgált hát rá Bornemissza Lajos, a szabadelvűpárt egyik tagja, aki mai felszólalásában ezt a kérdést a legélesebb formában a néppárt mellének szegelte.

Tapintatos és szerencsés mértékűdással végezte Bornemissza ezt a feladatát. Tartózkodott minden vádaskodástól, még a leggyanúsabb tüneteit sem sorolta fel ennek az összejátszásnak s nem is inszinuált senkinek semmit. Mindössze arra szorított, hogy az ország tanácsában felolvasott néhány újságcikket. Ezek a cikkek a néppártnak tót nyelvű hetilapjában láttak nemrégiben napvilágot. E lap homlokán gyémántos boglárnál is ékebben a Molnár János képviselő ur dicső neve ragyog. Ami e cikkekben megnyilatkozik, az maga a leplezetlen panszláv izgatás, mely cinikus nyíltsággal támadja a magyar nemzet igazait és érdekeit. Valóságos panegirisek ezek a cikkek a tótság nemzeti önértetének. Tömjénezetnek bennük azok a kivándorlók, akik itt e hazában elviselhetetlennek tartják a magyar hatóságok és a magyar társadalom nemzeti erőfelfejtését s akik tisztá tót mivoltuk megőrzése végett átkelnek a világtengeren, hogy Amerikában szabadon rajonghassanak tót anyanyelvükért s panszláv

törekvéseiket az egyházban és az iskolában akadálytalanul érvényesíthessék. Az a lap, amely e bátor és lelkes tótokat az egekig magasztalja, a néppárt hivatalos lapja, amelynek e tárgyú fejtegetéseit előbb néma döbbenéssel fogadta, majd zúgó fehéborodással kísérte az egész magyar parlament.

Pedig a ma felolvasott szemelvények még a jámborabb fajtából valók. Tudunk volna mi Bornemissza Lajosnak és a képviselőháznak a néppárti tót sajtó olyan példányaival is szolgálni, amelyeknek tartalmához képest a ma hallott dolgok valóságos enyelgések. Olvasunk mi például e lapban nemrég két nagyon érdekes szerkesztői üzenetet. Az egyik azt tanácsolja a tótoknak, hogy a vármegyei hatóságokhoz tót nyelvű beadványt ne intézzenek, noha a törvény világosan jogot ad erre nekik, — mert a magyar urak nem törődnek a joggal s elverik a szegény tót népen a port, ha anyanyelvével élni akar; ezért nyujtsanak be magyar beadványt a tótok, nehogy a lelketlen megye ürügyet találjon a jogfosztásra. A másik üzenet sokkal rövidebb volt, de egyszersmind sokkal cifrább is. Ebben valakinek, akit panszlávnak csufoltak, azt üzeni a néppárt hivatalos lapjának szerkesztősége, hogy sohase törődjék ezzel a gunyolódással, mivelhogy a csufolóó nyilván ezt akarta vele mondani: „becsületes ember.“ Nos, ugy-e, hogy a Bornemissza Lajos szemelvényei valóságos kismiskák e szörnyűséges dolgokhoz képest?

Egyszerű, szabatos, határozott választ követelt Bornemissza Lajos és az ő szavai kapcsán az egész képviselőház a néppárttól: elítéli és megbélyegzi-e a néppárt a saját hivatalos lapjából kiadott hazafiatlant, panszláv szellemet, — igen vagy nem? Főtisztelendő Molnár János ur kissé sápadt orcával és zavartodott mosollyal jelentkezett a szólásra s

a helyett, hogy magyaros egyenességgel felelt volna az elébe tett kérdésre, jó sokáig elégikus hangon arról hárfázott, milyen nehéz sora van a papnak a képviselőházban s milyen könnyű a politikai porondon egy papot megtámadni. E merész elkalandozás után végre mégis kénytelen volt a tárgyra rátérni, mert a Ház türelmetlenségének láttára nem szöhetett tovább a kérdés agyonbeszélésére célzó komikusan kétségbeesett kísérletet. Így aztán ráfanyalodott nagynehezen a kelletlen thémára. Ó milyen esellenül köntörfalazott az ultramontán irodavezér! Milyen száználmasan öltöztetett, milyen vergődve osongatott félre a mellének szegződő kérdés elől! Hogy ő nem tud tótul egy kukkot sem, tehát bajos felelnie az újság minden soráért. Hogy a szerkesztőnek szerződéses kötelessége a lap politikai részét a kinyomatás előtt magyarra fordítani s e fordítást neki, mint lap tulajdonosnak jóváhagyás végett bemutatni. Hogy a szerkesztő ezt rendszerint meg is tette, de mostanság — itt a szónoknak eljárt a szája s hozzátette, hogy: „fajdalom“ — felmentését kérte a szerkesztés gondjai alól. Hogy a tót népnek az adminisztratív üldözés miatt való panaszkodása jogosult, de ilyen panasz hallható magyar részről is. Hogy a néppárt ragaszkodik az állameszméhez s hogy amennyiben a felolvasott cikkekben csakugyan találhatik nemzet- és államellenes irányzat, ezt a néppárt semmi esetre sem tudná helyeselni. De hogy van-e ilyes irányzat a felolvasott cikkekben, azt így, első hallásra, a főtisztelendő ur nem tudja megmondani.

Nos, tisztelt közvélemény, ugyebár szegényesen fest a néppárt védekezése? S ugye, hogy ez a silány védekezés felér a beismeréssel? *Magyarnak* akarják-e a néppárti urak e hazát? Akarják-e, hogy iskolában, közigaz-

TÁRCA.

Cigányhistoria.

— Rajz 1849-ből. —

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Péterfy Tamás.

Csepegés a falu kovácsa volt. Rupi az inasa, legénye, fogadott fia és az Isten tudja, mi mindene vala a kovács-mesternek. Hogy jól ment-e a dolga? . . . Meghiszem azt! Kitért a forradalom. Volt munka, mint a sár. Majdnem másfél évtizedig tartott a dicső, boldog idő. Kovácsolták a kaszkát harci lándzsának szekérszámra. Csak az a kár, hogy nem tartott, míg a világ.

A székelyeknek nem kellett több harci kasza. Ugy szalíngóztak haza ötösével-hatosával egy csoportban. Megállott a kovács-mesterség. Cudar patkószegzet sem csináltak több senki, nehogy gyanuba essék valahogy. Erre a szomorú világra, ha mindenki gondolt is, Csepegés sohasem számított volna. Olyan a cigány, mint a művész: *ma dobi!* holnap kópi!

Egyik szomorú őszi napon bánatos pofával lépett ki a viskójából Csepegés. A nyomában járt Rupi is. Kísérte, miként az árnyék. Az 1849. évi kódos őszi napok egyike vala és az ilyen napokat rendszeren felhasználta a faluba hazaszökdő szabadságharcosok. A vén és a fiatal cigány nem gondolt most semmi másra, mint a becses gyomrára. Csepegés kezdte a sóhajtatást.

— Háj! háj! . . . Ezs a sip sábcáság!
— Csudár, de sip! — kontráz rá Rupi és oldalvást felpislog a Sikó Dénesék almájára, amelyről csak úgy kandikál le a piros párisz.
— Megbálándultál te bálhás?! — förmedt rá az öreg Csepegés, — ugyan mi sip? . . .

Rupi az almáira kaesint és vállat von, mintha csak azt mondaná, hogy az alma nem hus, ha mindjárt párisz is, de azért valami! Csepegés közönyös vállvonással felel s csak sugva mondja, hogy:

— Erigy már! Apád izs próbált . . .
Rupi körültekint, mintha félne, de Csepegés tovább biztatja.

— Hát félsz? . . . Erigy már! . . .
Nem azért biztatja a fiatait, hogy almára fájna a foga, hanem azért, hogy megszökjék az alatt. Míg Rupi az almáira felkerül, Csepegésnek hült helye marad. Elpárolog valami érdemesebb után, mint az alma.

Rupi figyelve tekint le az almáiról, s megnyugszik azon, hogy *azs akástófárá való bizsomasan lopni ment.* Azonban ez nincs befolyással az ő zsebelésére. A kebelét is megrakja, de előbb leszorítja a derékszíjat, nehogy kihulljon a szerzemény. Még el sem készül Rupi a rakodással, mire a Batóné kertje mögül elősompolyog az öreg Csepegés. Oda jön gyönyörködni az ifju cigányon.

— Már tes! tes! . . . — mondogatja és biztatással is szolgál a rajknak, — a sebbeket . . . a sebbeket Rupi! . . .

— Csak nem rontom a drágá egisigem á fírgossivel? . . .

Csepegés pisszent. Ez bajt jelent. Aztán félre fordul és az eget nézi, pedig a ködtől alig lát öt lépésnyire. Ilyen egetbámuló állásban találja Sikó Dénes, ki az éjszaka jött haza . . . Talán a kókósi hidtól jött? . . . No, azt ő ugy sem árulja el. Megnézi az öreg cigányt, aki nem akarja őt meglátni, csak az eget bámulja az utca közepén.

— Te mit csinálsz, vén Csepegés?
— Nizsom, hogy eső less . . .
Gyanakodva jön közelebb Dénes, mert a cigány viselkedése nem tetszik. Ő építette a vis-

kójukat, ő segítette sok éveken át a kovács familiát. Igaz, három hónapja nem volt itthon, de ez a cigány csakugyan megváltozott . . . Közbe az almáfa is megmozdul, amit észreveszen a fiatal székely gazda.

— Hát te Rupi, mit keressz az almáfan?
— Tisztogatom á fírgektül . . .
Csepegés is közbevág:
— Ne tisztogás tebet! . . .

Dénesnek feltűnik, hogy Csepegés ide beszél és tova fordul. Nem szól, csak magában kérdezi, hogy mi az ördög lelte ezeket a cigányokat? Eddig, ha loptak is, csak más faluból. A saját falujokban tisztességes lakónak ismerték őket és ami fő: munkás, becsületes életet folytattak.

— Jere le a fáról, Rupi.
— Jevék, jevek má! . . .
Csepegés újra belebeszél:
— Ne tisztogás tebet á devlábá! . . .

Közbe éppen jókor érkezik oda Bodosi uram, a Dénes komája. Vele van a kis hatéves Juliska leánya, akinek Dénes a keresztapja. Rövid a szó. Most keveset beszélnek egyáltalában az emberek, csupán a kis leánya panaszol a keresztapja ölése közben:

— Senki sem adott piros almát! . . .
A keresztapa megérti. Felszól Rupihoz a fára:

— Adj le almát, te jómadár!
— Fára mástam, mádar lettem! — sóhajtoz a cigánylegény és lenyujt egypár piros páriszt. Közbe Csepegés elszökne, ha Dénes szemmel nem tartaná a gyanus mozdulatai miatt. Mind hátrafelé húzódik, mint a rák, míg Dénes a kapuja elé rendel.

Bodosi koma a cigányt előre taszigálja, mi alatt Dénes panaszol:
— Nem értem, mi van ezekkel a cigányokkal!

gátásban, jogszolgáltatásban a magyar nyelv épp oly korlátlanul érvényesüljön, amint a törvényhozásban érvényesül? Akarják-e a magyar nemzeti művelődésnek diadalát az egész vonalon? Akarják-e, hogy a magyar állami-ság színültig teljék meg magyar nemzeti tartalommal? Akarják-e mindezt: igen vagy nem?

Ma konfrontálták őket az ország színe előtt e kérdésekkel. Magyarul kérdezték őket, de ők ultramontánul feleltek. Óvatosan kergettek a kérdések körül. S volt rá gondjuk, hogy monódiájukban a nemzetiségek megtalálják a magyar nemzeti eszme elutasítását — a nélkül, hogy a magyar nemzet közvéleménye előtt ezért felelni tartoznának. A néppárt, szembeállítva a határozott formájú kérdéssel, nem jelentette ki, hogy elítéli és megbélyegzi a saját hivatalos lapjában foglalt nemzetellenes fejtegetéseket. Kiváncsiak vagyunk, mi véleménye lesz e felől a kuruc brigádnak és a Szemere Miklós-társaságnak.

A felirati vita.

— Hétdik nap. —

Budapest, november 22.

A hetedik nap a pihenésé volna. S az is volt. Pihentek mindazok, akik régi munkásai a parlamentnek. De fölvonultak helyettük az új emberek s erre az egyetlen ülésre négy, sőt azt lehetne mondani, hogy öt szűzbeszéd esett. Mert azt a bizonyos ötödik beszédet is olyan ember mondotta, aki volt ugyan már képviselő, de az utolsó országgyűlésből kimaradt. S nem mondható éppen a legörvendetesebb szimptomának, hogy igazán szükséges beszéd csak az — ötödik volt.

Ezt Bornemissza Lajos mondta, a félig-új ember. Mint felvidéki ember, azt a kérdést akarta tisztába hozni, hogy a néppártnak van-e köze a felvidéki nemzetiségi izgatásokhoz? Azt, hogy nemzetiségi izgatások vannak, külön bizonyította Bornemissza. Egész sor cikkelyt olvasott fel a néppárt tótnyelvű újságjából s ezek a cikkelyek akármelyik tót izgatónak dícséretére válnának. Egyszerűen azt hirdetik, hogy érthető a tótok kivándorló hajlandósága, még pedig nem a nyomor miatt, mert hiszen nyomor egybűt is van, hanem azért, mert a magyarok idegeneknek nézik a tótokat s gyűlölik őket a tótságuk miatt. És hirdetik továbbá, hogy Amerikában csakugyan jobb soruk is van a tótoknak, mert tót kaszinót, iskolát, egyesületet és templomot csinálhatnak — szabadon.

Hogy micsoda hang szól e cikkelyekből a tótokhoz, azt egy szűzközbeszólás (a Ballagi Gézáé) illusztrálta.

— Felhívás ez hazaárulásra! — szölt Ballagi. Buzáth Ferenc nevetett, hogy ez „régí nóta.“ A t. Ház felháborodott, mert „igaz nóta.“ De nem ez volt a legérdekesebb. Hanem Bornemissza kérdése, melylyel egyenesen Molnár apáthoz fordult, hogy tudtával és beleegyezésével jelentek-e meg az inkriminált cikkelyek a *Krestán*-ban.

Molnár apát előbb ötlöt-batolt. Azt a megjegyzést kockáztatta meg, hogy egy pártvezért nem lehet felelőssé tenni olyan dolgokért, melyek a párt sajtójában jelennek meg.

— Hát a miniszterelnök felelős azért, ami a *Magyar Nemzet*-ben jelenik meg?

— Ohó, én nem vagyok szerkesztője! — nevetett Széll Kálmán.

— Hát, szölt az apát, én sem vagyok a *Krestán* szerkesztője, csak kiadója.

Ez volt az apát ur mentése. De nyomorúságos mentés volt, mert először is a kiadónak is van beleszólása egy lap politikai irányába, kivált, ha a kiadó egyszersmind a pártvezért, de másodszor maga az apát ur bevallotta mindjárt, hogy ugy fogadta fel a szerkesztőt, hogy az minden egyes cikket tartozik előbb övele megbeszélni s voltaképpen az a kötelessége, hogy tóra fordítsa, amit magyar nyelven közösen megírtak. Ilyenformán tehát a *Krestán* szerkesztője csak fordító, míg a szerző igazabagy a lap kiadója. Ez vallomás volt, hogy azokat a cikkelyeket az apát ur inspirálta, sőt talán ő írta. Mégis mosakodni próbált a főtisztelendő ur, azt mondván, hogy egyszeri hallásra nem tud a cikkelyekről ítéletet mondani s csak annyit volt hajlandó kijelenteni, hogy amennyiben az inkriminált cikkelyekben nemzetiségi izgatás volna, elítélendő.

— De hát azt tessék megmondani, hogy van-e bennök izgatás! — sürgötték jobbfelől.

Am erre a főtisztelendő ur nem kívánt felelni. Örült, hogy kibújhatott valahogyan a szorították így sarokba. Nemkülönbön örülték volna a t. Ház új akvizíciói. A nemzetiségi képviselők is, de azok ma nem voltak jelen. Ámbár hiszen a mai tanulság szerint bátran elmaradhatának egészen is, mert van a parlamentben helyettesük: a néppárt.

S ezek után a néppártból három új ember vonult fel. Ezek védtek meg, azaz hogy ezek akarták megvédeni a néppártot. Darányi Ferenc és Zboray Miklós voltak a legbugzóbbak, szegények. Semmit se mentettek meg, meg a maguk

reputációját sem. Még aránylag a legfiatalabb néppárti, gróf Wilczek Frigyes korjegyő volt a legszerencésebb. De az nem is beszélt a néppárt-ról, hanem a közigazgatás reformjáról. Ezt a fiatal szónokot meghallgatták. De a többi szűzszónok, még a Kossuth-párti *Keoskeméthy* Ferenc se igen tudott maga iránt figyelmet kelteni.

Egyébként mind az öt beszéd rövid volt s így esett, hogy a végin még szavazással kellett eldönteni, hogy egy hatodik beszéd ne következék. Pedig még csak fél volt kettőre...

A képviselőház ülése november 22-ikén.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Wlassics Gyula, Darányi Ignác és Cseh Ervin.

Elnök bemutatja a Kuria elnökének átiratát, amelyben értesít, hogy Bodoki Zoltán választása ellen, aki különben a mai napon lett volna a határidő lejártával igazolandó, kérvény adatott be.

(A felirati vita.)

Keoskeméthy Ferenc kifejti, hogy nem fogadja el a többség felirati javaslatát, hanem a Kossuth-pártéhoz csatlakozik. Mert csak az ország teljes függetlenségétől várja a haza boldogulását.

Bornemissza Lajos: A felvidéki tót nemzetiségi izgatásokra hívja fel a Ház figyelmét. Ezzel kapcsolatban röviden foglalkozni kíván a néppárt programjával.

A néppárt programjának legfontosabb pontjai közé tartozik az egyházpolitikai törvények revíziója. Hogy a néppárt az egyházpolitikai törvények revíziója alapján nem legközözelebb a választási harcokba, ez ellen nekem — úgymond — semmi kifogásom nincsen, mert én a felvidék talaját nem tartom veszedelmesnek ezen mozgalom kitevésére. Hanem és az iránt kell tisztába jutnunk, hogy azok az egyéb agitációs dolgok, amelyek eddig a néppárti sajtóban megjelentek, a párt tudtával, akaratával és egyetértésével látnak-e napvilágot.

Tudom, hogy az egész felvidéken el van terjedve a tót nemzetiségi agitáció; tehát nemcsak Liptó- és Turóc vármegyékét értem, ahol ez az agitáció már évek óta tart, hanem Sáros vármegyét is, amely vármegye eddig teljesen intakt volt, ahol erről sohasem volt szó, most azonban vannak jelenségek, amelyek arra engednek következtetni, hogy a néppárti agitáció itt is tért foglal és hogy a néppárt programja nemcsak az egyházpolitikai törvények revízióját, hanem a tót nemzetiségi aspirációk dédelgetését is felöleli. (Mozgás balfelől.)

A *Krestán* nevezetű lap 36. számában van egy cikk a löseai ünnepségek nagy jelentőségéről. Hozzá kell tennem, hogy a löseai ünnepségek jelentősége az, hogy Löcsén híres bucsujáró, kegyhely van, ahová évenként 20—30.000 ember zarándokol. Felolvassa a cikket, mely a kivándorlásra biztatja a tótnépet s azt mondja, hogy Amerikában több joga van a tót népnek, mint Magyarországon.

Ballagi Géza: *Ház ez felhívás a kivándorlásra!* (Mozgás a baloldalon.)

— A sábaság!... sóhajtja Csepegés, de valamit rejtget a kebelében az ing alatt és félrefordul a beszélőtől.

— Egyik almát lop, — folytatja Dénes.

— Csák á fírgeket tisztítom! — mentegetőzik Rupí.

— A másik huzódzik, mint az agár.

— Nincs munka, édes komám! — magyarázza Bodosi koma.

— Ázs! ázs! — mondják egyszerre a cigányok.

Dénes egy létráért küldi be Bodosít. Nem sokára lekerül Rupí az almafáról és vallatára fogják, de utközben mondogat neki Dénes, míg a létrán lejön.

— Nem elég, hogy házat építettem nektek, hát megloptok? Miért loptál almát, Rupí?

— Csák á fírgeket tisztogattám.

Dénes hirtelen fölrintja a legény ingét, mire a lopott alma széthull a kebeléből.

— Hát ez mi?

— Hát igen, igen. — beszél vontatva a more. — A fírgesit. Hogy á devlábá sedjem a fírget almá nélkül, há ázs almábá bujt a fírg?...

De nyomban rámondja hízlekvedve:

— Ervendek, hogy egisigbe megtetsetti irkezsni, Dines urám!...

Közben Csepegés sókzni akar, de eléje áll Dénes.

— Mi van a kebeledbe az ing alatt, more?

— A sivem!... — feleli Csepegés.

— De hiszen az mozog!

— Már hogy a devlábá ne, há dábag!...

Dénes egy gyors mozdulattal fölrintja a Csepegés ingét is az övéből, mire egy szép, fehér liba esik az utra le, de nem tud elrepülni. Megkötözte szárnyát-lábát a vén cigány.

— Ilyen fehér a te szived? — kérdezi Dénes és nevetnek a cigányokon. Rupí bámulva jön közbe s úgy csodálkozik.

— Hisen ázs libá...

— Hálás te álmás! — szítja Csepegés.

— Acsi, te libás! — kiált vissza Rupí.

Dénes és komája nevetnek még egy ideig, majd a cigányverésen tanácskoznak, hanem Dénes ebben nagy mester. Nem üti a moret. Kár volna ütni, mert ezelőtt nem loptak ám, hanem miként az öreg Csepegés mondja: *ázs á sábaság.* Hej, érezi a székyei hares, hogy mit akar azzal mondani a cigány... Az a szabadság!...

Rupinak a nagy karimájú kalapja almával telerakva felkerül a cigánykunyhó kéményére, melynek elzárja a füstjét. Így verik a cigányt...

Azt is meghagyja Dénes, hogy le ne vegyék, amíg ő meg nem engedi, mert a kunyhó az övé ám! Abból ő rendelkezik. Hiszen tudják azt a szegény cigányok... Most már érzik is...

A libát beviszik Batónának, mert Dénes megismeri a jégéről. Batóné szokta a libái bal-lábhártyáit háromszor lyukasztani. Mig a komák oda járnak a liba-hazavétel ügyében, a két cigány szomorodva nézi, hogy a kis viskó ablakán kezd kitódulni a kéményből visszazsorított füst.

Keserű gunyynal szólal meg a vén Csepegés: — A házsám sívározszik!... Gustust káptám...

Előveszi a dohányzacskót. Kiveri a pipáját és megtömi dohánynyal. Majd az acél, kova, tapló kerül a kezébe, a pipa a szájába. Tüzet csihol és rágyujt keserőben.

— Pipáljunk kettescskin.

— Hármacskin... — egészíti ki Rupí és ő is rágyujt. Majd nagyot ásít a ködön át veres fénynyel látszó nap felé.

— Minek tiszteled á holdát, mikár most gyütt fel á nap?... —

— Besetétidik má délig! — beszél a cigánylegény. — Gyin ázs ellenség... —

— Hát hol van már?... —

— Évá mántá... — és huz vállán egyet a cigánylegény. Szippant a pipából, az sem eshetik valami folségesen. Furcsa világ van.

A kis viskóból tikácsolva, fuladozva menekül ki a harmadik lakó. A szép cigányférfy. Hamar félbeszakad a hármás pipázás. Szaladnak segíteni Évának. A patakhoz viszik, de mossák, de mossák. Majd belefutadott a nagy füstbe.

Még Dénes is megsajnálja az esetet, mikor megtudja, hogy a szép Éva a kunyhóban volt. Szítja a morékat, mint a bokrot, hogy mért nem mondották?!...

— Negy hónáppjám nem láttuk Dines urám! — kezdi Csepegés.

— Már solláni sem merink!... — folytatja Rupí.

— De lopni mertek! — dorgálja a székyely gazda.

— Nem loptunk mink sohá-sohá eddig!... — mondja Csepegés.

— Csák ázs á sábaság!... — sóhajt Rupí.

— Ázs! ázs!... — helyesli Csepegés, — roszdás á kálapács. Háji háji! Megint gyin ázs ellenség Dines urám!... Megint elislád á fálu. Kinek dalgázzik á csigány?...

— A nimetnek! — szól bele Rupí bánatos gunyynal.

— Nem!... — tör ki erőlyesen a vén Csepegés, — inkább terjen le á kit kezsem! A nimetnek nem dalgázzik a mágyár cigány!...

Sok igaz érzés nyilatkozott meg ebben a cigány keserőségben, de nem dolgoztak azok az ellenségnek semmi árért, ha mindjárt élvezni voltak kénytelenek. A nimettől kértek, loptak, de sem neki, sem a muszkának nem dolgozott a székyely-magyar cigány.

Tudta, érezte ezt Dénes. Azért nem verte meg őket. Csak a füstölő kéményt dugatta be, de azt is nem sokára kinyitatta, hogy ne könnyezzeék a cigány szeme a keserű füst miatt. Van miért sirnia...

Buzáth Ferenc: Régi nóta! (Egy hang jobb-felől: *De igaz!*)

Bornemissza Lajos: Én a felvidéki hivatását úgy fogom fel, hogy a szegény népet, amely állandóan iséggel küzd, ezt a népet hazájának megbirtasá, hogy a nemzeti állam kiépítésének hatalmas támasza legyen. (Tetszés a jobboldalon.)

Mi, földbirtokos osztály, elszegényedtünk. Nekünk a birtokaink és kuriáink legnagyobb részét már idegen kézen vannak. De azért mi feladatunk magasztalásunk, ha szegények vagyunk is; mi meg jogjuk védeni a felvidéki tótokat. (Helyeslés és tetszés a jobboldalon.)

Hogy a néppárt hogyan jellemezte a kormány-párti képviselőket a képviselőválasztások előtt, arra nézve Györfy Gyula t. képviselőtársam felolvasott ugyan egyes pontokat, de oly szakadozottan, hogy azt hiszem, nem lesz fölösleges, ha egy rövidke, nem olyan hosszú cikket fel fogok olvasni a képviselő-házban. (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

A címe: *A népképviselő.* (Felkiáltások jobbról: *Melyik lapból?*) *A Krestánból.* (Olvasza):

A néppárti követek becsületes emberek. Nem úgy a liberális képviselő. Ez alá van vetve a miniszterek hatalmának, mert ezek választatták meg őt pénzen és erőszakkal. Nincs szabad akarat, mert csak azt szabad tennie, amit a felette álló hatalom megenged és csak azt szabad az országgyűlésen beszélnie, amit a miniszterek, az ő partiznai a fülébe sugnak. A liberális képviselő nem azért választatták meg magukat, hogy érteket, kézművesekért s mezőgazdákért dolgozzanak, hanem hogy zsebeiket megtöltsék, hogy nagytratór céljaikat, amelyeket maguk elő tűztek, elérhessék, hogy önmaguknak, hozzátartozóiknak kényelmes, gond nélküli életet teremtsenek.

Erdékes, ha ez a tót népek kerül a kezébe. (Ugy van! Ugy van! jobbról.)

Négyazon felül vannak, de azok közül csak egynemelyike nyitja ki a száját az országgyűlésen, az is haszontalanság, amit beszél, mert minden beszédében csak a liberális kormányt dicséri. Mi szegény emberek, akik életünk, vagyonunkat, keresményünket vagyunk kénytelenek a kormányhatalomnak feláldozni, legjobban tudjuk, milyen dicsőre érdemes az a hatalom. A többi liberális képviselő haszontalankodik, járnak, szagásznak, hogy hol kaphatnak valami zsiros hivatalt, egy rakás pénzt azért, hogy néha-néha egy igent vagy nemet elmelegnek. (Derűtség és mozgás jobbról.) Leikemre, haszontalan, gyalázatos, szemtelen paraszt lennék, ha ezért a célt megválasztatnám magamat képviselőnek. De még az is haszontalan lump, aki az ilyen semmirekellőre szavaz. (Mozgás és derűtség jobbról.)

Ajánlom nektek, hogy ez időtjait a miniszterelnök háza előtt lesbe állítsátok. Ott látnátok liberális képviselőket és képviselőjelölteket, kik kerületet, segélyt, akár pénzbelt, akár u. n. *erkölcsei támogatást*, azaz a hivatalnokoknak és zsidóknak korteskedést koldulják. Ezek már elköptettek egy pár kilincset a miniszter a táján és agyonnyalták kezeit. (Derűtség balfelől.)

Kérem, szó szerint fordítom. Ugyanezen lapnak 30. számában van egy rövid cikk; az a tömjő: *A Judások.*

A Judáoktól ne téljünk, a nép mindenütt a mi pártunkon van, lelkesek és eszerek, akik restellik hűvekkel ellentétben a keresztürdelő pogányokat támogatni, magukra maradnak az egész világ csuljára, kutyába se veszik őket. Ők nem fognak merészkedni a szőcsöknek szemekét elé kerülni, úgy mint a Judás uracsok szőgyelik ezt tenni a privilégium kerületben.

En választókerületemnek minden községét ismerem, velük élek, közösen, különösen támogatjuk egymást. De én egy községben sem hallottam a néptől, hogy kéri az egyházi politikai törvények revízióját. (Élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon.)

Kubinyi György: Azt sem tudják, mi az! (Zaj balfelől.)

Bornemissza Lajos: Egyet azonban meg kell mondanom teljes őszinteséggel, ez kötelességem: kéthárom községben arra kért engem a nép, hogy ha megválasztanak képviselőnek, kérjem az igen t. kormányt, hogy, mivel vannak kerületek, ahol egyes községek a központoktól igen távol vannak, ígyvezetők azon, hogy az állami anyakönyvvezetői hivatal könnyen hozzáférhető legyen. (Helyeslés a jobboldalon.) Ezt meg is ígértém. Ha a t. miniszterelnök ur ebben a tekintetben intézkedéseket fog tenni, a népet kielégíti és megnyugtatja, a felvidéken szó sem lehet az egyházi politikai reformok revíziójáról. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Ellentmondások balfelől.)

Rakovszky István: Ez nagy mondas!

Bornemissza Lajos: En a magam kerületéről beszélek, más kerület viszonyairól nem állók jót, mert azokat nem ismerem.

De azt is meg kell mondanom, t. képviselőház, hogy ha a tót nemzetiségi agitáció tovább folyik, ezt megakasztani, ezt elnyomni nem vagyunk képesek. (Nagy zaj és mozgás a jobboldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról.)

Buzáth Ferenc: Önök 34 év óta nem tettek semmit! (Zaj.)

Kubik Béla: Valamit csak tettek volna 34 esztendő alatt!

Rakovszky István: Semmit sem tettek! (Folytonos zaj.)

Kubik Béla: Mindig összepaktáltak mindenféle nemzetiségekkel! (Ugy van! balfelől. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Einöök: (Csenget.) Kérem a szónokot meghallgatni. (Halljuk! Halljuk!)

Rakovszky István: Ne gyanúsítson itt mindig!

Bornemissza Lajos: Ennél fontosabb kérdést a mostani parlament ülésében nem ismerek. A mi felvidéki népünk megszokta a nyomort. Soha meg

nem mozdult még hazája és intézményei ellen és most, dacára annak, hogy évenként milliók jönnek Amerikából és az a nép jobb módban él, megelégedettebb, mégis nyugtalan és izgatott. Mi az országunk csak szolgálatot fogunk tenni és amint t. képviselőtársam, Rakovszky István, közbeszóltott, hogy ne inszínuljunk, én nem is inszínulok...

Rakovszky István: Nem mondtam!

Bornemissza Lajos: Boesánatot kérek, talán más szólt közbe. Én nem inszínulok, de nagy hálával fogok tartozni a néppártnak és minden egyes tagjának, ha megmondják a Házban tisztán és őszintén, hogy az egyházi politikai törvények revízióját akarják, e miatt majd küzdeni fogunk, elveinket, meggyőződéseinket különösen tisztelben tartjuk a küzdelem alkotmányos lesz; és ha a cél a haza java lesz, akkor meg lehetünk nyugodva mindnyájan. De mondják ki nyíltan, hogy van-e a néppártnak része a felvidéki tót nemzetiségi agitációban, igen-e vagy nem! (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Felkiáltások balfelől: Nincs!)

Darányi Ferenc: Nincs! Tagadjuk! (Zaj.)

Bornemissza Lajos: Azt is kérdem Molnár János t. képviselőtársamtól, vajjon ezen cikkeket, melyek az ő szerkesztése alatt jelennek meg, az ő tudtával, vagy az ő akaratával adattak-e ki? Ha az ő tudtával és akaratával, akkor végezze el képviselőtársával ezen ellentéteket. Különbön ellogdom a felirati javaslatot. (Élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon és a középén.)

Molnár János nem esodálkozik azon, hogy a néppárt ellen intézett támadások ő ellene koncentrálnak, mert hiszen papot könnyű támadni. (Felkiáltások jobbról: Ez nem áll!)

Ivánka Oszkár: Nem a papot, hanem a képviselőt támadják!

Molnár János: Ha a néppárti lapokban megjelent cikkeket ő tesz felelős, kérdi a miniszterelnököt, hogy elvállalja-e a felelősséget azokért a közleményekért, amelyek a Nemzetben, vagy a *Budapesti Naplóban* jelennek meg?

Szél Kálmán miniszterelnök: Nem vagyok szerkesztője! (Zajos helyeslés jobbról.)

Molnár János: En se vagyok szerkesztő, csak laptulajdonos. A néppárt magyar pártnak valja magát s a nemzeti államot megcsorbítani nem engedi. De az is igaz, hogy a tót népet elnyomják a közigazgatási közegek; ezt hirdeti a néppárt, ez pedig nem hazaárulás. (Helyeslés a néppártion.)

Bornemissza Lajos azt várta volna, hogy Molnár János megtagadja a közönséget a *Krestán*ban. E helyett azonban a vádakat kibenteli tagadja. Felolvas cikkeket, amelyekből újra bizonyítja, hogy a néppárt nemzetellenes célokat hirdet.

Molnár János kijelenti, hogy minden oly cselekedetet, amely az egységes magyar állam ellen irányul, rosszal.

Einöök az ülést felfüggeszti.

(Szünet után.)

Darányi Ferenc: Nem tartja jogosultnak a többség támadását a lelkesek ellen, mert azok a választásokban részt vesznek. Ehhez joguk van, mint ahogy részt vesznek a választásokban a többség felekezeti papjai, továbbá a regálébérlők, szolgabírák, stb., szóval a hatalom emberei.

Visszautasítja azt a vádat, hogy a néppárt a magyar állam egysége ellen tör, vagy hogy a nemzetiségekkel pártál. Sürgöti a katolikus autonómia létrehozatalát oly módon, hogy a katolikusok érdekei abban megvédessenek. A néppárt feliratát fogadja el. (Helyeslés a néppártion.)

Gróf Wilczek Frigyes a trónbeszédét vizsgálva, a közigazgatás államosításán akad meg a szeme, amelyet ismét végre akarunk hajtani, de hogy: arról nem szól a trónbeszéd. A közigazgatás bajait abban találja, hogy a kormány által 67 óta kiadott rendelet rendszer nélkül lettek kibocsátva, továbbá a megyei tisztviselők annyira túl vannak halmozva állami funkciókkal, hogy a megyei funkciókra idejük nem marad. Nem tartja helyesnek az önkormányzat megfogytását. Ezután választási ügyekkel foglalkozik. Statisztikailag kimutatja, hogy a választási kerületek beosztása hiányos. Néppárti képviselőkre 2100, a függetlenségiekre pedig csak 1700 szavazat esik átlagosan. A kuriái bíráskodást nem tartja rossznak, dacára, hogy a szabad-élvőség óhajára nem tiltja el a lelkeseket a korteskedéstől. De a szabadélvűpárt még most a választások után is oly ügyvereket használ, amelyek nem felelnek meg a liberalizmus elveinek. Egy nagyhercegi uradalomban nem adnak lát azoknak, akik a néppártra szavaztak, hacsak a nagybérlő, Mandel Pál, nem ad nekik. A néppárt felirati javaslatát fogadja el.

Mandel Pál személyes kérdésben azt feleli, hogy nincs tudomása arról, hogy a bérlete alatt álló uradalomban a néppártiak nem kapnak lát.

Zboray Miklós: Bornemisszának azt válaszolja, hogy a felolvasott cikkeket sok pontját aláírta. Ellenben tiltakozik az ellen, hogy bárki is hazafiantsággal vádolja őt. Visszautasítja a miniszterelnöknek ama vádját, amelyivel a lelkeseket általánosságban fanatizálással vádolja.

Szél Kálmán miniszterelnök: Nem általánosságban vádolta!

Ivánka Oszkár: Csak a néppárti lelkeseket!

Zboray Miklós nyílt feleletet kér, hogy csak a katolikus lelkesek ellen érte-e a miniszterelnök vádjait? A néppárt felirati javaslatát fogadja el. (Zajos helyeslés a néppártion.)

Babó Mihály kéri a képviselőházat, hogy beszédét holnap mondhasa el. (Felkiáltások: Igen! nem! Szavazunk!)

Einöök elrendeli a szavazást. A Ház többsége megengedi.

A legközelebbi ülés holnap délelőtt lesz s annak napirendjére a választási vita folytatását tűzi ki.

Tudatja, hogy holnap fogja betörjeszteni a pénzügyminiszter a költségvetést.

BELFÖLD.

A Ház elnöke Párisban. Gróf Apponyi Albert, a képviselőház elnöke, legközelebb néhány napra Párisba utazik. Elutazásának ideje attól függ, hogy a Ház mikor végez a felirati vitával.

A pozsonyi főispánság. Báró Vay Dénes, Pozsonyvármegye főispánja már régebben lementését kérte állásától s távozási szándékához ragaszkodik. A megüresedő főispáni szék betöltésére nézve az a kombináció merült fel, hogy gróf *Baththyány István* pénzügyminiszteri fogalmazó lesz báró Vay utódja. Most félhivatalosan azt jelentik, hogy azok a hírek, melyek szerint *Szél Kálmán* a pozsonyi főispánságot gróf *Baththyánnak* felajánlotta, a valóságnak egyáltalán nem felelnek meg, mert a főispáni szék betöltése iránt még nem történt lépés.

A képviselőház gazdasági bizottsága Apponyi Albert grófnak, a Ház elnökének elnöklésével ma ülést tartott, melyen a kormány részéről *Szél Kálmán* miniszterelnök és *Lukács László* pénzügyminiszter volt jelen. A bizottság behatóan foglalkozott több oly fontos kérdéssel, melyek sürgős elintézését az új országgyűlés egybeülése tette szükségessé. Elhatározta nevezetesen árlejtések kiírását a Ház nyomtatványainak, a könyvkötői munkáknak és irodai szereknek a szállítására s tárgyalta a gyorsiora személyzete által a képviselőházi beszédek publikálásának új rendje folytán emelt kártalanítási igényre vonatkozó kérvényét is. Felmerült az ülésen a Ház költségvetésével kapcsolatosan az az érdekes kérdés is, vajjon ama képviselők, akik az új ússzerelhetlenségi törvény értelmében magukra nézve eddigi közszolgálati, törvényhatósági, városi vagy községi állások alapján inkompatibilitási helyzet fennlörögését jelentették be, s a közszolgálati állásuk után esedékessé vált lakpénzt már felvették, részesülnek-e ugyanarra az időre képviselői lakás-pénzben is. A bizottság nem tekintette magát hivatottnak arra, hogy ebben a tisztán jogi kérdésben javaslattal járuljon a Ház elé s elhatározta, hogy a kérdés tisztába hozatala iránt való intézkedésre magát a Házat hívja el. A bizottságunk ily értelme jelentését *Molnár Antal* előadó legközelebb a Ház elé fogja terjeszteni.

Állami rendőrség a határszélen. A rendőrség államosítása, miként tudvalevő, a közigazgatás reformjának szerves része s így e fontos kérdés a közigazgatás reformjának a keretében nyer megoldást. Az ezen tulmenő hírek — mint félhivatalosan jelentik — koraiak. Igaz azonban, hogy egyes határszéli pontokon az államosítás szóban van, még pedig a *ki-és bevándorlás ügyével kapcsolatosan*.

Az állami gyermekvédelem. Az állami gyermekmenhelyek felállítására a tárgyalások az egész országban megindultak. *Ruffy Pál* kormánybiztos beutazta azokat a városokat, amelyek fekvésüknél és társadalmi viszonyaiknál fogva a gyermekmenhelyek felállítására alkalmasak és az egyes városokban a társadalom legjobbjai oly meleg érdeklődést tanúsítottak a gyermekmentés nagy problémái iránt, hogy most már semmi kétség nem lehet az iránt, hogy a törvényben lefektetett nagy feladatok a társadalom hathatós közreműködésével szerencsés megoldást fognak nyerhetni. A legfontosabb a Budapesten felállítandó állami gyermekmenhely kérdése. E tekintetben a Fehérkereszt-Egyesülettel, amely eddig ezt a feladatot az állam által rearubázott hatáskörben teljesítette, most, hogy az állam a hatóságilag elhagyottaknak nyilvánított gyermekek gondozását saját intézetei által fogja teljesíteni, folynak most a tárgyalások az egyesület központi intézetének átadásá iránt. E tárgyalások befejezésével az egyesület által alapított lenyolchában az állami intézmény működését meg fogja kezdeni. A Fehérkereszt-Egyesület pedig hat épületébe befektetett tőkéje felszabadulván, visszatért eredeti programjához, amelynek megvalósítása érdekében annak idején megalakult és ebben a hatáskörben az államnak a gyermekvédelem érdekében kifejtendő munkásságát támogathatja.

Külföldi hangok Szél Kálmán beszédéről. Az egész külföldi sajtó bő tudósításokat közölt a miniszterelnök legutóbbi beszédéről. A beszéd különösen Németországban keltett nagy visszhangot és egyhangú volt a vélemény ezen államférfi nyilatkozat nagy jelentőségéről és mélyreható fontosságáról. A ma érkezett lapvéleményekből a következőket közöljük:

A Hamburgische Correspondenz így ír: Szél nemcsak fényes szónok, hanem oly politikus is, akitől a nagyság bizonyos vonását nem lehet elvitatni. Nem habozik, hogy belemenjen valamely témába, melyet különös körülmények kényszerítenek rá, de fejtegeté-

seit mindig államférfiúi szellem hatja át. Őszinte szavai Ausztriában nem fogják hatást nélkül maradni. Még jelentőségesebb volt a beszéd másik része, mely a hármasszövetséggel foglalkozik. Széllnek erre vonatkozó nyilatkozatait is a határozottság jellemzi.

A *Tägliche Rundschau* ezt írja: Széll beszéde alkalmas arra, hogy a hármasszövetség államaiban élénk meglepedést keltsen. A Habsburg-birodalom németellenes elemeinek üntelt fellépésével és a franciák és pánszlávok növekvő támadókedvével szemben derék tett volt, hogy a magyar miniszterelnök a magyar királyság névben ünnepies hitvallással a szláv mentében és fekete csuhában járó aknamunkásokkal szemben tisztítani fogja a levegőt és felszabadítólag fog hatni.

A *Hamburger Nachrichten* Széll nyilatkozataiban főleg annak a bizonyítékát véli felismerni, hogy Ausztria-Magyarország a mostani viszonyok minden megvárásáig elkérni óhajtja, általánosságban azt hiszik — ugymond a lap — hogy Széll beszéde kísérlet arra, hogy a német részről esetleg meglegő hiúságot kielégítse és ez által az Oroszországhoz való további közeledéstől visszatartson.

A *müncheni Allgemeine Zeitung* tegnap vezércikkben tért vissza Széll beszédére és többek között a következőket írja: Széll nyilatkozatai a magyar határokon belül, úgy mint azokon kívül is annál kevésbé tévesztették el hatásukat, mert mindenütt tudják azt, hogy Széll erős magyar önértzet mellett bir avval a határozottsággal is, hogy ezt az önértzetet érvényre juttassa ott, ahol Magyarország jogát illetőleg a magyar érdekeket valamely oldalról komolyan fenyegetve látja. Ha Széll Kálmán aggodalma volna arra nézve, hogy az új német vámpolitika miatt Magyarország és Németország között gazdasági téren szakítás fog beállni vagy hogy a vámpolitikai tárgyalások és differenciák a politikai egyetértést szilárdítsák és a hármasszövetség fennmaradását bármilyen módon kérdésessé tehetnék, úgy ezt bizonyára kimondotta volna.

A ma érkezett angol lapok is behatóan foglalkoznak Széll Kálmán beszédével és kiemelik nagy jelentőségét.

KÜLFÖLD.

Az ausztriai helyzet.

Bécs, november 22.

A képviselőház ma ismét ülést tartott. A beérkezett iratok közt van *Gessmann* interpellációja arról, hogy az *Osztrák Magyar-Bank* állítólág előnyben részesíti Magyarországot és Galiciát az ipari és kereskedelmi hitelkérdésnek adott jelzálog- és lezámitóliási hitel felosztásánál. A ház ezután folytatja a kongregációkra vonatkozó sürgősségi indítványok tárgyalását.

Komarowski a sürgősség ellen beszélt. Kijelenti, hogy ő nem tart a tárgyalás alatt álló indítványok elfogadásától. Nem mint katolikus pap, hanem mint osztrák állampolgár beszél és mint olyan, semmiképpen sem szavazhat az indítványok sürgőssége mellett, melyeknek célját az indítványozók nem mondják meg. Ha szükséges, a kormány elég erős, hogy a kongregációk törvényellenes működését megakadályozza. Védi az egyházat és a papságot az előbbi szónokok támadásai ellen és azt mondja, hogy az egyház és a vallás elleni harcot illojális eszközökkel folytatják. Az *El Rómától* mozgalom a nagyméretű program magva. Szónok pártja az indítvány ellen fog szavazni.

Czerny cseh nyelven beszél.

Kafcar a szlovének nevében is panaszt tett a kongregációk üzemel ellen.

Szünet közben az összes pártok elnökei gróf *Vetter* elnöknel konferenciára gyűltek össze, melyben *Koerber* miniszterelnök is részt vett. Hir szerint a kormány amaz alternatíva elé állítja a csehek, hogy vagy nem akadályozzák meg a költségvetés elintézését és a parlament további munkásságát, vagy pedig a kormány feloszlatja a képviselőházat és új választásokat tüzet ki.

Bécs, november 22.

Az *Uj-cseh klub* parlamenti bizottságának tegnapi ülésén *Fort* képviselő azt indítványozta, hogy a cseh képviselők mondják ki határozatilag, hogy a *Koerber* miniszteriummal megszakítanak minden érintkezést. Miután az ülésen jelen volt *Rezek* cseh miniszter eltávozott, leszavazták az indítványra amelyet elvetettek.

Bécs, november 22.

A *Vaterland* közli a Bécsben egybegyűlt osztrák érsekek és püspökök pástórelvét, amelyben a katolikusoknak lópásztori elismerésüket fejezik ki a pápa és a császár iránt való hű ragaszkodásért és rendíthetetlen odaadásért és utalnak a vallásos egyházi élet föllendülésére. Ez örömdetes körülmények ellenére is a viszonyok aggodalmat keltenek a jövőre nézve. Különös okot az aggodalomra az *El Rómától* mozgalom lát a pástórelvvel. A lópásztorok szükségességnek tartják, hogy óva intsenek az e mozgalomból eredő veszedelmektől. A levél azután a mozgalom

hívei által a katolicizmus ellen felhozott szemrehányásokkal foglalkozik s azt mondja, hogy egyetlen katolikus pap sem érintette a nem katolikus keresztények zavartalan békéjét.

Bécs, november 22.

Ma délután volt az összes pártok elnökeinek közös konferenciája, amelyen csak a nagynémetek nem képviseltették magukat. *Koerber* miniszterelnök melegen üdvözölte a megjelenteket s a következőket mondta:

Midőn őszinte köszönetet mondok önöknek, igen tisztelt uraim, hogy követétek meghívásomat, bizonyára kimondhatom, hogy bármily nagyok is az itt képviselt pártok felfogásaimak eltérései. Önök a mai megbeszélésre való készségükkel közelebb léptek ama béke előkészítéséhez, melyre ennek a birodalomnak szüksége van és mely a kormány állandó célja; ahhoz a békéhez, mely a vizálykodó népek lelkeit megnyugtatótí és a népképviselést ama válságoktól megszabadítani van hivatva, melyek minduntalan nyetegetik egzisztenciáját.

A parlament nem lehet politikai játékszer. Vagy van vagy nincs. Ha van, úgy nem szabad pusztán azzal a jóvalval élni, hogy gyakran a kormány legjelentékenyebb tényét, vagy a gazdaságnak csekély töredékét csak rendkívüli esetekre megállapított módon szóvá tegye, ami által minden más produktív munka gátolódik, hanem teljesítenie kell kötelességeit az állammal szemben is, különben nincs parlament. A kormány nem fukarkodott annak bizonyítékait, hogy teljes jelentőségű, erős parlamentet akar. Most is egész erejét a jó ügy szolgálatába fogja bocsátani, amelyért önök, uraim, idejöttek.

Ismétlem ma, mi igazságos és elfogulatlan kormány vagyunk és a népbizalom meggyőzését elengedhetetlennek tartjuk, mert ez előfeltétele békés együttélésünknek, amitől Ausztria jövője is függ. Ennek a meggyőződésnek annál is inkább kifejezést adhatok, mert ebben egynek tudom magam a lakosság nagy, tulnyomó többségével. Ezért egy pillanatra sem térünk el arról az utról, amelyen elindultunk.

Mikor e parlament ülésének elején a költségvetés idején való elintézését szükségesnek jeleztem, ez abban az értelemben történt, hogy a parlament megerősödésének messze felismerhető jelét adjuk, nem pedig a kormány valamely előnyéért. En akkor a magyar korona országaitvaló gazdasági viszonyaink törvényes szabályozását a belpolitika középpontjába helyeztem, az ebből folyó összes következményekkel együtt. Szívesen konstátálom, hogy most már az összes pártok közelednek ehhez a felfogáshoz és megnyugvással hozzátehetem, hogy most már a kormány a legközelebbi időben elérkezettnek látja a pártok együttes tanácskozásának pillanatát, oly tanácskozásnak, mely által gondolatok nélkül közelebb lép a nemzetiségi kérdések megoldásához, mert azokat meg kell oldani.

Ha egyik megfontolt pártnak sem felelhet meg az, hogy a birodalmat visszavesse ismét oly állapotba, mely az összes népekre egyaránt rákényszeríti a halgatást, úgy egyetlen higgadtan gondolkodó párt sem fogja akarni azt, hogy más, erőszakos rendszabályok alkalmazását előidézze. Sőt azt hiszem, hogy egyetlen párt sem akarja azt sem, hogy ez a cél akként éressék el, hogy újból a választókhoz forduljunk.

A kormány az alkotmányos élet minden rázkódását, valamint a békés polgároknak a mostani nehéz időkben a mindennapi kenyérért folytatott fáradságos küzdelmükben való megvárását el akarja kerülni. A parlament a legkülönbözőbb fellegások dacára a népek védbástyája. Ne döntsék önök azt romokba! A kormány meg akarja óvni ezt a bástyát. de bármilyen történjék is, felelősségéhez képest első sorban az államra kell gondolnia és e szerint kell eljárását irányítania. Önöknek sem szabad megfeledkezniük a kormányának a kötelességéről. A fennjóról viszonyok közt a költségvetés gyors elintézése nemcsak állami és ha szabad úgy mondanom, általános alkotmányos szükségességnek tekintendő, hanem ugyanolyan mértékben népszerűség is. Nem mi vagyunk határidőhöz kötve, hanem mint már egyszer mondtam, a budget-jog hatályos gyakorlása melynek idején való érvényesítése által a lakosság anyagi java nélkülözhetetlen erősbödést nyerne.

Ezért egyik párt sem vét álláspontja ellen, ha a költségvetés létrejöttét siettetni segíti és ezzel mindenekelőtt eleget tesz az általa képviselt lakossági körök érdekeinek. De minden párt megérdemli azt a határidőt, mely elválaszt bennünket ama tárgyalások megkezdésétől, amelyek a belbékét előkészíteni vannak hivatva. A pártok hajlandóknak nyilatkoztak és békémmi megkezdésére. Remélem tehát, hogy önök az előkészületeket nem késleltetik, hanem az állami költségvetés tárgyalását teljes nyomatékkal elősegítik.

A kormány álláspontjáról ezért csak azt ajánlhatom minden pártnak, hogy a tartománygyűlések szükséges egybegyűlése miatt is egyezzenek meg az e kult biztosító eljárásnak a költségvetés tárgyalásában való elérésére nézve és teremtsenek világosságot, mely az eddigi tarthatatlan állapotnak véget vet.

A csehek kivételével a pártelnökök egytől-egyik készségüket fejezték ki a helyzet orvoslására és a parlament munkaképességének biztosítására. *Stransky* és *Pacak* hangsúlyozták, hogy szabadkedvetlen maguknak biztosítani s eljárásukat a viszonyok alakulásához fogják alkalmazni és e részben a csehek érdeke fogja őket vezérelni. A cseh nemzetiségi szociálisták és a cseh agráriusok hasonlóképpen nyilatkoztak.

Végül a miniszterelnök zárszavában kijelentette, hogy meglegedéssel konstátálhatja, hogy majdnem az összes szónokok fejtegetései nem kedvezőlenek a kormány feltételeire nézve és csak azt kívánja, hogy

a kifejezett, nem barátságatlan dispoziciók továbbra is fennmaradjanak. A kormány odahatott, hogy a mezőgazdasági szövetkezetek szervezéséről szóló, sürgősen kívánt törvény az első ülés napirendjére tüzésék és nem az ő hibája, hogy az eddig nem volt elintézhető, mert a napirene eddig folyton sürgősségi indítványok által elhalasztott. A miniszterelnök csak sajnálhatja, hogy ama mód következtében, melylyel most már a sürgősségi indítványokkal élnek, a Reichsrath egybegyűlése óta tényleg meghusítottat fontos javaslatok érdemleges elintézésé és kijelenti, hogy visszautasít minden közbejrást a sürgősségi indítványok háttérbe helyezése ügyében és a következményekért azokra hárítja a felelősséget, akik ilyen indítványokat benyújtanak. A kormány a maga részéről mindent meg fog tenni a viszonyok orvoslására és a német-cseh viszály megoldásában ennek elengedhetetlen előfeltételét látja. A kormány azonban tudja, mi a teendője. Az imént nyert benyomások után — ugymond — csak azt a reményt fejezhetem ki, hogy az értekezlet eredménye magával fogja hozni a munka haladásának sok szónok által említett javulását.

A mai konferencia után valószínű, hogy a bizottság még karácsonyig végez a költségvetés tárgyalásával és a budget idejékorán törvényre fog emelkedni.

Parlamenti körökben élénken kommentálták a miniszterelnök beszédének ama részét, amelyben a Reichsrath felosztásának lehetőségét említette. Biztosra veszik, hogy a kormány a választókhoz apellált volna, ha a helyzet hamarosan meg nem javul.

Vilmos császár francia vendége. *Charles Roux*, volt francia képviselő, az ismert nemzetgazdász a minap három napig Vilmos császár vendége volt Potsdamban.

Roux újabban a gyakorlati nemzetgazdaság terén nagy agitacionális tevékenységet fejtett ki a francia kereskedelmi tengerészet érdekében. Nemrégiben azt a tervet vetette föl, hogy tengerészeti kérdések megvitatása céljából nemzetközi jellegű tengerészeti intézeteket kellene megalapítani. E terv megvalósítása végett összekötöttesbe lépett a monacoi herceggel, aki régóta érdeklődik a tengerészet iránt és támogatását kérte. A monacoi herceg megígérte, hogy *Roux*nak idegen udvarokhoz ajánlóleveleket fog szerezni.

Nyolc nappal ezelőtt a monacoi herceg Berlinbe utazott Vilmos császárhoz és ez alkalomból felhívta *Roux*-t, hogy kísérje el. *Roux* elfogadta az ajánlatot és *Albert* herceggel Potsdamba ment, ahol három napig a német császár vendége volt. *Roux* az egész idő alatt teljes szabadsággal mozoghatott és semmiféle udvari etikett nyűgöző szabályainak nem volt alávetve.

Egy francia újságírónak leírta a kastélyban divó életmódot. Vilmos császár napközben annyira el van foglalva, hogy csak este érintkezhetik családjával. Este a császárné udvarhölgyeivel megjelenik a szalómban, a hová rövid idő múlva a császár is követi vendégeivel. Az ebédnél nagyon gyorsan végeznek. Háromnegyed óránál tovább nem szabad eltartania. A kávé a szomszédos teremben minden vendég állva iszja meg, mire a császárné rövid cercelet tart. A császárné *Roux*-nak megmutatta kisebb gyermekeit s így szól:

— Ezek az egyedüli gyermekek, kiket meghagytam nekem. Az idősebbeket már elvtették, nem sokára ezektől is megfosztanak.

Miután a császárné visszavonult, a császár hársány hangon mondja:

— Most pedig rajta, dohányozzunk!

A társaság átmegy a dohányzóba, ahol csak-hamar eszmecsere folyik. A császár erős tekintettel rámered arra, kielőtven beszélget és szenvedélyes figyelemmel csügg a beszélő minden egyes szaván. Nincs a társalgásnak oly tere, melyen a legnagyobb mértékben otthonos ne volna. Művészeti dolgokban éppen oly járatos, mint a legbonyolultabb nemzetgazdasági problémákban. A császár kifogástalan franciasággal beszél.

Idegenszerűségnek, németes kiejtésnek nyoma sincsen beszédében. A társaság tagjai voltak *Roux*-on kívül *Albert* monacoi herceg és több berlini egyetemi tanár, kiket a császár *Roux* kedvéért hívott meg.

Elutazása előtt *Roux* a császár társaságában részletesen megtekintette egy a Sanssouci-kastélyt, mint az ugynevezett Uj-palotát. Ez alkalommal szóba került Nagy Frigyes császárnak Franciaország iránti szimpátiája és Voltairrel való bensős barátsága.

Hogy a császár milyen politikai témákat érintett, arról *Roux* nem nyilatkozott. Csak azt említette a *Figaro* berlini tudósítója előtt, hogy Vilmos császár aggodalommal nyilatkozott Észak-Amerikának a német kereskedelem és ipar ellen irányuló hatalmas versenyéről.

A délafrikai szabadságharó. Régi panasza *Kitchenernek*, hogy nincs elég lova a legénysége számára, s ennél fogva csapatai nem eléggé mozgékonyak. Az angol kormány költésért és fáradságot nem kímélve, nagy lószállítványokat küldözget a délafrikai csataterre, de újabb jelentések kitérnek, hogy bizony hiába. Multkor megirtuk, hogy nemrég 6000 frissen érkezett lovat székényoltak a boerok *Pokváros* közelében, ma pedig ugyancsak Fokvárosból jelentik, hogy nagyon sok magyarországi és amerikai lovat közvetlenül *partraszállítása után darabonként három shillingért el kellett adni*, mert az állatok az uton megbetegedtek s hasznavehetetlenek lettek. Szóval, *Kitchenernek* hiába küldözgetik a nagy lószállítványokat, hasznukat nem vehetik.

A csataterre gyéren jönnek a hírek, de háború folyik a háború miatt az angol sajtóban. *Chamberlain* a támadások központja, a miatt a multkori tapintatlan beszéde miatt, amelylyel Németországot megsértette. A *Times* ma nagyon engedelmű hangon irt és nyilvánvalóan inspirált cikkben élét igyekszik venni azoknak a támadásoknak, amelyeket *Chamberlain* ellen intéztek e beszéd miatt. A *Times* rámutat *Chamberlain* beszédének eredeti szövegére, amelyben a miniszter visszautasítja az angol hadsereg ellen intézett támadásokat s azt mondja, hogy sem *Chamberlain*nek, sem más angol embernek nem jutott eszébe, hogy a német hadsereg fogymét, humanitását és bátorságát kétségbevonja.

Irlandban a választók is állást foglaltak a háborút folytató kormánnyal szemben. Galváiban a peerré kinevezett konzervatív *Morris* helyébe *Lynch* nacionalistát választották be az alsóházba 1247 szavazattal. Konzervatív ellenjelöltje 473 szavazatot kapott. *Lynch* jelenleg Párisban tartózkodik. Egy ideig parancsnok volt egy írlandi dandárnak, mely a boerok mellett harcolt.

A délafrikai kérdés legújabb fordulatairól a következő táviratokat kaptuk:

Hága, november 22.

A választott bíróság igazgatótanácsának tegnapi határozatát vita nélkül egyhangulag hozták és az elnököt megbízták, hogy az érdekelteket értesítse a határozatról. *Krüger* nem fogják értesíteni, mert ő nem irta alá a boer képviselők indítványát.

London, november 22.

A Reuter-ügynökségnek tegnapi kelettel több ütközetről adnak hírt Pretóriából, amelyekben összesen 32 boer elfogtak, három pedig elesett. Az ütközetek Bastardsdriift mellett a Caledon folyónál e hó 19-én, Quidehillben, déli Transvaalban 19-én, Pongolabusban 18-án, Villiersdorpban 20-án és Pieterstiefben folytak le.

Berlinszel, november 22.

Az a titkos ülés, amelyen a békebrótság választmánya a boerok ajánlatát visszautasította, mint biztos törzsből közlik, mindössze öt percig tartott. Báró *Melville* elnök azzal vezette be a tárgyalást, hogy a boerok indítványának bántó hangja sérti a diplomáciai etikettet és különben formahiba miatt nem bocsátható megvitatás alá. Azután a választmány a napirendre tért át. A bizottság angol tagja nem jelent meg az ülésen.

A boer vezetők ezentúl többé nem fognak békeajánlatokat tenni.

Pétérvár, november 22.

Pétérvár hollandi kolonijája gyűjtést indított egy ezüst bölcse, amelyet *Botha* Lajosnének akarnak följajlanani újszülött gyermeke részére. Az adakozók közt sok előkelő orosz is van.

HIREK.

Budapest, november 22.

— **BUDAPESTI NAPLO.** November 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejárt, méltóztatásuk a megújításról ékezőkön gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Ferdinánd Károly főherceg Berlinben.** Potsdamból táviratozzák, hogy *Ferdinánd Károly* főherceg ma délelőtt odaérkezett, hogy az 5. vadászrezálj tulajdonosul való kinevezése alkalmából a német császárnál jelentkezék. A főherceg Berlinen át utazott, ahol a diszszolgálatra kirendelt személyiségek kíséretéhez csatlakoztak. A potsdami pályaudvaron, ahol a gárda-vadászrezálj diszszázada zász óval és zásznél állott, a főherceg fogadására megjelent osztrák-magyar huszárezrednek egyenruhájában *Vilmos* császár. Ott voltak továbbá a főherceg szállásának szolgálatára kirendelt tiszték, a zászálj parancsnokai s Potsdam rendőrprefektusa. Mikor a főherceg kísérelével kiszállt a kocsiból, a zenekar rázendített az

osztrák himnuszra. *Vilmos* császár igen szívélyesen üdvözölte fenségese vendégét és arcát megcsókolta. A főherceg ellépett a diszszázad arcéle előtt, amely azután tisztelgve elvonult. A császár a főherceggel nyitott kocsiiban a potsdami kastélyba hajtatott. Később a császár porosz tábornoki egyenruhában vendégével kiment az unjoncketéshöz a gyakorlóterre, ahol akkor már *Frigyes Lipót* herceg nevével, továbbá a Potsdamban tartózkodó többi herceg és külföldi tiszt jelen volt, a diszszázad pedig helyét elfoglalta. *Kessler* udvari plébános és *Middendorf* katolikus kerületi plébános beszéde után *Vilmos* császár intézett beszédet a csapatokhoz, amelyet *Moltke* tábornok városi parancsnok háromszoros hurrah-val viszonozott. A császár azután vendégével gyalog az 1. számú gyalogezred tisztakaszinjában adott reggelihez ment.

— **Báró Dóczy Lajos visszavonulása.**

Egy reggeli lap bécsi értesítése szerint báró *Dóczy* Lajos külügyminiszteri osztályfőnök, a minisztérium sajtóosztályának feje, legközelebb nyugodalomba vonul. Ma este a kormány félhivatalosa is regisztrálja a hírt, amelynek alaposága így nyilvánvaló. Öszinte sajnálattal látók báró *Dóczy* távozását a minisztériumból, ahol 1871 óta szolgált mint a magyar ügyeknek hűségese szószólója. Tudvalevő az ő meghitt viszonya gróf *Andrássy* Gyulához és fölösleges bővebben méltatni azokat az érdemeit, amelyeket ez a fényes tehetségű férfiú háromévtizedes szolgálata alatt szerzett. A király ismételtlen méltányolta ezeket az érdemeit, nemcsak magas rendjelek adományozásával, hanem azzal is, hogy nemesi, majd bárói rangra emelte *Dóczy* Lajost. A sajtóosztályának 1895-ben lett a főnöke és 1896-ban osztályfőnök. Hogy most a külügyi kormányzat elveszítte ezt az elsőrendű munkaerjét, az kétségtelenül nagy, talán egyelőre alig pótolható vesztesége a közszolgálatnak. De van benne egy vigasztaló momentum is: az, hogy *Dóczy* Lajos, az író, akit sokszor szorított háttérbe a diplomata, ezentúl procul negotiis zavartalanul élhet majd első szereplésének, a magyar irodalomnak, amelynek ő egyik legnagyobb díszese és büszkesége.

— **A vaskancellár emlékiratai.** *Bismarck Gondolatok és emlékek* című művének legújabb két köteté most meg a jelent *Cotta* kiadóeg kiadásában. E két kötet kiegészítő része a vaskancellár munkájának, s *Bismarck* herceg egyenes kivánságára jelent meg, érdekes találékként a nagy államférfiú önéletrajzához. *Bismarck* az erre vonatkozó iratokat és leveleket sajátkezüleg rendezte és levéltartójában helyezte el. Az első kötet címe: *Vilmos császár és Bismarck*. Tartalma javarészt I. *Vilmos* császár és kancellárjának levelezése, *Bismarck* szereplésének kezdetétől a császár végső napjáig. A második kötet *Bismarck* és levelezése címen a kancellár kora jelentősebb államférfiához és uralkodóihoz intézett leveleit tartalmazza. E mű — mint a kiadó előszavában írja — érdekes adalék a III. *Frigyes* császár haláláig terjedő kortörténetéhez. Ragyogó jellemrajza *Frigyes* császárnak s előtérbe helyezi az elhunyt uralkodó nemes lelkét, magasztos gondolkodását és atyai szeretetét és gondoskodását Német- és Poroszország és az egész birodalom sorsa és jövője iránt. Altalános hiedelem szerint *Bismarck* iratai érdekes bírálatot tartalmaznak II. *Vilmos* császár uralkodásáról és kormányáról.

— **Egyházkerületi közgyűlés.** A tiszántúli ev. ref. egyházkerület ma folytatta tanácskozásait. A mai nap legkiemelkedőbb mozzanata volt a debreceni főiskola korszerű fejlesztésének kérdése, amelyre néve teljesen kidolgozott javaslattal állt elő a főiskola igazgatótanácsa. A javaslat így szól:

A bentlakásnak a főiskola főépületéből való teljes kitépítését, s a főépületnek tisztán tanügyi szükségletének céljaira leendő felhasználását főiskolánk korszerű fejlesztése nélkülözhetetlen előfeltételének tekintvén, akadémiái, főgimnáziumi és tanítóképző osztályokkal szervezendő egységes főiskolai internátus tervezésének szükségét elvileg kimondja, s utasítja az igazgatótanácsot, hogy a tervezetet s költésigvetést készítse el, e célra az építkezési költségekre való államsegélyt eszközölje ki, keresse meg *Debreczen* város építkezési anyagok adására, a *debreczeni* ev. ref. egyházat segélynyújtásra. Eljárásáról tegyen jelentést, hogy az építkezés lehetőleg még 1902-ben megkezdhető legyen.

A javaslat felett hosszabb vita indult meg, amelyben *Dóczy* Imre, *Szuka* Sándor, gróf *Degenfeld József* az internátus mellett szólaltak föl, az ellenkező nézetet voltak *Kiss* Albert, *Uray* Imre és *Szell* Kálmán esperes, gróf *Tisza* István közvetítő indítványval állt elő, amely előbb tudni akarja az internátus felállításának és fenntartásának költségeit, a fenntartás összeg nagyságát, és csak azután kíván határozatot. A közgyűlés kimondta, hogy az internátus felállítását szükségesnek látja, de határozatát fenntartja

arra az időre, a mikor az igazgatótanács részletes tervezetet nyújt be.

— **Bucsu az Erzsébetvárosban.** Szent Erzsébet névnapja alkalmából november 24-én, vasárnap lesz az övöne szokások bucsu az Erzsébetvárosban. Az ájtatosságok reggel hét órakor kezdődnek az erzsébetvárosi plébánia-templomban. Tíz órakor lesz az ünnepi istentisztelet és délután litánia rekészti be az egyházi ünnepet.

— **A hesszeni nagyherceg válása.** *Darmstadt*-ből táviratozzák, hogy a nagyhercegné udvari marsallja, báró *Riedessell* Koburgból odaérkezett s elbucszott a nagyhercegné szolgazemélyzetétől. Ebből az következik, hogy a nagyhercegné nem szándékozik többé *Darmstadt*-ra visszatérni.

— **Miss Stone tizenkétezer frankot ér.** *Dickinson* konzul kijelentette, hogy tizenkétezer frankot hajlandó fizetni a *Miss Stone* váltásdíjával, többet azonban nem. Ha nem elégednek meg a rablók ezzel az elég csinos összeggel, átengedi sorsának a misset. Ez az egyik hír *Szófiából*. A másik pedig az, hogy egy *Stambul*-párti lap a legleplezetlenebb nyíltsággal azt követeli a kormánytól, hogy vessen véget ennek a komédiának. Hetek óta kompromittálták már *Bulgáriát* a külföld előtt, holott *Bulgáriában* minden ember tudja, hogy kik a rablász tettesei. Olyan lázadó, akik nem érdemlik meg *Bulgáriától* azt a kiméleletet, amiben részesülnek. Miután ezt a státustitkot kipotyantotta, még a következőket írja ez az újság:

Az amerikai konzul viszonya a bolgár kormánnyal már nagyon feszültté lett. Kutatásainak eredménye a következő:

A rablóbandát *Dubnitza* (Bulgária) mellett szervezte *Sandansky*, *Szaráfownak*, a macedon komitét volt elnökének ágense s a bandával azután átment *Törökországba* s a misszionáriusnótívó kocsissal szövetkezve, *Bansko* és *Dumaja* között követték el a rablást s azonnal *Bulgáriába* tértek vissza áldozatukkal. (Tehát mégis csak a bolgár-macedon komitét keze volt.) A két elfogott hölgy azóta nem messze *Dubnitza*-tól, tehát *Bulgáriában*, egy bolgár apácakolostorban van elrejtve. Minden más verzió az elrablásról, a fogoly ide-oda való utatataásáról hamis jelentéseken alapul. A macedon rablók csakis 300.000 frank (először 500.000 frankot kértek) kifizetése után bocsáták szabadon, ha meg azt a biztosítást is megkapják, hogy tettükért hivatalból nem üldözik őket. A bolgár kormány, mivel nagyon kínos reá nézve ez a tényállás, mindentelone akadályokat gürdített *Dickinson* amerikai konzul kutatásai elé s ezeket *Danew* miniszterhez intézett panaszában el is mondja s be is bizonyítja a konzul. A bolgár kormány ellene van a váltásdíj lefizetésének, de az is tény, hogy nem irtózna erősebb rendszabályoktól, ha „professzionátus” rablókval volna dolga. Annyi azonban már tény, hogy *Miss Stone* legközelebb megszabadul, még pedig *török területen*, míg a váltásdíjat *Samarowban* (Bulgária) fizetik ki a salvu conductussal ellátott rablókval.

— **A budapesti ügyvédi kamara az este értekezletet tartott.** *Friedmann* Bernát helyettes elnök elnökléte alatt. *Dr. Nagy* Dezső kamarai titkár, mint előadó, előterjesztette a választmány utolsó lélelvi működéséről szóló jelentését. A választmány leginkább a napokban megtartandó országos ügyvédgyűlés előkészítésével elfoglalta. Erintkezésbe lépett az ország összes ügyvédi kamaráival, hogy a kongresszus sikerét előmozdítsa, amelyre a tagok az ország minden részéből már eddigelő is nagy számban jelentkeztek. A választmány a folyó év alatt nagyszámú folyamában levő közigazgatási és iegyelmi ügyeket intézett el. Kegyelettel emlékezett meg az előadó *Szilágyi* Dezső elhunytáról és jelentette, hogy a nagy férfiú ravatalára a választmány koszorút helyezett és küldöttségileg jelent meg a temetésen. *Dr. Bihari* Mór jelenté, hogy az ügyvédi kamara részére megrendelte *Szilágyi* Dezső mellszobrát, amit az értekezlet köszönettel vett tudomásul. Felszóaltak még *Enyiczky* Gábor és *Rács* Géza. Az előbbi újból szóbahozta némely ügyvéd hazafiatlan eljárását, hogy sok ügyvéd címtábláján és levélpapírosain a magyar felírás mellett a németet is használja. Az értekezlet tagjai az illető ügyvédek ez eljárást helytelenítették s különösen *Dr. Nagy* Dezső kamarai titkár fejtekte ki azt, hogy az ilyen két nyelvűség a külföld előtt olybá tüntet fel bennünket, minthogy ha Magyarországon a német volna a birodalmi nyelv és mellette, ugy melléke, a magyar a tartományi nyelv; szoló tapasztalatból tudja, hogy a levél címkéinek kizárólagos magyarsága, a külfölddel való érintkezésben soha semmitelone hátránnyal sem járt. Az értekezlet tagjai egyáltalán szükségesnek jeleztek, hogy az ügyvédek kizárólag magyar feliratokat használjanak. Több, kevésbé fontos tárgy megvitatása után elnök az értekezletet berekesztette.

— **Szentes város és Molnár Jenő.** Nagyon jellemző a szentesi állapotokra az a határozat, amelyet november 18-ikán tartott közgyűlésén hozott Szentes város képviselőtestülete. A közgyűlésen ugyanis *Füsti Molnár* Lajos városi képviselő felszólalt a miatt, hogy a polgármester november 3-ikán egy küldöttségnek azt a kérését, hogy a városba érkező dr. *Molnár Jenő* országgyűlési képviselőt személyesen a város vendégékként fogadja, a város diszfogatát bevonulása alkalmával részére rendelkezésre bocsássa és mint a város vendégének a Petőfi-szállóbeli városi diszfogatát lakással átadja — nem teljesítette. *Füsti Molnár* sárgássági indítványt tett arra nézve, hogy utasítsák a polgármestert, hogy jövőben dr. *Molnár Jenő* országgyűlési képviselőt az öt megillető tisztelettel mindenkor a város vendégeül fogadja, a fogatot és szobákat pedig rendelkezésére bocsássa. *Bánfalvi* Lajos viszont interpellációt intézett a polgármesterhez *Molnár Jenő*nek, mint a *Csongrád megyei Ellenész* című lap tulajdonosának a lap letartóztatott szerkesztőjéhez való viszonya ügyében. Dr. *Lajos Imre* polgármester válasza után *Füsti Molnár* Lajos visszavonta az indítványát és erre a képviselőtestület a következő *egyhangu* határozatot hozta:

A képviselőtestület a polgármesternek azt az eljárást, hogy dr. *Molnár Jenő* országgyűlési képviselőt nem tekint mindaddig a város vendégének, öt hivatalosan nem fogadja, a város diszfogatát és diszfogatát rendelkezésére nem bocsátja, míg az általa a közhatalosok elkövetett minősíthetetlenül durva és igazságtalan gyalázkodásokért bocsánatot nem kér, *helyestelést veszi tudomásul*, — jegyzőkönyvében felháborodásának és megbotránkozásának ad kifejezést dr. *Molnár Jenő* országgyűlési képviselő azon cselekedetei fölött, hogy a kiadásában megjelenő *Csongrád megyei Ellenész*nél — egy rendőrileg körözött, álnév alatt bujkáló váltóhamisítót alkalmazott felvétel szerkesztőül és ugyanezen egyént az országgyűlési képviselőválasztás alkalmával — ugyan csak álnév alatt — a szavazatszedő küldöttségbe mint bizalmi írfiát beültette, miáltal a választási jegyzőkönyv és a mandátum meghamisított, utasítja a polgármestert a közgyűlés, hogy ezen határozatot jegyzőkönyvi kivonlatban az országos napilapokkal, a képviselőház elnökeivel és dr. *Molnár Jenő*vel, — utóbbival a képviselőház háznagya útján — közölje. Egyhangulag elrendeli a képviselőtestület a vizsgálatot a rendőrhatalóság ellen és a vizsgálat vezetésével a polgármestert bízza meg.

Miről a fentiek értesítendők.

Érdekes, hogy ennek az egyhangu határozatnak a meghozatalánál, a hozzáán hivatalosan beküldött jegyzőkönyv tanúsága szerint, százezer négy városi képviselő, tehát a képviselőtestület tagjainak túlnyomó többsége volt jelen.

— **Letartóztatott alügyész.** Tegnap éjszaka érdekes letartóztatás történt a rendőrségen. A detektívek előállították *Posztoczky Kálmán* volt királyi alügyészt, akit az eszri törvényszék ezélt kilenc évvel hivatali sikkasztás miatt párévi börtönrre ítélte. *Posztoczky* akkor megszökött a büntető igazságszolgáltatás elől s mint biztosítási társulati ügynök vidéken és külföldön kóborolt. Később, amikor az ügye feledésbe ment, feljött a fővárosba, ahol egy előkelő biztosítási társulat ügynöke lett. Így meglehetősen pozícióhoz jutott s nemrégben tagja volt a VI. kerületi adókövető bizottságnak, ahol mint jegyző szerepelt. Tegnap kinyomozták és *Peregrin* Sándor kerületi kapitány, ügyeletlen rendőrtisztviselő letartóztatta. A letartóztatás a végérvényes ítéletnek végrehajtása céljából történt.

— **Katonai ösztöndíj.** A honvédelmi miniszter azoknak az érettségi vizsgát tett középiskolai tanulóknak és első vagy második éves orvostanulókknak részére, akik kötelezik magukat, hogy az orvostudori oklevél elnyerése után a honvédelmi tisztkar tényleges állományába lépnek, még egy ösztöndíjhozhozott rendszeresített évi 480 koronával. Az erre vonatkozó folyamodások a honvédelmi minisztériumhoz címenedők és a budapesti tudományegyetem dékáni hivatalához küldendők be. A folyamodványban különösen kitüntetendő, hogy a folyamodó elírt ismeretes az a követelmény, hogy mint hivatászerű honvéderős, legalább hatuszandai szolgálata van kötelezve, miniszteri engedelem nélkül nem nősül és magát ezeken a követelményeknek aláveti. Az ösztöndíj odaítélésénél a miniszter legelőször is a jelenen érettségizett ifjakat veszi tekintetbe.

— **Üngylikos pénztáros.** *Temesvárról* jelentik, hogy *Hajduska Lipót*, a fővárosi jövedékek kezelési főnöke, ma reggel a Béga-csatornába ugrott ahonnan már csak a holttestét fogták ki. Az üngylikosság oka felől sokféle hír kering. Általában azt hiszik, hogy elmezarban követte el az üngylikosságot. A kezelése alatt álló pénztárakat teljesen rendben találták. *Hajduska* különben jelentékeny magánvagyon felett rendelkezett.

— **Orvosság a tüdővész ellen.** Zürichből táviratozzák, hogy dr. *Viquerat* jeles svájci orvos, aki már régóta kísérletezik a tuberkulózis gyógyítás körül, egy olyan szert talált fel, amellyel sikerült a tüdővészbacillusokat beoltott tengeri malacokat meggyógyítani. Az orvosság egyik főalkotóeleme szénasz. *Viquerat* bizik benne, hogy orvossága embereken is be fog válni.

— **Gróf Hatzfeldt halála.** Londonból táviratozzák, hogy gróf *Hatzfeldt* Pál német nagykövet ma reggel a német nagykövetség épületében meghalt. *Edvárd* király a gróf haláláról Sandringhamból való elutazása előtt értesült és azonnal kifejezte részvétét a nagykövetség családjának. Londonba érkezve a német nagykövetségen fejeztette ki részvétét. Később a király *Vilmos* császártól kapott szimpátiát és részvétet kifejező táviratot. A *connaughti* herceg, lord *Salisbury* és gróf *Lansdowne* részvétüket fejezték ki. A *cambridgei* herceg, a francia és más diplomáciai képviselők a német nagykövetségre mentek, hogy kifejezzék részvétüket.

— **A művésznők a gyermekekért.** A társaságban sokat beszélnek arról a terről, melyet *Blaha Lujza* asszony vetett föl a *Budapesti Napló* hasábjain. Mindenütt örömmel üdvözlük a pompás ideát s a kereskedők sietnek tudtukra adni, hogy mekkora részt kérnek a jótékonyaság gyakorlásából. A mai ajánlatok közül a következőket emeljük ki:

Tekintetes szerkesztőség — így ír az egyik — a *Magasin Modern* *Blaha Lujza* urnó felvetett pompás eszméjét örömmel üdvözlö s tíz százalékot ajánl föl napi bevételéből az inségek javára. Kiváló tisztelettel *Manold Gusztáv*.

Tekintetes szerkesztőség! Múltóságos bár *Splényiné* *Blaha Lujza* asszony, szive sugallata szerint való ajánlata, annyira meghatott, hogy szívesen engedném át a karácsonyi és újévi levelezőlapokból folyó bevételimek tíz százalékát, ha egy művésznő szerény tüzetelem látogatásával megfizetném s legalább egy félnapig honi gyártmányu levelezőlapot árusítana.

Az ehezű gyermekeket a művésznők jóindulata ajánlva, vagyok legalázatosabb szolgálja

Galantai Gyula.

— **Botrány egy egyetemi vizsgán.** A Tudományegyetem rektora, dr. *Vécsy Tamás* már második ízben idézte meg *Bischitz* Endre joghallgatót, aki tudvalegőleg a miatti elkéserevésében, hogy a pótvizsgálaton elbukott, a tanteremben nagy botrányt provokált. Az Egyetemen azt beszélik, hogy *Bischitz* előre készült a botrányra s egy barátjának már a vizsga előtt való napon bejelentette, hogy skandalumot fog csinálni s megmutatta a külföldi úlevélet, amellyel azután elhagyja az országot. Kijelentette azt is, hogy addig külföldön marad, míg az eset büntetőügyi része el nem évül. Most levelet írt *Monte-Carloból* egy barátjának, melyben ügyének mai állása iránt érdeklődik. Az egyetem tanácsa legközelebb in contumacia fog itélni a magáról megfellebbezett fiatal ember fegyelmi ügyében.

— **Százhetvenhat ember halála.** A Balkán-tavon óriási szerencsétlenség történt. *Pétervárról* telegrafálják, hogy a *Potspov* nevű uszályhajó elsüllyedt a tavon. A hajót a *Zakov* nevű vontatóhajó vontatta és pedig iszonyatos viharban. A vihar eltepte a két hajót összekötő kötelet és az uszályhajó, miután jó ideig tehetetlenül táncolt a hullámokon, elmerült. Százhetvenhat ember volt rajta s egy se menekült meg.

— **Az anarkhizmus ellen.** Berlinből táviratozzák, hogy helytelenek azok a közlések, amelyek arról szölgölk, hogy az orosz kormány kezdeményezésére konferencia lesz az anarkhizmus leküzdése céljából a nagyhatalmak kormányai között. Ugyanígy tény, hogy Berlin és Péterver között erőlyes rendőri intézkedések életbeléptetése végett tárgyalások indultak meg s ha azok megállapodásra vezetnek, akkor a többi kormányt jegyzőkváltások útján fogják felhívni, hogy járuljanak hozzá.

— **Felfüggesztett főállatorvos.** Szegedről jelenti egy távirat, hogy *Egredi Péter* szegedi állami főállatorvost, akit a szegedi és hódmezővásárhelyi sertés-kereskedők évekre visszamenő visszaélésekkel vádoltak, előzetes vizsgálat alapján, a földmívelésügyi miniszter mai leiratával felfüggesztette és javadalmazásáról megfosztotta.

— **Régi pénzek.** Szabadkáról táviratozzák: *Veronicsón*, *Vukovics* József birtokán, *Angeli György* kanász szántás közben nagy mennyiségű, tizenötödik századbeli török, olasz és magyar arany- és ezüstpénzt talált. A lelet körülbelül 2000 korona értékű. A lelet helyén további ásatásokat loznak végezni.

— **Letartóztatott jegyző.** Mai számunk már hirt adott a horgosi községhez tartozó sikkasztásról. A megjelölt vizsgálat, úgy látszik, igazolta a bűnös visszaélést, mert, mint levelezőnk táviratozza, ma *Turner Béla* jegyzőt letartóztatták.

— **A félmillióstolvaj.** Tegnap óta jelentős mozzanat történt a Kecske-méthy-féle tolvajlás ügyében. A rendőrségi nyomozás ugyanis újabb irányba terelődött. Eddig egyedül dr. *Arányi Taksony* rendőrnáncos vezette a vizsgálatot; tegnap óta *Bérczi Béla* rendőrkapitányt is a vizsgálat mellé rendelték a főkapitány. *Bérczy* kapitánynak tényleg kiváló érdemei vannak ezen a téren s hisszük, hogy az ő elészlása meg fogja találni a helyes nyomot. Különböben a főkapitányságon ma már sokkal nyugodtabban fogják föl a helyzetet, mint eddig. A beavatottak körülbelül biztosra veszik, hogy a nagy tolvaj kézkerekerül, mert rátaláltak a helyes nyomra. Kecske-méthy állítólag *Triesz*től *Génuába* utazott s ott iólszállt egy Dél-Amerikába induló hajóra. A rendőrség állítólag tudja a hajó nevét és utjának végső pontját. Tegnap este a déli vasúti gyorsvonattal Olaszországba utazott egy rendőrkapitány és két detektív. Az a céljuk, hogy egy másik olasz kikötőből induló gyorsjáratu hajóval elélje vágyának Kecske-méthy utjának.

Különböben — mint már említettük is — a rendőrség megállapította, hogy *Kecske-méthy* az elísikasztott összeget nem vitte magával, hanem nagy részét itt hagyta egyik bűntársánál. A rendőrség már nyomában van az illetőnek és megfigyelés alatt tartja; mert úgy gondolja, hogy nyomára jut a sikkasztónak, aki büntetésével állandó üszeköttesben áll.

A főkapitány ma a rendőri sajtóiroda útján ebben az ügyben a következő nyilatkozatot adta ki:

A napilapok egy része *Kecske-méthy* bűnügyének kapcsán a rendőri nyomozás irányáról folyton új és új — a valóságnak egyáltalán meg nem felelő híreket közöl, melyekre nézve a rendőrség kijelenti, hogy e tárgyban napok óta semmi-féle hírt ki nem adott és bár a rendőrség keelőten tudja méltányolni a napilapok útján iólkeltet érdeklődés elonyét, mégis a nyomozás érdeke ez idő szerint újabb tudósítások kiadását meg nem engedi. A lapok azon híre is, mintha *Arányi Taksony* rendőrnáncosostól a nyomozás elvételét volna, egyáltalán nem felel meg a valóságnak. A tény az, hogy az ügy fontosságához képest állandóan több rendőrtisztviselő foglalkozik azzal.

A főváros *Hoffmann* Sándor fővárosi adópénztár-rost is felelősségre vonta a *Kecske-méthy-féle* sikkasztás miatt. A polgármesteri hivatal a belügyminiszter sürgős felhívására még biztosítási végrehajtást is kért fizetésére és összes vagyonára. A dolagnak azonban van egy érdekesebb részlete is. Mint a tegnapi titkos értekezletből kiszivárgott, *Hoffmann* Sándor már ismételt, legutóbb három héttel ezelőtől felhívta a polgármester figyelmét arra a veszedelemre, hogy a munkaerő hiánya miatt óriás összegeket kénytelen silányfizetésű gyáronokokra ésapidijasokra bízni, ő tehát felelősséget nem vállal a bekövetkező katasztrófáért. Sürgős fölterjesztése azonban, mint mondják, a restanciák között maradt.

A főkapitány — hir szerint — tegnap hosszasan tanácskozott *Halmos* polgármesterrel s tudtára adta, hogy *Kecske-méthy* Győző, mint a nyomába küldött detektívek jelentik, *Génuában* felült egy hajóra, amely *Buenos-Ayres* felé indult. A főkapitány megkérdezte a polgármestertől, vajjon a főváros hajlandó-e viselni a sikkasztó üldözésének egész költségét, amely előreláthatólag igen tetemes lesz. A tegnapi titkos tanácsülésen ez a kérdés is szóba került, s mivel a tanács magára vállalta *Kecske-méthy* kézrekerítésének költségét a *Génuában* várakozó detektíveknek még tegnap este azt a távirati utasítást küldték, hogy utazzanak a sikkasztó után Dél-Amerikába s ne ki-méljenek semmi költséget.

Bérczi Béla rendőrkapitány, mint értesülünk, ma harmadfőára hosszát vallatta *Győri István*at, azt a szolgát, aki *Kecske-méthy* emlékezetes utján kísérte. *Győri* megmaradt előbbi vallomása mellett, de a keresztkérdésekre adott feleletei közben olyan momentumról tett említést, amelyről eddig halgatott. Elmondotta ugyanis, hogy *Kecske-méthy*, amikor a *Zsitbárus*-utca sarkán leszállt a kocsiról, már várta egy fiatalember, akivel *Kecske-méthy* élénk taglejtések közt beszélgetett és aztán elrohant. A kihallgatás befejezésével *Bérczi* árendelte *Győri* rendőri felügyelet alá helyezését. Mint értesülünk, holnapra nagyon érdekes letartóztatások várhatók s olyan nevről lesz szó, melyeket eddig a szenzációs lopással senki sem mert volna kapcsolatba hozni.

— **Halálos verokedés.** *Fodor* József budapesti születésű lakatos és mozdonyvezető, aki jelenleg állás nélkül van, jelentkezett a rendőrségen és előadta, hogy a napokban *Rozsovic* Antal kétségesszel mulatott a hidegkúti-uton lévő *Vipmer*-féle korszámban. A fizetésen összeveszték és *Rozsovic* késsel támadt rá. *Fodor* védekezett s egy léccel úgy vágta fejbe *Rozsovic*ot, hogy az menten meghalt. *Fodor* e vallomása után letartóztatották. *Rozsovic* holttestét bevitték a törvényszéki orvostani intézetbe.

— **Házasság.** *Strauser* Arnold Fornád-Kecsegéről eljegyezte *Schwarz* Margit kassaszonyt, dr. *Schwarz* Frigyes pécsi kórházi főorvos leányát.

— **Az egyetlen háromemeletes ház.** Ma délután Kassán öngyilkos lett egy cselédleány. Kis, szürke tragédia ez is, mint a többi, amelynek kaszárnök, masamodleányok, nevelőnők a hősnői. A szerelem kergette a halálba a kis cselédleányt, akinek a szívére nagyon elkészíthette, valamelyik legény hűtlensége. Mert sokáig törte a fejét, hogyan haljon meg biztosan, nagyon biztosan. Ma délután végre elszánta magát. Elment a nagy utcába, ahol a sok úr nép sétált és ki-kereste magának a legmagasabb házat. Háromemeletes a ház. Az egyetlen háromemeletes épület Kassán. Felment a harmadik emeletre és leugrott. A kis cselédleány szürke tragédiájának meghatározó momentuma ez a magas Kalvária: Kassa város egyetlen háromemeletes épülete...

— **Leletette az apását.** Kassáról telegrafálják, hogy Gecey Pál bodolói lakos leletette apását, Pápay Lajos földbírtokost. Vő és após már hosszabb ideje ellenséges lábon éltek egy birtok átírása miatt.

— **Eobbanás egy kaszárnyában.** Madriából táv-rolatban, hogy a coronai kaszárnyában borzasztó zombán történt. A katonák töltések rendezésével voltak elfoglalva s e közben néhány töltés felrobbant. Husz katona megsebesült. A raktár beomlott.

— **Az osztálysorjárték húzása.** Az osztálysorjárték mai húzásán ötezer koronát nyert 82636, kétezer koronát 24943, ezer koronát 96429, 49239, ötszáz koronát 89032, 48324, háromszáz koronát 78105, 78624, 55801, 15074, 66885, 18100, 34380, 67873, 78195, 14429, száz koronát 7874, 38250, 74019, 65513, 63690, 34141, 68421, 85711, 22656, 60759, 35850, 55333, 14143, 71862, 91738, 31402, 56997, 45389, 840, 52817, 11457, 49540, 18907.

(x) **Strelsky** császári és királyi udvari lényképező, Dorottya-utca 9. Budapest. Az egyetlen elsőrendű lényképező, mely a földszinten van. A közelgő karácsonyi ünnepekre ajánlja aquarell-, olaj-, valamint összeállított csoportképeit. Pillanatnyi gyermekfotókat és legújabb Van-Dyk fényképeket (hölgyeknek különösen előnyösek). Újdonságok: metál- és email-képek. Felvételek rossz időjárásnál is 9-4-ig. Temperált öltözőszobák.

(x) **Kérjünk mindenütt F. M. K. E.** vagy E. K. E. gyűjtőt.

Véres pisztolypárbaj.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, november 22.

Dr. Pályi Ede, a Magyar Szó felelős szerkesztője és Köpöcsy Dezső joghallgató ma pisztolypárbajban áll egymással szemközt, amely dr. Pályi Ede súlyos megsebesülését végződt.

A szomorú végű párbaj előzményei a következők:

A konfliktus a Kecskeméthy-féle sikasztás ügyéből indult ki. A Magyar Szó rendőri riportere a sikasztásról szóló tudósításában megírta, hogy a rendőrség figyelemmel kíséri mindazokat, akik Kecskeméthyvel valami összeköttetésben álltak, így Köpöcsy is, aki Kecskeméthy lakótársa volt.

Köpöcsy, aki e cikk által sértve érezte magát, másnap megjelent a Magyar Szó szerkesztőségében, hogy helyreigazítást kérjen. Dr. Pályi meg is adta neki ezt az elégtételt.

Együttal azonban a Magyar Szó rendőri riportere tovább firtatta a dolgot. Ez öt nap előtt történt.

Köpöcsy este két barátja társaságában tüvé tette a várost Pályi után, akit nem találtak meg a lakásán. Pályi a feleségével színházban volt és előadás után betért a Király-utca és a körut sarkán levő Sztancsu-kávéházba. Pályiék ebben a házban laktak.

Köpöcsy és két barátja tizenegy óra után tért be a kávéházba, ahol külön asztalnál ült le. A két fiatal ember csakhamar Pályiék asztalához ment és a bemutatkozás után Köpöcsy nevében felkérte Pályi Edét, jöjjön oda asztalához, mert beszélni kíván vele.

— Amint az urak látják — felelt Pályi — nőmmel vagyok itt és ha Köpöcsy ur békés beszélgetést óhajt, jöjjön 6 ide.

A két fiatal ember Pályi feleletét tudtára adta Köpöcsynek, mire csakhamar mind a hárman helyet foglaltak Pályiék asztalánál. Így adta elő a dolgot a párbaj előtt Pályi Ede a barátainak.

Arról folyt a beszélgetés, helyes-e vagy sem az egyetemi ifjúság mozgalma. Vagy félóraig vitáztak arról akadémia, amikor Köpöcsy hírtelen azt kérdezte: ki vállal felelősséget azért a cikkért, amely róla a Magyar Szóban megjelent?

— Nem irtam a cikket, — felelt Pályi, — de elvállalom érte a felelősséget.

Arra nézve, ami ezután következett, eltér a két ellenfél előadása.

Pályi így adja elő a dolgot:

— Arra a kijelentésemre, hogy elvállalom a felelősséget, Köpöcsy felugrott és egy mozdulatával megsejtettem, hogy még akar útni. Rögtön szét ragadtam, azzal utóttom Köpöcsy, egészen a billárdig, és utóttim, míg szét nem választottak. Köpöcsy hozzám se nyulhatott.

Köpöcsy pedig akként adja elő a dolgot, hogy Pályi kétszer arcul ütötte.

Tény az, hogy másnap Köpöcsy küldött segédeket Pályi Edéhez.

Erre Pályi megnevezte a maga segédeit, akik találkoztak Köpöcsy megbízottjaival. Minthogy azonban az aznapi estilapokban Köpöcsy — a párbajszokások ellenére, amelyek egy folyamatban levő lovagias ügynél minden nyilatkozattól való feltétlen tartózkodás követelnek az ellenfelektől — Pályi ellen sértő nyilatkozatot adott ki, Pályi segédei a következő kérdést intézték az ellenfél megbízottjaihoz:

— Helyeslik-e a segéd urak, hogy felük, aki nyilatkozatának inzultusaival már elégtételt vett magának másik — fegyveres elégtételt is követel?

Selaha Sándor, Köpöcsy egyik segéde rögtön kijelentette, hogy e nyilatkozatok után a lovagias eljárást ő se tartja helyénvalónak, a második segéd, Neumer vivómaster pedig halasztást kért, hogy felével érkezhessék.

Másnap Köpöcsy segédei tudták Pályi segédeivel, hogy felük visszavonja a kihívást, mert ő inzultálta Pályit, tehát nem neki van elégtételle szükségesé.

Erre Pályi segédei levelet intéztek felükhöz, amelyben tudtára adták, hogy a Köpöcsy olégtétel-kérése által megindult úgy rá nézve befejeződött, — megjegyezve, hogy tudni fogja köteleességét arra az esetre, ha Köpöcsy állítása megfelelné a valóságnak.

Pályi Ede már most a maga részéről kért elégtételt Köpöcsytlől. Nem az inzultusért, amely Pályi szerint nem történt meg, hanem mert Köpöcsy azt a valótlán hírt terjesztette róla, hogy őt inzultálta.

Ezen az alapon történt meg a mai pisztolypárbaj, amelynek lefolyása a következő:

Dr. Pályi Ede és Köpöcsy Dezső között ma délelőtt tizenegy órakor ment végbe a párbaj a cinkotai nagy itce mögötti szántóterületen. A felek tizenegy óra előtt megjelentek a helyszínen. Dr. Pályi Ede segédei voltak: Szathmáry Mór és Szász József, az Egyetértés munkatársai, Köpöcsy Dezső pedig Melczér Gyulával és gróf Lavauld Viktossal jelent meg a párbaj színhelyén. Orvosok voltak dr. Pályi Ede részéről dr. Boross Ernő, a Ferenc József kereskedelmi kórház orvosa és Köpöcsy részéről dr. Widder Bertalan.

A párbaj feltételeit ott a párbaj színhelyén ifju Melczér Gyula, a vezetősegéd — miután előbb megtette a szokásos békítési kísérleteket, a következőkben ismertette:

Pisztolypárbaj, 25 lépésről, egy golyóváltással, vont-csövű pisztolyokkal. Tíz másodpernyi célzási idő, csütörtök nem számít. Amennyiben csütörtök támadna, joga van az illetőnek a tíz másodpernyi célzási időn belül újra löni.

Ezeket a feltételeket a segédek a párbaj előtt a legkörülményesebben elmagyarázták a párbajozó feleknek.

Megjegyezzük itt, hogy a párbajnál régi pisztolyokat használtak; a segédek azonban a feltételek megmagyarázása után becsületszavukra megkérdezték a két ellenfelet, hogy löttek-e már valaha a pisztolyokkal? Mind a két fél így felelt:

— Becsületszavamra fogadom, hogy nem!

Ezután ifju Melczér Gyula, a vezetősegéd, kiadta a jelszót:

— Vigyázz!

Az ellenfelek ekkor már a kimért távolságban állottak. A vezetősegéd fennhangon olvasta a másodperceket:

— Egy-kettő-három!

A harmadik másodpercben elsült Pályi pisztolya, de a lövés nem talált.

Az ötödik másodpercben Köpöcsy lött, de pisztolya csütörtököt mondott. A vezetősegéd, a helyett, hogy tovább olvasta volna a másodperceket, odaszólt Köpöcsynek, hogy tegyen fel új golyócsót és löjjen. Csak azután számolta tovább:

— Hat-hét-nyolc!

A nyolcadik Köpöcsy megint lött és megint csütörtököt, a vezetősegéd ismét nem olvasta tovább a másodperceket, hanem megint odaszólt Köpöcsynek és csak azután olvasott tovább:

— Kilenc-tíz!

A tizenedik dördült el a Köpöcsy pisztolya és Pályi Ede sebesülten rogyott a földre.

Igy adja elő a párbaj lefolyását a Pályi Ede segédeknek külön jegyzőkönyve, melyet az utóbbiak további elbírás végett az ügyészségnek adtak át.

A Pályi segédeknek jegyzőkönyve így szól:

A ma végbement dr. Pályi-Köpöcsy párbaj-ügyből kifolyólag dr. Pályi Ede segédei, Szathmáry Mór és Szász József a következő jegyzőkönyvet adták be a budapesti kir. ügyészséghez:

Jegyzőkönyv,

felvették alólírottak Budapesten, 1901. november hó 22-én délután 2 órakor.

A jegyzőkönyvhöz 1. alatt mellékelte jegyzőkönyv tartalma szerint dr. Pályi Ede és Köpöcsy

Dezső között folyó évi november 22-én délelőtt 11 órakor a köztük felmerült becsületesbeli ügyből kifolyólag pisztolypárbajnak kellett megtörténnie a cinkotai vendéglő mögötti lövés térségben. A jegyzőkönyv megállapodása szerint mindkét fél segédek és orvosok kíséretében a párbaj színhelyén pontosan megjelent. A párbajit kellemes ifju Melczér Gyula vezette. Megmagyarázta a jegyzőkönyvben foglalt feltételeket, a feleket jogaikra és kötelezéseikre kitanította, majd figyelmeltette őket a büntetőtörvénykönyv intézkedésére és békülésre hívta fel őket, azonban eredménytelenül.

Előzetesen a felek segédei sorsot húztak. A magukkal hozott egy-egy pár pisztoly közül melyiket használják a felek. A sors a Köpöcsy Dezső segédei által hozott pisztolyokra esett. E két pisztolyt Melczér Gyula és Szász József együttesen megtöltötték. Megtörténvén a felállítás és a feltételek megmagyarázása: a feleknek átadták a pisztolyokat. A feltételek egyik lényeges pontja volt, hogy a célzási időn belül bármely fél újra löhet, ha a pisztolya tett golyácsot nem sül el, vagyis a pisztoly csütörtököt mond. Ezt a jegyzőkönyv is felemlíti, a segédek pedig szóbelileg külön is precizították maguk közt.

E szóbeli megállapodás során kölcsönösen elfogadtatták, a vezető segéd által a helyszínen meg is magyaráztatott, hogy a célzási időre fenntartott tíz másodpercet a vezetősegéd jeli egytől-tízig való folytonos számlálással.

A feleknek kezébe adván a pisztolyt, Melczér vezénymű kezelt. Első vezényszava:

Vigyázz! volt. Majd számlálni kezdte az időt. Köpöcsy Dezső pisztolya egymásután háromszor csütörtököt mondott és csak a negyedik felhúzás után sült el, ugyanabban a pillanatban, amikor a vezetősegéd a 10-ikét számlálta.

Minden csütörtök után Köpöcsy a vezetősegéd a számlálást félbeszakítva, újabb lövésre buzdította, majd sürgette, ami állt a szabályszerűen megállapított egytől-tízig való számlálás időtartama természetesen Köpöcsy javára meghosszabbodott.

Alapos tehát a feltevés, hogy ha a számlálást a vezetősegéd nem szakítja meg, amit nem is kellett és nem is szabad volt tennie, mert hisz a felek előzőleg kitanították jogaikra és kötelezéseikre ugyanarra, hogy még mind a ketten a helyszínen felvilágosítást kértek és kaptak is a részletekre nézve: akkor Köpöcsy Dezsőnek utolsó és a sérülést előidéző lövéseire már idő nem jutott volna.

Alólírottak nézve az, hogy a sérülést előidéző lövés szabálytalan időben történt és így a párbaj előre megállapított feltételei megsértek.

Nincsenek tehát alólírottak abban a helyzetben, hogy a párbaj szabályos lefolyásáról kétoldalu jegyzőkönyv felvételéhez hozzájáruljanak, hanem a törvény parancsa szerint köteleességüknek ismerik az ügyről a jelen jegyzőkönyv felvétele által a budapesti kir. ügyészségnek jelentést tenni.

Aláírás előtt megjegyezzük, hogy dr. Pályi Ede körülbelül az ötödik másodpercben kilőtte a pisztolyát, továbbá, hogy a számlálás megszakítása miatt azért nem tiltakoztak nyomban, mert nem akarták feljuttatni a felmerülő kontroverzia miatt újabb és teljes 10 másodpernyi célzásnak kitenni akkor, amikor már felük nem lehetett. A negyedik lövés előtt történt félbeszakításra már tiltakozni akartak, mert az időt lejártnak tartották azonban a vezetősegéd sürgető szava és a lövés előrdülése közt erre már idő nem volt.

E jegyzőkönyvet tudomásvétel végett másolatban megküldik alólírottak az ellenfél segédeknek, Melczér Gyula és gróf Lavauld Viktor uraknak,

Kmf.

Előttünk:
Vézi József s. k.,
Seres László s. k.

Szász József s. k.,
Szathmáry Mór s. k.

A kormány se fizet.

— Monolog. —

A millenniumi kiállítás előtt a kormány lebontatta a városligeti Széchenyi-szigeten volt városi kioskot s kötelezettséget vállalt, hogy a kiállítás után vagy új kioskot épít, vagy huszonkétezer koronát fizet. A kiállítás után a város követelte, hogy a kormány teljesítse köteleését, de a kormány nem akar fizetni.

— A diurnista:

Bármerre nézek, a számláknak árja Veszen körül s kiált: Fizess! Fizess! Másé a pénz, az adósság enyém, Szegény fejemnek e csudás világon Egy pillanatnyi nyugta sinos. Nincsen barátom, csak hitelezőm, Nincs hitelem és nem fizethetek! . . . Nem az enyém az ágyam vánkosa, Hítelle szivom csak a levegőt S adósságra veszek lélekzetet. Ó kormány! ki állásokat teremtsz, Miért, hogy pénz az álláshoz nem adsz? Mindegyik hónap mért nem február S a február miért nem tíz napos? Ó lelkiösmeret! Miért ordítasz: Fizess! Jaj! van kinek, de nincs meg a mivel.

(Az újságot kezli olvasni. A fönt jelzett hír láttára felordúl.)

A kormány sem fizet! A kormány sem fizet! Es mi a kormány? Nemzetének atyja. Mi vagyok én? A nemzet gyermeke, S ha így van ez; a kormány nagyatyám!

Tiszteld szülődet szól a Biblia,
Igy lész a földön hosszú életű,
És miben áll a legfőbb tisztelt?
Hogy példáiból okulást meríték,
Ő sem fizet, hát én se fizetek...
El a szeneshez... Szenem ninos, jó a tél,
Most rendezek. Szabóhoz elmegyek,
Lesz jó, meleg, bélélt télikabát,
Gyermekeimnek új cipőt veszek
S így várom meg vídámán a tavaszt.
Jöhét a számla. Itt a Biblia,
A szentírással fizetek nekik,
Mélto leszek hozzád, jó nagyatyám,
Te sem fizetsz, óh! én se fizetek...

Bürkös.

KRÓNKA.

RÉJANE ÉS KORTÁRSAI. — A VÉLETLEN
TÖRVÉNYEIRŐL. — A CSÖNDES SZIVÁRGÁS
ELMÉLETE.

A Réjane asszony arcképein, amelyek mostanában az impozáns jövöltáblát Budapestten kerüngenek, ez a nagy művésznő a párisi szabók remekbe készült ruháiban jelenik meg s úgy test-, mint fejtartása nagyon méltóságos, mert a nagy drámai művésznők fel vannak mentve a miránk, közönséges halandókra szigorúan kötelező *tessék mosolyogni* alól. De bármilyen elegáns és drága a ruhája s bármily fájdalmas göggel tekint is reám a finom platinotiárról, nem tudom elfelejteni, hogy Gabrielle Réjane hivatásos szegény és gondozatlan volt fruskakorában, hogy majdnem meztelen járt. Az orra fitos, a szája kiesit nagy és a szeme oly furesán van elhelyezve, mint azoknak az igazi párisi lányoknak, akikről pajkos órák nem muló emléket hozza magával Párisból az ember. Réjane hivatásos szegény lett belőle. Aki jól tud franciául, az meg fogja érteni, hogy Réju és Réjane közt körülbelül akkora a különbség, mint *Petrás* és *Pálmay* közt. Es hasonlít a művészi pályájuk is, némi erőszakossággal még azt is rájuk lehetne fogni, hogy areban is hasonlítanak egymáshoz.

A Vigszínház színpadán Pálmay után Réjane-nak tapsol a budapesti közönség. Kritikát a művészetükről avatottabb toll mondjon, én csak egy kedves ősi hangulatot jegyzek fel a két zseniális asszony vendégszereplése alkalmából. Nem sérttem meg sem a nagy Pálmay, sem a nagy Réjane hiúságát azzal, ha konstátálom, hogy mialatt ők a színpadon játszottak, a nézőtérben egy egész generációnak a lelken vonult át az a csöndes-szomorú kérdés: „Mért oly későn?...” — E szerény sorok írójának s vele együtt az egész újabb nemzedéknek elégikus hangulat támad a szívében, valahányszor csak valami igazi nagy művésznő játékát nézi. „Oh, mért oly későn, levelek hullása, daru távozása idején” ismerjük meg Réjanet, Pálmayt, Sarah Bernhardt, Blahánét, Dusét, Jászai Marit, Judicet s mind azokat a többieket, akiket nem véleményezünk oly elfogulatlanoknak, hogy ideirhassuk a nevüket lelkiismereti furdalások nélkül? Mért van az, hogy csak éppen apáinknak s az apáinkkal egykorúknak jutott a szerenese, mindezeket a nagy asszonyokat virágkorukban láthatni? Mért van az, hogy a mi generációnknak nem jutott egyetlen egy ilyen kaliberű művésznő sem, s hogy a mi hódolatunk ilyen szavakban nyer kifejezést: „Oh, bár láttam volna husz év előtt!” — vagy: „Csodálatos, milyen fiatal a színpadon!”

Aki alapos ismerője a színpadi világ változásainak, a színműirodalom új irányainak, az adjon feleletet erre a kérdésre. Én csak pusztán konstátálom. Mi, fiatalok, a legmagasabb színművészetek úgy külföldi, mint magyar női képviselőit levélhulláskor és virághervadáskor ismerjük meg. Nem jut eszembe egyetlen fiatal színésznő sem, aki ezekkel versenyre tudna kelni. Az ugynevezett *Nachwuchs* nines sohol. Pedig régi újságokban lapozva, szerelmes, virágos, lázas tudósításokat olvastam a fiatal Blahánéről, Pálmayról és... a többiekéről, akikről még csak öt-hat év mulva szabad majd megírni, hogy: „olyan volt a színpadon, mint egy tizenhatéves lány...”

Ez év tavaszán, hogy az Andrássy-uton sétáltam, összehozott a véletlen egy barátommal,

aki most már egy csöndes vidéki temetőben aluszsa örök álmát, s aki nemcsak istenáldotta költő, hanem nagyon, nagyon okos ember is volt. Körülbelül ezeket mondta:

— Képzeld csak: délelőtt bejártam az Andrássy-utat, a Fürdő-, a Dorotya-, a Váci-utcaát, átmentem a Koronaherceg- és a Kossuth Lajos-utcaiba, mindeniket végigjártam többször, s nem találkoztam vele. Az egész délutánt azzal töltöttem, hogy azokon az utcákon járok, amelyek évek óta majdnem mindennap végig szokott menni, s nem találkoztam vele. Ez így megy napok óta. Viszont megtörténik velem, hogy amikor kijövök egy trafikból, szembe találkozom vele. Ha egész nap kereselem, nem találom. Ha nem kereselem, találkozom vele...

Azon vitáztunk, hogy ebben van-e törvényszerűség, vagy nines. S megállapodtunk abban, hogy a véletlen csak a mi véges emberi elménk előtt tűnik fel szeszélyes játéknak s hogy az, aki mindennek életet és törvényeket adott, a véletlenséget is szigorú törvények szerint kormányozza.

Ez a beszélgetés jut most eszembe, hogy uton-utfelel arról beszélnek: elfogják-e Keeskeméthyt, nem fogják-e el? Lehet-e hosszú ideig ismeretlenül bujdosolnia a civilizált világban? Azok a bűnösök, akik szöknek a törvény keze elől, nem állnak-e éppugy a véletlen nagy és nekünk egyelőre érthetetlen törvényei alatt, mint a sétáló kis találkozásai?

Okoskodjunk egy kicsit. Tegyük fel, hogy A. ur, aki hivatalnok, találkozni szeretne B. kisasszonnyal az utcán. Kétféle mód van. Az egyik ez: A. ur tovább is jár a hivatalába, onnan haza, onnan a kávéházba, szóval, végzi rendes életmódját s bevárja, míg a kisasszony utja egyszer keresztezi az övét. A másik mód: A. ur elmulasztja a hivatalát, összevissza szaladgálja a várost, mindenütt keres, ötletszerűen kutat, futkos, kémlel. A tapasztalás azt mutatja, hogy az *előbbi* mód vezet célhoz. Magyarázatát nem lehet adni. Azokkal a törvényekkel komoly ember még nem foglalkozott; ki más is lesne valakire az utcán, mint a szerelmes vagy a hitelező?

Igy látjuk a dolgot az *üldözött* szempontjából. Nézzük most az *üldözött* szempontját.

Ugyanesek a tapasztalás mutatja, hogy a menekülő jobban jár, ha a legegyszerűbb módokhoz folyamodik. A híres nagy betörők a legszembetlenebb módon szöktak bujkálni a rendőség elől. Ez ugy értendő, hogy népes kávéházban ülnek, rendőrökkel beszélgetnek, színházba mennek — ami elvégre nagyon érthető dolog. A rendőr arra gyanakszik legkevésbé, aki egyenest hozzája megy és alázatos pófával kérdi meg tőle, hogy merre van a Kmetty-utca. Aki a Városliget bokrai közt, vagy a budakeszi erdőben bujdosik, nines oly biztonságban, mint aki a főkapitánysági épület mellett oszonnázik egy kávéházban. Tehát ugy-e, az üldözött is jobban teszi, ha rendes, vagy rendesnek látszó életmódját folytatja, a helyett, hogy a templomtoronyba, vagy a nagy esatornába rejtőznie. Fogadni mernék, hogy a nagy gyűjtő-esatornában már többször fordult meg rendőr, mint az Abbázia-kávéház ablakában.

Valószínű, hogy ha Keeskeméthy kalandos szökési kombinációkba boesátkozott volna, már rég a börtönben ülne, mert a policia módszere és észjárása éppen ezekre a rapszodikus, kalandos szökésekre van berendezve. Végső eredmény: a szökévénynek az a nagy, kanyargós utja, amely Budapesttől San-Franciscoba vagy más amerikai városhoz vezet, kikerülhetetlenül metszi valahol a rendőség által mindennap megtett utak egyikét. Idegen városban a szökévény a mindenütt szemmel tartott idegen életét kénytelen élni; nem ismerős a viszonyokkal, a szokásokkal s valahol beleszalad a hálóba.

Ez pedig mind teória, s nem jelenti azt, hogy Keeskeméthy legközelebb elfogják, sem pedig azt, hogy a rendőségek a gép pontososságával és megbízhatóságával működnek. Mert ha ugy működne, már régóta nem beszélne erről az ügyről.

Abból az alkalomból, hogy *Cabrini* olasz képviselőt Budapestről kiutasították, vagy kiutasítással fenyegették, szó esett az újságokban a magyar szocializmusnak a budapesti rendőséghez

való viszonyáról. A szocializmus nálunk a rendőség felügyelete alatt álló úgy s ez bizony elég szomorú. Ebben a viszonyban azonban nemcsak a rendőség szerepe ferde, hanem a szocializmusé is. A budapesti szocializmus egy részére, fájdalom, teljes joggal teszi rá kezét a rendőség. Nem egészen jogos követelés tehát az, hogy az állam bányák nyugoti módon a szocialisták, tekintve, hogy szocialistáink egyáltalában nem működnek nyugoti módon. A budapesti szocialisták elveinek megnyilatkozási módja rendszerint összeütközik a kihágási vagy a büntető törvénykönyvvel.

Es ezen a ponton szeretném elhelyezni a „csöndes szivárgás elméletét”. A nagy nyugoti államokban minden jótékony új eszme a csöndes szivárgás útján jut hatalomra. A robbanások, nagy forradalmak kora — ugy érzem — örökre lejárt. A nagy új eszméknek manapság nem harcosai, hanem munkásai vannak. Az anyagi hatalomhoz hála a liberális intézményeknek, annyi alkotmányos ut vezet, hogy a keserűségek, a helyett, hogy felgyülemlelenek, beszivárognak ezeken az utakon azokhoz, akikről a földi hatalom függ. A Rousseau *Contrat social*-jában foglalt elvek a francia forradalom véres zászlófalát vonultak be Európába; de ez a forradalom a saját gyermekei élete ellen esküdt. Azóta egyre ritkábbak és kisebbmértűek lettek a forradalmak. Igazi polgárháborúra, nagy rázkódásra most már nines kilátás, amíg a parlamentarizmus és gondolatszabadság uralkodik. Ime, a szocializmus Franciaországban nem forradalmat termel, hanem minisztert, s a csöndes szivárgás útján a mi szocializmusunk — amelynek igazi programja nem más, mint munkásvédő-törvények követelése — lassan bár, de mégis bejut a törvénykönyvbe.

Rossz politika tehát betönni azokat a nyílásokat, amelyeken át az ő követeléseik utat nyernek a hatalmasok szívéhez. Triviális példa: nyitott-ablakos szobában nem lehet gázrobbanás. Azt a szegény olasz képviselőt kár volt megbolygatni. A komplikált gazdasági elveket nehezen veszik be és sokára értik meg az emberek. De oly könnyen látják és oly hamar értik meg az igazságtalanságot, hogy néha nem is telik idő kiköszörülni az igazságon esett esorbát. Forradalom nálunk — ha szabad így jósolgatni — magától sohse lesz. Legalább is alulról nem jön. Alulról új könyv, új képviselő, új hirlap jön. De ezeket aztán be kell eresztetni a könyvesboltba, a parlamentbe és a publikumba. Hadd szivárogon az új eszme, ha tud.

M. F.

FŐVÁROS.

(*) Az 6-budai katonai ruharaktár kitéleptése. A katonai kincstár már régen tervezte az 6-budai katonai ruharaktárnak a kitéleptését a Lágymányosra. Mint a *Fővárosi Tudósító* értesül, e kitéleptés egyelőre elmarad, mert a lágymányosi katonai ruharaktár építkezési és a főváros tanácsa közt éles különbségek támadtak. A vállalkozó ezt átiratilag tudatták a katonai kincstárral.

(*) Az államvasuti gépgyár telke. Mint már említettük, a pénzügyminiszter től kérte a főváros hatóságát, hogy a Kőbányai-uton levő államvasuti gépgyár meg bővítésének a céljára. engedjen át a szomszédos telkéből 22.217 négyzetöget. Régebben 40 koronát ígért a miniszter a telek négyzetöglőért, utóbb azonban 60 koronát ajánlott föl; kérte azonban azt is, hogy a főváros ejtse el a Delej-utca meghosszabbításának a tervét, mert ez kettévágná a gyártelepet. A tanács az ügyet kiadta a középítési bizottságnak s ez ma kimondotta, hogy a *Delej-utca meghosszabbítására hellel telekérés megtartásához föltétlenül ragaszkodik*, illetőleg föntartja azt a tervet, hogy a Delej-utca annak idejében meghosszabbítják.

(*) A Knezsits-utca meghosszabbítása. Fölmerült az a terv, hogy a IX. kerületbeli Knezsits-utcaát folytatólagosan meghosszabbítsák, az Erkel-utcaig. Ez a terv azonban nagy nehézségekbe ütközik a miatt, hogy igen sok házat kellene kisajátítani. *Kun Gyula* tanácsos még azt is javasolta, hogy az utcát tört vonalban vezessék az Erkel-utcahoz, hogy így a torkolata közelebb essék a Lónyay-utcahoz. A középítési bizottság ma nagy többséggel ellögdta *Kun Gyula* tanácsosnak, illetőleg az ügyosztálynak azt a javaslatát, hogy az utca folytatólagosan megnyitását elvileg kimondják; a végrehajtás idejére nézve ezuttal nem tesz javaslatot a bizottság.

SZÍNHÁZ, ZENE.

Ellenvélemény.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Igen tisztelt szerkesztő ur! Abban a kien-gesztelő tudatban, hogy csak *ellenvéleményt* kell írnom, és nem *különvéleményt*, kérem, fogadja szívesen ezt a néhány sort, s adjon neki egy kis helyet a *Budapesti Naplóban*. Meg kell ugyanis írnom ezt a kis cikket a — kritikák kritikáját, ha úgy tetszik — mulasztathatlan erkölcsi szükség hajt rá, s meg kellene tennem akkor is, ha *különvéleményről* volna szó.

A dolog ugyanis úgy áll, hogy tegnap este a Nemzeti Színházban föllépett egy Polgár Ilona nevű végzett színésznővendék a *Dolovai nábob leányának* Szentirmayné szerepében. A kisasszony az első fölvonásban látható elfoglaltsággal küzdve, mondhatom, igen rosszul játszott, később belemelegedett, s igen figyelemreméltóvá, egy-egy mondatban, arcajékban, gesztusban, mint egy nagy színészhetség megnyilvánulása, rendkívül érdekessé és értékesé vált. Új volt. Nem kópia, nem sablon — nem e szerepbeli nagy elődjének utánzása — az egész estén meglátszott minden szaván és mozdulatán, hogy valami mást akar mutatni, mint amit már látott a közönség. Ez néhol frappánsul sikerült, néhol — amint már mondtam — nem, sőt e miatt egészen olcsó, mindenki által könnyen kihasználható hatásai is kutba estek. A közönség látható érdeklődéssel nézte a kísérletet, nyílt színen többször megtapsolta s fölvonások végén sokszor a kárpit elé hívta a vendéget. A mai lapok tulnyomó nagy része körülbelül ugyanezeket írja — a *Budapesti Naplóval* élükön — s elismeri a kisasszonyról azt, hogy érdekes jövő várhat rá. Egyelőre igérvény, amelyről nem tudjuk, ki fog-e huzatni és milyen nyeresémmel. Ez elég: ennél többet kétségtelenül nem a kisasszony, sem a színház nem akart.

A mai lapok egy kisebb része azonban a tegnapi kísérletben nemcsak hogy semmi érdekeset nem látott, de ellenkezőleg azt állítja, hogy a vendég teljesen-tökéletesen megbukott. Ehhez egy szavam sem volna, ez nézet és érzés dolga: a kritikus urak úgy látják és érzik, hogy megbukott, én nem: mindkettőnk fölött van két forum: az idő és a közönség — megválnak, hogy melyikünknek van igaza. Ellenben mind az öt lapban — majdnem egyértelműen — még a következőket is konstatálják: 1. a színház és vezetője a legelősebben kárhóztatandó, hogy egy ilyen blamázra alkalmat adott; 2. Polgár Ilona kisasszonyban a tehetségnek egy szikrája sincs, — el tehát vele a színpadról.

Az engem érő szemrehányásokat vállalom. A Nemzeti Színház egyik főadata új tehetségek — írói és művészi tehetségek — kutatása, mindkét fajtájú működő erőinek fölfrissítése, kiegészítése. Ha nem törekedném erre, akkor érdemelnék gáncsot. Hogy pedig ez a törekvés néha csalódással és balsikerrel jár, az csak természetes. Egyedüli kívánságom, hogy ez a balsiker és várható haszna mindig a tegnapihoz hasonlítson. Mert — s itt következik az említett kritikák második konzekvenciája — az én művészi meggyőződéseim szerint rég ideje nem jelentkezett asszonyban nálunk olyan nagyszabású tehetség, mint a milyen Polgár Ilona: olyan eredeti, sokféle irányú és szerenés mellékadomá-nyokkal kísért. Vitatkozni erről bajos: én a főntebbi meggyőződésekkel szembe állítom ezt a magam meggyőződését, a nélkül, hogy szerénytelenül csalatkoztathatlanságot vindikálnék magamnak. Az egész *ellenvélemény* tehát inkább egy kérdés: senkinek sem olyan biztos az ítélete, hogy egy-két év múlva meg ne bánhatná: ne siesse-nek tehát az urak az ítéletükkel, ha az olyan kegyetlen, mint a tegnapi. Erősen hiszem, hogy a Polgár Ilona színészpályájának is lesznek mozzanatai, amelyek után — mint ezt ó de hány esetben látjuk — gyönyörködve fogja olvasni, hogy neki, amikor először föllépett a Nemzeti Színházban, semmi, de egyáltalán semmi tehetsége nem volt.

És most bocsánatot kérek, hogy megirtam

ezt a cikket. Ugy érzem magam, mint aki egy darab terméсарыat talált, amely bizony formátlan még, a föld és sár alól a színe so látszik s aki nagy izzadva cipeli darab aranyát. Akik csak a sarat látják s az aranyat nem, még ki is nevetik érte.

Fogadja, igen tisztelt szerkesztő ur, hálás köszönetem és őszinte nagyrabecsülésem kifejezését.

Budapest, 1901. november 22.

Béthy László.

*** **Delli Emma a Nemzeti Színházban.** Delli Emma asszony és a *Nemzeti Színház* igazgatósága között a szerződési tárgyalások eredményesen befejeződtek és a jeles művésznő ma aláírta szerződését.

*** **Réjane asszony utolsó vendégszereplése a Víg-színházban.** Fellep a *Parisiennében*, Henri Beque darabjában, amely megteremtette a korán elhunyt író híret és amelynél párisiasabb mű alig van a modern francia irodalomban. Clotilde szerepét *Réjane* asszony kreálja és nincsen alakítása, amelyben akkora lényűzést és eleganciát fejtene ki, mint ebben a darabban. Legszebb toaletjeit és százezreket érő ékszereit viseli ezuttal. Három felvonáson át jóformán megszakítás nélkül a színpadon van. De bármily fárasztó is ez a szerep, még egy másik híres alakítását is bemutatja holnap. Eljátszsa *Lolotteot*, *Meilha* és *Haley* egyfelvonásos vígjátékának hősnőjét. Színésznőt ad, aki egy bárónét előkészít a tervezett műkedvelői előadásra. Ez a tárgy ismét módot nyújt *Réjane* asszonynak arra, hogy miközben a bárónét a szerepre tanítja, a maga művészetének egész skáláját ragyogtassa.

*** **Jászai Mari Szegeden.** Jászai Mari, a *Nemzeti Színház* nagy tragikája, a jövő héten két estén át a *szegedi színházban* lesz vendége. A nagy művésznő *Essex grófné* és az *Othonban* fog vendégszerepelni.

*** **Hírek a Népszínházról.** A *Népszínház* újdonsága, *Bisson* és *Planquette Teréz kapitány* című operettje, vasárnap este kerül színpadra ötödikször. A *Planquette*-operett eddigi előadásai arra engednek következtetni, hogy a *Népszínház* újdonsága, mely műsor-zavarok miatt került le pár napra a műsorról, nagy sikerrel fogja további útját a színpadon folytatni. — *Blaha* Lujza asszony, ki tegnap oly rendkívüli tetszést aratott a *Boszorkányvárbeli Verusával*, holnap és holnapután népszínművekben lép fel. Szombaton a *Szökött katona* kerül színpadra, amelyben *Julcsa* szerepét s vasárnap délután *Bokor József* pályanyertes népszínművét, a *Télen* adják elő, melyben *Katalint* játssza a művésznő. — *Katalinnak*, *Béldi Izor* és *Fejér Jenő* nagyszerű operettjének hétfőn lesz a huszonegyedik előadása. Az operett október 4-ikén került először színpadra. Germain szerepét mind a huszonegyedik előadásán *Kury Klára* játszotta, míg *Katalin* a *Hegyi Aranka* megbetegedésevel, aki a három első előadásban játszotta a szerepet, *Semsey Mariska* és *Zilahiné-Singhoffer* Vilma játszották. A hétfői jubiláris előadásra már ma válthatók jegyek a Népszínház elővételi (Népszínház-utcai) pénztáránál.

*** **A Víg-színház bemutatója.** A *Víg-színház* legközelebbi újdonsága, *Alfréd Capusnek Leontine jérjei* című három felvonásos vígjátéka, mint már adtuk hírt róla, jövő kedden, november 26-ikán kerül bemutatásra. A darabot szorgalmasan próbálták a franciák vendégszereplése alatt is. A fő női szerepet *Csillag Teréz* játssza. Kivül még hálás szerephez jutott: *Nikó Lina*, *Fenyvesi*, *Szerémi*, *Topolczai* és *Balassa*.

*** **Magyar énekesnő sikere külföldön.** A drezdai udvari opera intendánsa próbaéneklésre hívta meg nemrég *Szamek* Elizát, egy magyar születésű énekesnőt. A próbaéneklés igen jól sikerült s a fiatal művésznő a berlini udvari operához is meghívást kapott. Teljes zenekari kísérettel énekelte *Cenerentolát*, *Carment* és *Rossini Rosina* áriáját (*Sevillai borbély*) nagy tetszés mellett, a berlini udvari opera intendánsa, gróf *Hochberg* és *Pierson* igazgató egyelőre többszöri vendégszereplésre tett neki ajánlatot. *Szamek* Eliza, mint *Berlinből* írják, a jövő héten *Bizet Carmen*ének címszerepében mutatkozik be a berlini közönségnek. Mindenesetre figyelemreméltó körülmény, hogy az alig 20 éves fiatal magyar leány első színpadi sikerét a világ egyik legnagyobb színpadán kezdte meg. *Szamek* Eliza, *Merinek*, a kiváló énektanárnak növendéke.

*** **A New-York szépe új szereposztással.** A *Magyar Színház* népszerű operettje, a *New-York szépe* holnap, szombaton *Fedák Sári*val *Kissé* szerepében kerül színpadra. *Fedák* kisasszony, akinek új szerepe iránt nagy az érdeklődés, két betéttel énekel, egy dalt a gyertyákról és egy *Lola* című kuplét. Mindkettő szövegét *Merei Adólf* írta. Az előadás kivételesen hét órákor kezdődik.

*** **Sigrid Arnoldson Párisban.** *Sigrid Arnoldson*, az ismert svéd csalógány április havában a párisi *Opera Comiquenak* lesz vendége.

*** **Művészestély Ó-budán.** A *III. kerületi polgár-kör* ma este saját helyiségeiben (*Korona-vendéglő*) nagyszabású művészestélyt rendez táncmulatsággal egybekötve, melyen a honvéd-zenekar működik közre. Az érdeklődés a művészestély iránt oly nagy, hogy a főváros minden kerületéből nagy számban készülödni az élvezetesnek ígérkező estére. A vígjalmi bizottság sajnálattal értesült arról, hogy némelyek, kik joggal várták a meghívást, tévedésből kimaradtak a meghívottak közül. A bizottság ez uton kéri föl a meghívásra azokat a családokat és urakat, akik meghívott nem kaptak, de arra joggal igényt tartanak.

*** **Hangversenyek.** *Gmeiner* Lúla, az ismert dalénekesnő, ki már nálunk is szép sikert aratott, mostani külföldi hangverseny-körútján nagy sikert aratott. Legközelebb alkalomunk lesz a művésznőt hallani és pedig a *Huby-Popper* 2-ik kamara-estélyen, mely hétfőn, november 25-én lesz a *Royal-szálló* termében. — *Kemény* Rezső hedegűművész hangversenyén, mely hétfőn, december 2-án lesz a *Royal-szálló* termében, *Thomán* István tanár zongora-művész is közreműködik. *Thomán* tanár *Scarlotti*: *Pastorale* és *Capriccio*, *Mozskovszki*: *Tarantella*, *Herzfeld*: *Intermezzo* és *Chopin*: *Berceuse* és *Etude* E-moll művét fogja előadni. Jegyek mind a két hangversenyre a *Harmonia* zenemű-kereskedésben kaphatók.

*** **Operaelőadások Pécsen.** *Özvegy Tiszai* Dezsőné társulata a közönség rendkívül nagy pártfogása mellett játssza a pécsi Nemzeti Színházban. Tegnap *Don Pietro* Caruso került színpadra *Vágó Béla*val a címszerepben. A fiatal művész jeles alakítása nagy sikert aratott. Utána a *Parasztbucé*stet adták. A népszerű operában zajos sikere volt *Márkus* Arankának, a budapesti Operaház ösztöndíjas tanárjának, aki ebben a szezonban a pécsi színház drámai primadonnája. Művészi játékáról és pompás énekéről rendkívül dicsőre írnak a pécsi újságok. A *Zsidónében* és a *Trubadourban* is fellépett és mindkét operában szintén lelkesedéssel tapsolta a közönség. A pécsi közönség különben rendkívül erősen látogatja az operaelőadásokat, ami *Márkus* Arankának és *Kozmának*, a tenoristának pompás énekén kívül *Simándi* József karmesternek az érdeme, aki alapos kézültéssel tanítja be az operákat. Az előadások sikeréből jelentékeny rész illeti őt is.

*** **Videki színészet.** Szép estéje volt a napokban a szabadkai színháznak. *Strauss* világhírű operettjét, a *Cigánybárt* adták. Safi szerepében a társulat fiatal művésznője, *Szógyi* Sina mutatkozott be, aki napról-napra jobban betopja magát a közönség szívébe s minden uabbl fellépését, új szerepét igazi nagy siker követi. Safi szerepében nagy hatást keltett csillogóan fényes hangjával és temperamentos játékával.

*** **Operaelőadás a Telefon Hírműködésben.** A *Telefon Hírműködés* ma este előzetésnek szórakoztatására a magyar királyi Operaház előadását fogja közvetíteni. Előadásra kerül a *Bajazádok*, *Leoncavallo* drámája, s utána a *Zuleka* ballet, melynek zenéje szintén hallható lesz a Hírműködés kágyilón keresztül. Az opera közvetítése után az esti felolvasás következik, melynek keretében a legfrissebb híreket olvasgatja fel a beszélő uság szerkesztője, majd annak bevezetével 11 óráig még égiszenzet-közvetíti a *Telefon Hírműködés* az *Énke* és az *Elite* kávéházban.

Szafló.

— *Rejane harmadik föllépése.* —

Budapest, november 22.

Szafló? Igen, Szafló. De nem a görög Szafló, aki leugrott a tengerbe, mert híven, igazán, nagyon poétikusan szeretett s akiről *Grillparzer* tragédiát írt. Ez a Szafló párisi leány és valamikor festő-model volt. Igazi neve *Fanny Legrand*. És nem *Grillparzer* írt róla szomorujátékot, hanem *Alfonz Daudet* írt belőle regényt és ezt a regényt dramatiszálta *Belot* ur, egy másik francia író. Isten bocsássa meg neki!

Nem minden regény alkalmas a dramatiszálásra. Némely teoretikus (*disputa-hanzli*) egyáltalán nem engedí meg, hogy regény dramatiszálható legyen mert a dráma és regény két különböző válfaj; törvényei annyira különbözők, hogy a kettő egy kalap alá nem foglalható. Nem vagyunk ennyire szigorúak. Megengedjük, hogy némely regényből, ahol izgalmas, drámai a tárgy, érdekes drámát fabrikálhatnak azok, akik az ilyen dolgokhoz értnek. A *Dame aux camelias* eredetileg regény volt és *Dumas* szenzációs drámát csinált belőle. A *Clemenceau* című hatásos dráma szintén regényből készült. És *Odio Maxim* urat is a *Roman d'un jeune homme pauvre* című regényből vitte a színpadra *Femillet* Oktáv.

De a lélektan regény, ahol a cselekvés csaknem minimális, dramatiszálásra nem alkalmas. *Daudet* *Alfonz* Szaflója ehhez a zsánerhez tartozik. A regény-író filozófai és lelket boncol; részletesen lefesti, hogy egy csásb, bár nem fiatal hügly karmai közt miképpen vergődik a *Provenceból* Párisba szakadt fiatal ur, aki nem tud szabadulni ettől a nőtől. A fiatalember naív és buja; *Legrand* Szafló, a volt model, raffinátabb mestere az érzelmi szerelemnek, mint *Ovidius*, az *ars amandi* kültője. Hiába tudja meg, hogy *Legrand* Szafló, akit ő értetlen ideálnak tartott, olyan ruhadarab, akit festők és poéták már régen levetettek. Hiába szokik meg előle *provencei* falujába,

ahol tisztább életet akar kezdeni. *Legrand Szaffó* utána megy elszakadul madarának és a szerelem édes fűtővel visszaesőlatogata. Végül aztán a szerelem művésznője maga un rá a züllésnek indult fiatal emberre és szépen a fakópnél hagyja szegény kis Gaussin urat.

A regény értékéről lehetnek eltérők a vélemények. De abban, azt hiszem, mindnyájan egyetérthetünk, hogy a regényből fabrikált dráma határozottan unalmas. Ami szép a regényben: a lélektani rajz, a lelki állapotok színes analízise, azt nem lehetett átvinni a színpadra. Amit átvettek belőle: öt felvonás drámának szörnyen sovány. Drámai hősnőnek *Legrand Szaffó* nagyon közönséges személy. Vigjátéki hősnék a kis Gaussin nem elég neveltségű. Kezdünk bosszankodni rá, hogy tönkreteszi az életét egy ilyen haszondó asszonyság hervadt bájai miatt. Nincs bennünk mély és eleven részvét a buta kis pillangó iránt, aki makacsul ragaszkodik ahhoz, hogy egy félig kiégett, bágyadtan füstölögő lámpa seregeg lángjánál perzselje össze jobb sorsra méltó szárnyait.

A közönség osalódott ebben a *Szaffóban*. Azt hitte, hogy nagy drámai jeleneteket, szenzációs jeleneteket kap. Ugy ment a színházba, hogy ebben a darabban tetőpontján fogja látni *Rejane* művészetét. És izgatott, nagy stíli dráma helyett kapott egypár csöndes duzzogást és mezzoforte ütemben tartott veszekedést *Szaffó* és Gaussin közt. Őt felvonáson át minden emelkedés, minden fokozat nélkül variálódott a téma: egy kacér, érzéki szerelemre sóvár, kitanult asszony játszadozik egy fiatal diákmberrel, akinek kevés az esze s még kevesebb a férfiasága. Ez a játék nem nehéz, nem érdekes, nem művészi. Micsoda művészet kell ahhoz, hogy egy ügyes, melegvérű és még ki-vánatos asszony hatalmában tartson egy lérfít, aki tapasztalatlan és hozzá olyan fiatal, hogy a bolond vér hevével fogva nem tud ellenállani semminek, ami nőnemű?

Rejane a maga finom, eharmanat egyéniségevel egy-két jelenetben kielégítette azokat, akik azért jöttek a színházba, hogy a természetesen, diskrét, előkelő játék puha vonalaiban gyönyörködjenek. Az első felvonásban ugy subant be Gaussin szobájába, mint egy csipkés, fekete árnyék. A harmadik felvonásban mesteri arójátékkal kísérte Gaussint, amikor a féltékeny fiúnak átadta korábban és más uraktól kapott szerelmes leveleit és a fiatal ember ezeket a kompromittáló dokumentumokat egymásután elolvasta. *Rejane* a földön térdeltek és macskaszzerű mozdulatokkal kapta ki a leveleket Gaussin kezéből, hogy az ég kandallóba dobálja. Mintha múltját és volt szeretőit égette volna meg a kályha tüzeiben.

Ezek a momentumok értékesek voltak. De *Szaffó*t mégis csábosabbnak képzeltem. Ebben az alakban a külső szépség annyira fontos, hogy finom és művészi játékkal sem pótolható. A néhai model életkora *Daudet* intenciója szerint meg volt *Rejane* külsején, de az érzéki varázs hanyzótt belőle. Az illúzióknak ez a fogyatékos volta is hozzájárult ahhoz, hogy a darab és az előadás hangulata langyos maradt, néha majdnem hüvössé vált. A második felvonás végén különösen éreztük a forró csábítás deifitjét. *Szaffó* itt egy mozdulattal magához bűvöli a meg-ingott szeretőt, aki szakítani akar vele. Ez a mozdulat nem halott s a finále után csak udvarias tapsokat hallottunk. A harmadik felvonás végén erősebb, élénkebb volt a hatás, de a hangulat kedvezőbb hőfokát egy *burleszk* jelenet idézte föl; az a jelenet, amikor *Szaffó* a Gaussin fehéreműit a szekrényből kiviesi és csomóval a szoba közepére dobálja. A legzajosabb tappsal egész este ezt a jelenetet honorálták. A művészi feladat volt az, amit ebben a jelenetben kaptunk? Ha ez művészi feladat, akkor a *Windsori trig* asszonyok ruhakosár-jelenete is a művészi feladatok magaslatán áll.

A. E.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ A magyar filozófiai társaság első ülésével az Akadémia kistermében e hónap 24-ikén, vasárnap délelőtt 10 órakor tartja meg. A magyar filozófiai társaság kebelében szabadon nyilatkozhatunk meg minden tudományos meggyőződés, ha azt keli formába öntik. Nagy súlyt helyez a társulat a felolvasott tárgy egyszerű és így mindenki által érthető nyelvezetére. Nagy szolgálatot tesz ezzel a prózának is és mindenkinek hozzáférhetővé, érthetővé teszi az általa miveit tudományágazatokat. A társulat a filolvasásokon szívesen lát vendégeket is.

○ Fülöp-Szántó Lajos új verskötetete. *Fülöp-Szántó* Lajos, ez a kedvelt magyar költő, akinek komoly lantjáról gyönyörű vallásos és hazafias kötemények hangzanak el, új verskötetére előzetesen hirdet. *Ötthon* címmel vallásos és hazafias költeménykötetet ad ki serdülő ifjak számára és az ajándékozásra és jutalmazásra igen alkalmas mű *Széchy* Gyula

gyönyörű címkéjével ez év december elején jelenik meg. Ara füzve egy korona, diszkrétben hét korona. Az előfizetők a szerző címére küldendő (Budapest VI. kerület, Csengery-utca 51.)

○ A Kőozán-pályázat. A Tudományos Akadémia e hó 25-én délután 5 órakor összesület tart. Ezen az ülésen nyújtják be a Kőozán-pályázatról szóló jelentést.

EGYESÜLETEK.

(A Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa) *Berzeviczy* Albert elnöklele alatt a Nemzeti Múzeumban ülést tartott.

Berzeviczy elnök bemutatta a közoktatásügyi miniszternek több rendbeli leiratát, s ezek közt a közoktatásügyi miniszter közli az Országos Tanácssal, hogy ennek kebelében ezentul a földművelésügyi miniszter is képviselteti magát, aki e célra dr. *Bartóky* József miniszteri osztálytanácsost küldötte ki. A tanácsülés legfontosabb tárgya a népkönyvtárak számára készített utasításnak, s a népkönyvtárak számára ajánlható művek könyvjegyzékének, valamint az új népkönyvtárak helyeinek megállapítása volt. A népkönyvtárak szervezésének alapelveit szabályozó utasítást *György* Aladár dolgoztatta ki, kinek e nagybecsű munkálatát jegyzőkönyvi közszületet szavaztak. Azoknak a helyeknek kiválasztására, ahol a legközelebbi jövőben népkönyvtárakat fog a tanács felállítani, *Forssolt* Kálmán előadó titkár küldetelt ki helyszíni tanulmányozásra, ki jelentésében egyelőre 30 községet jelölt ki az ország különböző részein e célra. Hosszas vita fejlődött ki a helyek kiválasztása körül, s a tanács elhatározta, hogy a folyó évre e célra rendelkezésre álló 200.000 korona államségélyből négy darab 2000 koronás és tizenkét darab 1000 koronás népkönyvtárat fog létesíteni, s a felállításra terembe vett helyeket is kijelölte. *Berzeviczy* Albert elnök indítványára elhatározta a tanács, hogy az államilag segélyezett népkönyvtárak fölött rendszeres felügyeletet fog gyakorolni.

SPORT.

*. A budapesti korcsolyázó-egyletben a beíratkozások sorényen folynak és már eddigéig is több ezer tag váltotta ki idényjegyét. Az egylet választmánya felkéri a tagokat, hogy idényjegyeiket saját érdekükben mielőbb kiváltani sziveskedjenek mert a beíratás utolsó napjaiban a pénztári helyiségben a tolongás oly nagy szokott lenni, hogy a jegyek kiállítására órák hosszat kell várakozni, míg azok most haladéktalanul kiszolgáltathatók.

Nyiltér.

Byrollin és Byrollin-szappan főülmulhatatlan és nélkülözhetetlen a bőr és szépség ápolására. Fényes bizonyítványok a legelső orvosi tekintélyektől. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban, illatszerekkereskedésekben és közvetlenül a gyársznál
Dr. Graf & Comp. Wien, VI. Amerlingstrasse 2.

(Az e rovat alatt közöltetteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK.

Vilmos császár látogatása.

Berlin, november 22. Jól értesült körökben nem tudnak arról, hogy *Vilmos* császár tavasszal meg fogja látogatni *Ferenc* József királyt Bécsben.

Franciaország népesedése.

Páris, november 22. A szenátus mai ülésén azt a javaslatot tárgyalta, amely egy bizottság kiküldetését ajánlja annak tanulmányozására, hogy miképp akadályoztassék meg Franciaország népesedésének csökkenése. *Waldeck-Rousseau* támogatásával a szenátus a javaslatot elfogadta.

Cabrini otthon.

Róma, november 22. *Cabrini* szocialista képviselő a kamarában interpellációt intézett Prinetti külügyminiszterhez, akitől azt kérdezte, hogyan gondolkozik az olasz képviselőknek barátságos és szövetséges államok területén való tartózkodási jogáról és arról a tanácsról, amelyet a budapesti rendőrség adott az interpellálóknak, hogy tudniillik Magyarországot lehetőleg gyorsan hagyja el.

A német vámtarifa.

Berlin, november 22. Ma kezdték meg a vámtarifa-javaslatnak a birodalomgyűlés tagjaihoz való szétküldését s keddén már a birodalomgyűlés elé terjesztik a tervezetet. Mindjárt azzal meglesz az első olvasás is és mindenesetre még a költségvetés előtt fog napirendre kerülni a vámtarifa-javaslat.

Az athéni diákkorradalom.

Athén, november 22. A diákok és a katonaság között ma történt összeütközés alkalmával két ember meghalt és vagy harminc megsebesült. Sokan, közöttük a rendőrfőnök könnyű sérülést szenvedtek. Mikor a holtakat kiadták családijainak, megrendítő jelenetek játszódtak le. Ellenzéki képviselők izgatott beszédekkel intették a tömeghez. Hír szerint azok a diákok, akik felfegyverkezve megszállva tartják az egyetemet, erősítést nyernek följegyverzett emberekben.

Athén, november 22. *Prokop* metropolita, valamint a csendőrség parancsnoka és a rendőrfőnök beadták lemondásukat. Vasszoss tábornokot kinevezték a csapatok parancsnokává. A diákok éjjel megszállva tartották az egyetemet. A lapok nyugalomra intő cikkeket közölnek.

Athén, november 22. A képviselőház ma délelőtt ülést tartott, hogy megválassza az elnökséget. A hangulat izgatott volt, egyes képviselők élénken vitakoztak. Mivel a miniszterek nem jöttek el az ülésre, ellenzéki képviselők elhatározták, hogy küldöttséget menesztenek értük. A minisztereknél járt küldöttségnek a kormány kijelentette, hogy azok az intézkedések, amelyeket a tüntetések alkalmából a rend fentartására tenni kell, akadályozzák abban, hogy a képviselőház ülésén jelen legyen. Holnap meg fog jelenni a házban, hogy felvesse a bizalmi kérdést. *Ralli* a névsor felolvasását követeli. E közben kitűnik, hogy a ház határozatképtelen. Az ellenzéki képviselők jegyzőkönyvet szerkesztenek, melyben azt mondják, hogy a közrend komolyan veszélyeztetve van a miért a kormányt teszik felelőssé. Az ellenzéki képviselőket a kamara épületének elhagyásánál az egybegyűlt néptömeg ünnepelte. *Dragomisz* képviselő a tömeghez beszédet intézett, amelyben megtámadta a kormányt. A tüntető csoportok lakásáig kísérték őt.

A trieszti olasz egyetem.

Trieszt, november 22. Jövő vasárnap *Politeama Rosettiben* nagy népgyűlés lesz, amelyen követelni fogják a trieszti olasz egyetem fölállítását.

Klondyke.

Seattle (Washington), november 22. Az ottani *Times* ma tudósítást közöl, mely mindenben megerősíti azt az ide már előbb eljutott hírt, hogy számos aranyásó összeesküdött Klondykenek Kanadától való elszakítására. A *Times* közli, hogy iratok vannak birtokában, melyek az *Éjjeli nap-rend* peséséjével vannak ellátva. Ez a rend egy titkos társaság, mely az aranyvidéknek a kanadai uralomtól való elszakítását tűzö feladatává.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, november 22. (A Budapesti Napló telefon-jelentése.) Tekintettel a gyűngült newyorki árjegyzésekre, amelyek a szokatlanul lanya időjárás következtében a forgalom elején eladási kedvet támasztottak, az árfolyamok ismét elaprózódtak; később valamivel nagyobb kereslet mutatkozott s az árfolyamok néhány fillérrel javultak. Buza és rozs 1, illetőleg 1-2 fillérrel hátrányban maradt.

Köttettek: Buza tavaszra 8.76-8.78-8.77, rozs tavaszra 7.59-7.60, zab tavaszra 7.84-7.86, tengeri május-júniusra 5.78-5.81 korona. Zárlatok: Buza tavaszra 8.79, zab tavaszra 7.84, tengeri május-júniusra 5.83, rozs tavaszra 7.62-7.63 korona.

New York, november 22. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) *Gyapot*: New Yorkban helyben 8.- (8.-), nov-re 7.62 (7.62). Februárra 7.68 (7.61). *New-Orleansban* helyben 7.9/8 (7.9/8). — *Petroleum*: Stand white New Yorkban 8.65 (8.65). Stand white Philadelphian 8.60 (8.60). Refined in Cases 8.75 (8.75). Credit Balances at Oil City 1.30 (1.30). — *Zsír*: Western steam 9.10 (9.22). *Rohe* és *Brothers* 9.25 (9.25). — *Tengeri* irányzata szilárd. Novemberre 67.9/8 (—) Decemberre 67.9/8 (67.9/8). — Májusra 67.9/8 (67.9/8). — *Buza* irányzata szilárd. Piros ősi helyben 82.9/8 (82.9/8). Novemberre (—) (—). Decemberre 79.9/8 (79.9/8). márc-ra 81.9/8 (—). Májusra 81.9/8 (81.9/8). *Gabona* szállítási díja Liverpoolba 1.- (1.-). — *Kávé*: fair Rio T. sz. 6.9/8 (6.9/8). Nov-re 5.62 (5.35) Februárra 5.63 (5.55). — *Liszt*: Spring Wheat cears 2.95 (2.95). — *Cukor*: 3.9/16 (3.9/16). — *Őn*: 28.50 (27.50). — *Réz*: 16.9/8 (16.9/8). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, nov. 22. (Terménytőzsde.) (Zárlat.): *Buza* irányzata szilárd. Nov-re 71.9/8 (71.9/8). Dec-re 72.- (72.-). — *Tengeri* irányzata szilárd. Nov-re 60.9/8 (59.9/8). — *Zsír*: Decemberre 8.72 (8.81). — Januárra 8.77 (8.82). — *Szaionna* short clear 8.35 (8.45). — *Résztes*: Januárra 15.27 (15.32). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLEK

Leánydalok.

Szerelem.

Volt egyszer egy nő; ritka, szép virág.
Haja, miként a bűn, oly fekete,
A teste édes, návre csábító,
Sugárzó menybolt a tekintete.

Imádták ifjak, agok egyaránt,
Mehódolt neki száz bölcs, száz bolond.
S ő mosolyga, hogy egyik drága vért,
A másik érte drága könnyet ont.

Kincset halmoztak lábai elé,
Csengő aranyat, drágagyöngyöket;
Kis papucsával félrerugdalt,
Mint hitvány, piszkos sárgöröngyöket.

És volt egy férfi... földvár remete;
Az arca vészes, mint a zivatar.
Ruhája szurtos, összerongyolott,
Nem volt se dús, se szép, se fiatal!

S az asszony mégis őt szerette meg;
A koldust, — az ő drága koldusát!
És éjszakánként róla álmodott,
És nappal leste lépte nyomát...

A kincset, amit mások hoztanak,
A koldusának adta mind oda,
És forró csókot kívánt tőle csak;
De gyöngyöt, éket nem kívánt soha.

Egy csók.

Sok dalt daloltam már a csókról,
Midőn mézét még nem is izleltem.
És regéltem a szerelemről,
Bár éppen csak hogy hírből ismerem.

No, majd ha egyszer igazában
Szerelmes leszek, — gondolám bután: —
Milyen szép verset írok akkor
Az első, forrón csattant csók után!

S a nagy eset im végre megesezt,
De dalba szedni, óh, azt nem tudom.
Hogy csalogány szolt a berekben...
S rózsák virultak, ott, a kertuton...

Ez a szerelem más szerelem,
A piros tonta halvány volna rá;
És minden betű szikrát szórna!
Hogy a papírost lángra gyujtáná.

Alba Nevis.

+ **Levegőtisztítás.** A buvármunkálatoknál és bányamunkákban a munkás mindig légmentesen zárt helyen dolgozik. Mivel a lélegzés folytán a levegő a munka helyén megromlik, gondoskodni kell arról,

hogy friss levegő jusson a munkásokhoz. Eddigél ezt nagyon költséges módon vitték keresztül. Egy tengeralatti munkálatnál például a levegő lepréssé, a mére őrülereji gépéj folytonos működése szükséges, ami tekintve a nagy fölszerelési és fenntartási költségeket, igen drága dolog és óránkint körülbelül ötven forintba kerül egy munkásnak friss levegővel való ellátása. Laborde francia vegyész ezen a hátrányon az által segítette, hogy az elhasznált levegőt visszaalakította jó levegővé. Készített egy oly ismeretlen összetételű anyagot, amelyből négy kg. 20 forint és éppen 24 óráig látja el a munkást levegővel. Amellett tehát, hogy Laborde 50-szer olcsóbban készít jó levegőt, még az a nagy előnye is meg van találmányának, hogy kevés helyet foglal el és a mindennapi életben használható. Így a lakó- és hálószobák levegőjét állandóan frissen tartja, a kávéházak és közhelyek füsttel telt levegőjét hasonlóképpen tisztára regenerálja. Laborde találmányának értékesítése ugyancsak rövid idő kérdése és részvénytársaság is alakult már, amelyik ezt a kítőnő anyagot nagyban fogja termelni, gyári uton.

+ **Gyortított növény.** A régék szerint a régi emberek nagyobbak voltak a mostaniaknál. Az ásatások és vizsgálódások azonban éppen az ellenkezőről győznek meg, mert az Attila idejéből fönnmaradt sírok alacsony emberek csontvázeit rejtik, s átlagban úgy, mint az egyes méreteknél a mai kor embere magasabb, mint a régi kor emberei voltak. Egy neves anatómus ennek abban leli magyarázatát, hogy a mai ember lótt ételt eszik s nincs kitéve olyan óriási aggodalmaknak, mint a régmúlt idők emberei. Es azt is tartja, hogy az emberiség átlagban mindig fejlettebb lesz, mert mindig több és több ember szabadul föl a nehéz munkák járma alól s szerez magának és családjának kényelmesebb életet. Ha — ugymond — a táplálkozás vegytanát egyszer teljesen megismerik a vegyészek és rájönnek arra, hogy mi módon lehet mesterséges uton termelni tápszereket, akkor a gyomor összes ereje a test fejlődésére fog fordítódni, még az az ereje is, amit ma az emésztésre pazarol el. Es ez a legnevezetesebb állítás mert erőpazarlásnak tartja az emésztés fárasztó munkáját, ami a szellem és test gyors fejlődésének legnagyobb akadályozója. Szerinte tehát lesz idő, mikor a növést és szellemi fejlődést gyorsítani lehet.

+ **A darázs mint hasznos állat.** A darazsat kevés ember állhatja ki, de még kevesebben tudnak hasznos voltáról, pedig most mint ilyen akarjuk ezt a félreismert ártatlanságot bemutatni. Dublin környékén ugyanis feltűnt, hogy számos darázs röpödött a tehének körül s azzal foglalkozdik, hogy a tehének testéről elfogja a legyeket. A héjja sebességével estek a legyeknek és lerágták szárnyukat, olykor fejüket is:

a potrohot pedig fészükbe vitték. A megfigyelő a 20 perc alatt két közel álló tehénről elfogott legyek számát 300—400-ra becsüli. Hasonlót figyelt meg egy turista a badeni Fekete-erdőségekben. Kis koromába tért be, amelynek vendégkörében csak egy hemzsegett a sok légy, de mutatkozott közöttük vagy 10—12 darázs is. Ezeket a csapláros légyölöknek (Muckefresser) nevezte és csakugyan azoknak bizonyultak: valóságos szenvedélylyel fűzték a légy-vadászatot.

+ **A kilégzett levegő mérgei.** A higiénia-nak egyik általánosán hirdetett tétele az, hogy zárt helyiségekben a szén-sav mennyiségének a meghatározása — ha az emberi kilégzésből származott — főképpen azért nagyon fontos, mert a szén-sav mennyisége mintegy mutatól szolgál arra nézve, hogy a levegő az emberi kilégzésből és párolgásból származó mérges anyagokkal milyen mértékben van szennyezve. A mai felfogás tehát az, hogy zárt helyiségekben nem a szén-sav felszaporodása az a változás, amely az egészségre egyenes veszedelemmel jár, hanem az emberek által termelt és kilehelt organikus mérgek azok, amelyek túlszűrt helyiségekben rosszul, sőt ájulást is okozhatnak. Ezeknek a szerves mérgeknek létezését eddig is sokan tagadták. Legújában Formának prágai egyetemi tanár végzett ebben az irányban vizsgálatokat, amelyeknek érdekes eredményeit az alábbiakban közöljük. Kimutatta, hogy a kísérleti állatok kalitkájának levegőjében gáz-halmazállapotú mérges anyag, ammoniak található, továbbá, hogy más mérges anyag ezenkívül nem fordul elő, de az ammoniak olyan mennyiségű, hogy az okozhatja az észlelt mérgezési tüneteket. Minután pedig egészséges emberek és állatoktól kilégzett levegőben ammoniakot legfeljebb csak nyomokban található: ennél fogva az az ammoniak, amely a mérgezést okozta, nem származhatik a kilégzésből. További kísérletek megmutatták azt is, hogy minél inkább ügyelnek a kalitkák tisztántartására, annál kevesebb a kimutatható ammoniak. Formának vizsgálatai alapján tehát tisztán tartott, tiszta és egészséges emberek lakta helyiségekben mérgezés a levegő útján nem fordulhat elő, ellenben szűk, piszkos lakásokban, amelyekben tisztátalan egyének, vagy éppen állatok is tartózkodnak az emberekkel együtt, ammoniak-felhalmazódás folytán észlelhetünk mérgezést.

+ **Szén és elektromosság.** Korunk egyik legnagyobb törekvése a szénnek egyenesen elektromossá váló előléte. Napról-napra közelebb jutnak a technikusok ehhez a célhoz, de a gyakorlatba nem lehet még átvinni, mert óriási nehézségekkel jár nagyban megismertetni a laboratóriumi kísérleteket. Pedig a drótnélküli távirás, a villamos vontatás, az erőszállítás mind-mind csekélység ehhez a korszakalkotó törekvéshez képest. Ha valaki a szentet úgy tudná el-

REGÉNY.
TÜZZEL-VASSAL.

Írta: SIENKIEWICZ HENRIK.

(31)

Az ablakon át beözönlő napsugár szétszórtá az álmaikat, fölvirradt s látta, hogy nincs Lubnieben, hanem Suhovsincében. Csak az apródjának az alakja makacszkodott, csak az nem veszett a ködbe. Tisztán látta, hogy ott ül az ablak mellett egy faszékben s a pánceit tisztogatja.

Skrzetuski azt hitte, hogy még mindég álmodik, lehunyta ujra a szemét. De mikor megint fölnyitotta, akkor is ott látta maga előtt Rzenziant. Rákiáltott, szinte ijedten:

— Rzenzian! Te vagy az, vagy csak a hazajáró szellemed?

A fiu megjegyezte a hirtelen kiáltásra. Kiesett kezéből a páncei, esőrömpölve hullott a földre, ő pedig karjait kitérve, így szolt:

— Édes gazdám, miért kiáltasz rám? Ne nézz engem kísértetnek. Elek és egészséges, ép vagyok!

— És visszajöttél hozzám?

— Hiszen nem kergette el soha!

— Jer ide, hadd öleljelek meg.

Ujjongva futott gazdájához az apród és boldogan ölelte át a térdét. Skrzetuski is örömmel csókoltá őt homlokán és végigtapogatta.

— Hát igazán élsz?

— Nem tréfálok, uram. De nagyon megijesztettél ám a kiáltásoddal! A páncei is kiesett a kezemből! Hallottam, hogy micsoda hőstetteket cselekedtél! Hogy az Isten is megáldjon, én jó gazdám!

— Mikor érkezél ide?

— Ma éjszaka.

— Hát aztán miért nem költöttél föl nyomban?

— Ugyan minek költöttem volna föl. Reggel tisztogatni kezdtem a holmidat...

— Honnan jöttél?

— Huscsából.

— Mit műveltél ott? Hogy folyt a dolgod?

Beszélgj hát!

— Tudod, uram, kozákok jöttek oda és megrohanták a brazlawi vajda házát, kirabolták és fölgyújtották. En már akkor régen ott voltam, mert Saskoval, a pappal jöttem oda, aki Chmielnickijhez vitt, tudniillik a vajda levelet küldött vele a hetmannak. Visszamentem tehát vele, éppen a kozákok pusztítására. A pap volink tartott, ezért aztán megölték, s a vajda is erre a sorsra jutott volna, habár ő csak jót tett ezekkel a gazokkal. Ökelme azonban szerencsére nem volt otthon.

— Beszélj már okosan, ne zavarj össze tües-köt-bogarát, így nem értelek meg. Hát ott jártál Chmielnickijnél?

— Persze hogy a kozákoknál jártam. Elcsipetek Csehrinben, azt hitték, hogy közéjük való vagyok és nem eresztettek el. Így áll a dolog, most aztán öltözök már föl. Hej, milyen állapotban van a pánceled! Azon se emészszed magadat, hogy a Helenának irt levelet nem adtam át neki, de hát az a gaz Bohun elszedte tőlem. Ha az a kövér, nagyhasu lovag nem vesz a gondjaiba, ma már hullá volnék!

— Tudom, nem vagy az oka semminek. Az a nagyhasu lovag elmondotta már az egészet. Ő szabadította ki különben Helenát is a Bohun hatalmából s Barba vitte, biztos helyre.

— Hála az égnek! Nem is tudtam, hogy a Bohun kezébe jutott. Hát akkor nemsokára lakodalmat ültök?

— Adja az Isten! Most Tarnopolba megyünk, onnan azután Barba sietünk!

— Most már Bohuntól se kell félned. Megjósolta neki egy vén boszorkány, hogy sohasem fogja nélkül venni a szerelmét, hanem elhalászsza előle egy lengyel lovag.

— Ez a lengyel lovag én vagyok?

— Te uram!

— Aztán honnan tudod ezt?

— Hallottam.

— Ne locsogj, beszélj most már okosan az utadról.

— Elmondok mindent rendjén, csak siess az öltözéssel, mert már készítik a reggelinket. Tehát mikor a sajkánk utnak indult Kudakból, lassan másztunk, akár a csigák, az ár ellen, aztán meg a díszes jármű meg is sérült, foltozni kellett. Végre mégis csak megérkeztünk Csehrinbe. Hogy ott mi történt, azt már ugyis tudod.

— Tudom, fiam.

— Hát ott hevertem az istállóban félholtan és nem láthattam az Uristen szép világát. Akkor érkezett meg rengeteg sok kozákkal Chmielnickij és minthogy a nagyhetman a csehrini lakossággal a kozákokkal való cimborálásukért ugyancsak kegyetlenül bánt el, sokakat megöletett és megsebesített, azt hitték, hogy én is az ő áldozata és hozzájuk tartozó vagyok, s ellátak kényelemmel és élelemmel, s nem engedték, hogy a tatárok rabságba hurcoljanak. Mikor fölcsúdtam a sob-lázamból, persze azon törtem a fejemet nyomom, hogy miképpen is szabadulhatnék? A nagy sereg ekközben Korsunba vonult s ott elverte a hetmanokat. Oh, uram, nem mondható el az szóval, amit ott láttam! Előtte nem rejtegettek semmit, nem is szegyenkeztek, mert azt hitték, hogy közülök való vagyok, én pedig egyre azt hánytorgattam: megszökjen-e már? vagy várjak még? Az utóbbira határozottam magamat, vártam egy jobb alkalomra. Addig is miket tapasztaltam!

Mikor összehordták azt a tömérdek sok aranyat, ezüstöt, kincseterő drágaságot, óh akkor, uram, majd megszakadt a szívem és kicsordult szememből a könny. És hogy vesztegették a drága holmit azok a zsványok. Hat ezüstkanalat adtak egy tallért, sőt egy messzely pálinkáért, az aranygombokat, a finom csótárokat félmesszelyért árulták.

(Folytatása következik.)

égetni, hogy annak 8 ezer kaloria energiakészletéből 90 százalék értékesüljön a mai tíz százalék helyett, akkor nem volna életünkben egyetlen olyan mozdulat sem melynek segítségére ne lehetne felhasználni az elektromosságot. És most az a kőszia hír járja be a világot, hogy Edison ennek a titkát meglelte. Hogy mi igaz a dologból, az még a jövő títka.

† A betyár kulcso. Darnay Kálmán kiváló értékű sümegi muzeuma érdekelt tárggyal szaporodott a napokban. Kása József zala-szántóhegyi lakos beküldte Sobri Jókának, a Dunántul híres rablővezérnek a kulcsát. A sokat használt kulacs a rajta lévő évszám szerint 1815-ben készült. A kulacsot szép faragások díszítik, amelyek arra engednek következtetni, hogy a rablővezérnek ez családi kulcso volt. A kulcsot ugyanis címerképpen a középső mezőben egy siskafüli dísznő látható, amely fölé a mut század elején divatozó ruhában egy kanászaiak áll. Jobbjában kanászfesztét tart, baljában pedig füstlőg pipát. Fején kucsmászri sapka, ráncos gatyája pedig szélesen ki van rotozva. A képet makk-koszoru tonja körül. Sobri apja Sobri Papp József kanász volt. A rablővezér egyszer Sümeg vidékén, a Szántóhegyen vert tanyát és ott telkereste az öreg Kósát, aki apjával komaságban volt. Akkor hagyta ott Kósánál a kulcsot avval a meghagyással, hogy mire visszatér, tele legyen jó szántói murcival. Gyakran megtöltette a kulcsot Sobri, és Kása beszéli, hogy a rablőveér a tizenötötős kulcsból egy kézzel ölmeelve tudott inni. Egyszer aztán hiába várta a kulacs a gazdáját. Az öreg Kása megőrizte a kulcsot és a fiára hagyta, aki most az iparművészeti szempontból is értékes tárgyat a Darnay-muzeumnak ajánlotta fel.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Diák. 1. Nem elegendő 4 középiskola; ott értetségűt vagy legalább két középsőt kell kiavannak. 2. A tanfolyam egy év, gyakorlati idő előzőleg egy év, a tanfolyam után két év. 3. Tizenhat évvel már beírathozhatik. 4. A hajógyakorlatot előzőleg kell végeztetnie 5. Luther-utca 3 szám 6. Ugyanoda, az igazgatószobához. 7. Saát költségen kell ruhaznia és étel-mesnie magát. A többit a tanfolyam igazgatóségától tudhat a meg.

Eposti előfizető. Mindenekelőtt a szerzőtől engedélyt kell kérnie, hogy darabját lefordíthassa. A lefordított szöveget leirt darabot azután bemutathatja a melyik színház igazgatójának. Ha elfogadják, az előadási jogot megszerzi a színház is.

Régi budai előfizető. 1. A fizetés különböző, aszerint, hogy az illető az államná, községnél. Telekezetnél vagy magánválalatnál van alkalmazva. 2. Csak akkor ha a pögári iskolai tanári képesítést megszerzi.

H. M.-né. Szabadka. Méltóztassék ezíránt magánlevélben egyenesen Abrányi Emil kollégáinkhoz fordulni, lakása: Budapest, I. Albrecht-ut 4.

Kiváncsi. Topolca. Nem ajánljuk azt a szeszt. Próbálja meg inkább sósborszesz-dörzsolésekkel ezt a legjobb orvossernek mondják. Ha ez sem használna, akkor konzultájon egy orrossal, aki közvetlenül meggyözödzhetik a hajhullás okairól.

Anonymous. Tévedni méltóztátik. A napilapok színházi kritikáit madnem kivétel nélkül hivatott tollak írják. Naunk például Abrányi Emil, Márkus József és Gergely Istvan látják el a kritikát, a kiknek kompetenciáját és tekintélyét bizonyára ön is elismeri.

P. Emf. 1. A használatos magyar szavak minden lexikonban meglehetősen vannak megmagyarázva. 2. Nem a születési, hanem az illetőségi helyen. 3. Illetőségi helyének 10szóigabirói hivatalát föl kell kérni, hogy avató-ívet tegye át lakóhelyére. 4. Legjobb szer a szempillának sósborszeszszel való gyakori bedörzsolése.

H. A. Csittaró. 1. Megválaszthatják az egészségügyi csapatot de viszont a hadügyi miniszternek jogában van szolgálati érdekekből az átnevezést elrendelni. 2. Jókait a Réva-tesztvéreknél (VIII. Úlló-ut 13.). Mikszáthot pedig a Singer és Wolnernél (VI. Andrássy-ut 10.) rendelheti meg részleteire. A föltételeket ott tudhatja meg. 3. Lampe Róbert es. es kir. udvari könyvkereskedésnél (VI. Andrássy-ut 21.)

F. D. Utlevelet kaphat, de csak azzal a kikötéssel, hogy rendes soroztatása idejére visszatér. Ha nem tér vissza, katonaszökevénynek minősítik. Az teljesen mindegy, hogy kinek a fia. Utlevélért az illetékes közigazgatási hatóság, es esetben lőszóigabirói hivatal után, a belügyminiszteriumhoz kell folyamodni. Mellékletként a születési, illetőségi es erkölcsi bizonyítványok. Az utlevél bélélygilletéke 8 korona.

K. A. Páruy. Ugy a F. M. K. E. mint az E. K. E. gyűjtőkat az Unió Magyar Általános Gyűjtőgyár Részvény-társaság gyártja, amelynek Buda.okon (Budapest mellett) van a gyártelepe. A rendelések is oda intézendők

S. M. Szombathely. Méltóztassék teljes bizalommal báró Luszénszky Félix boer komandánsához fordulni, 5 szívesen megadja a szükséges utbaigazításokat. Címe: Nagy-Réce. Gömörmege.

V. I. Budapest. 1. Négy középiskola. 2. Születési, tanulmányi es alkalmaztatási bizonyítványok. 3. A tanács gazdasági hivatalában tudható es a központi város házán.

K. J. Abád-Szalók. Szülőknek beleegyezés nyilatkozata alapján, kérje önkéntes soroztatását es egyévi önkéntességének elismerését. Ha a sorozásnál alkalmaznak találják, korábban is leszolgálhatja önkéntességi évét.

M. F. Perbete. A hirdetett játékonysági iroda minden indokotl eseten ad segélyt. Irodája, ahová a kérvények a minden melléklet nélkül — intézendők, VI., Lázár-utca 18. sz. a van.

R. I. Budapest. Az alapítvány a fővárosi tanács kezeli. A folyamandványhoz csatolni kell a gyermekek születési bizonyítványát, a családi értesítőt, szegény-ségi bizonyítványt.

Régi előfizető. Kint. Méltóztassék az állami középiskola igazgatójának (VIII. Nepszínház-utca 8.) írni, onnan szívesen küldenek értesítőt, mely a tanfolyamra vonatkozó összes tudnivalókat tartalmazza.

Ügyetlen gavalér. 1. Csak akkor lehet ez a felszólítás sértő, ha az a nő es a táncos, akit fölkerés az ő hallatára, egészen idegenek. De ha rokonok, vagy bizalmas ismerősök, nem lehet sértésnek venni, 2. Sorsjegyeinek utána nézetünk.

L. S. Hirdesse a kishirdetések közt, ugy leg hamarabb talál rája nevót. Értéke különben nem nagy, mert még sok példány van forgalomban belőle es minden nagyobb könyvtárnak megvan.

H. I. Darnó. Legelőszérűb az illetékes szolgabírói hivatal unjban juttatni, mert a miniszter ugyanis odaküldi a kérvényt. Mellékelni kell a születési es illetőségi bizonyítványokat.

D. E. Budapest. A Budapesti Cim- es Lakjegyzékben megtalálja a keresett címeket es azonkivül az összes szemorvosok névjegyzékét es lakocímét.

W. M. Brassó. Nem ajánljuk, hogy használja azt a szert. Másik kérdésére már első levele alkalmával válaszoltunk.

G. I. Rimaszombat. Székely eselések iránt méltóztassék Marosvásárhely vagy Székely-Udvárhely városok rendőrkapitányi hivatalaihoz fordulni.

Hü olvasó. 1. Azt csak orvos segítségével lehet alkalmazni. 2. Dr. Jutassy József, IV., Kossuth Lajos-utca.

B.-n Ede. Ha a bérszerződésben nincs szó a telefonról, kárpótlást követelhet a kinstártól. Legjobb lesz, ha a dolgot egy ügyvéddel megbeszeli.

Z. S. Bicsé. Nincs köztük semmi különbség, csak az einevezésben. Az egyik köztársaság, a másik szabadállam. Allami szervezetük egy es ugyanaz

Miskolci választó. 1. Igen, az a kitevés becsületésrés. 2. Az okiró teljesen tisztában van azokkal a kitévészekkel.

Régi budai előfizető. Kérdéseire már az első levél alkalmával válaszoltunk. Ha utána néz üzeneteink közt, meg is fogja találni.

R. L. Marosvásárhely. Semmiéle közlelbbi címzés nem szükséges, a kérdzett kiadóhivatalok ugyanis megkaptják a levelet.

A. L. 192557. sz. 1. Utalványon tessék beküldeni. 2. 50—100—200 drbot. 3. Igen, szabad, ha tudnivalik hivatalos vizsgálatot végez.

G. J. Nagyszombat. A trónbeszédet a miniszterelnökség fogalmazza s a miniszterelnök terjeszti elő ő teisegeknek.

W. D. Hódász. Mind a két kifejezés egyformán rossz. Sokkal jobb: Kedves X. kisasszony!

K. M. A fordítás jogát mindig a szerzőtől kell kérni.

K. S. Azoknál alkalmazzák az orvosok, akik az arcuk szőrtőt meg akarnak szabadulni.

P. Zs. Szombathely. Mind a három egy es ugyanaz a név.

K. D. Léva. Nem emlékszünk a kérdéseire. Ha megismétli azokat szívesen állunk rendelkezésre.

L. J. Budapest. Sziveskedjék egy kis türelemmel lenni s a bírálatot meg fogja kapni.

Z. V. Bruck. Szives ajánlatára ezuttal nem reflektálhatunk.

L. N. Komárom. Az expedició már teljesen szerzeve van.

Dezső. Dehogya szabad. Hiszen az egyike volna a legközőségeibek családosoknak.

H. S. B.-Füred. Igen köteles megfizetni.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar es kereskedelem.

A newyorki tőzsde. Newyorkból jelentik november 21-iki kelettel: A forgalom kezdeten a realizálásokra mutatkozott hajlandóságot enyhítette annak a valószínűségnek a esőkkenése, hogy további aranykivétel volna várható. Erős kereslet több értékben a piac lényeges megszilárdítására vezetett. Zárlat igen szilárd. Részvényforgalom 790.000 darab.

Vásárosanok. (Város es Bruszt hatóságai közvetítők üzleti jelentése.) Nagy hozatalok es csekély fogyasztás mellett a mai hetivásár üzletmenete is csak lanya volt; vágott baromfiiban ismét nagy készlet halmozódott fel es élelő üzlet csakis toásban es vajban észlelhető. Vadföltétekben szintén kielégű a kereset a külföld is érdeklődik, különösen a vadak iránt, de kivétel es idő szerint még nem lenetéses, mert csak kisebb tételek kerültek a piacra. Nagyobb mennyiségű jabéltok egész vagyonrakomány nyulak tekküldetését jelentik. A mai nagybani eladások a következő árakon történtek: Vidéki marhahus hátulja 50—72, eleje 50—60 korona 100 kilonként, 3lt borju borbén 76—86 fillér, 3lt sertés szalonnával, pörkölte 72—80 fillér kilonként minőség szerint. — Vágott liba es kacsa: Elsőrendű friss árú 94—98, gyengébb minőség 92—94 fillér kilonként. — Tojás: Elsőrendű friss es telt tojás

88—90 korona. — Vaj: Elsőrendű teavaj 2.20—2.40 korona, főzővaj 1.50—1.60 korona kilonként. — Vad-félek: Nagy nyulak 2.40—2.60, súlők 1.20—1.60 korona darabonként, szarvas egészben mérve 70—80 fillér, dümvidak 80—90 fillér, őz 1.20—1.80 korona kilonként.

Szászárak. A kontingens nyersszesz ára Budapestben pénzben 42.— korona, áruban 42.50 korona, Bécsben a nyersszesz ára 37.20 korona pénzben, 37.40 korona áruban.

Borjavásár. 1901. évi november hó 22-én. (A budapesti marhavásártíri vásár-pénztár részvény-társaságtól.) Felhajtás: Belüldi élő borju 308 drb, leölt borju 13 db, bécsi borju — db, — db, növendékmárha 45 darab, bárány élő 60 darab, élő bárány — darab. Árjegyzések. — Belüldi leölt borju I. rendű 80—90 l.-ig, kivételes 96 —, II. rendű 68—78 l.-ig, 1 kilonként, leölt borju I. r. — l.-ig, II. r. — l.-től — l.-ig, kivét. — l. kilonként levonás nélkül. Rugott borjukért 24—30 l.-ig. Növendék marha — l.-től — l.-ig, l. r. 51 — l.-ig, középmínőségű — l.-ig, alárendelt — l.-ig, 1 kilonként, Bárány élő — — k., leölt bárány — — k., kivételes ár — — k.-ig páronként. — A kis felhajtás folytán a kínálat élénkebb volt s az árak 4—6 fillérrel kilonként javultak.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petróleum-akadonál lévő székes-lővárosi sertés-konzumvásár árjegyzése 1901. évi november 22-én Készlet 919 darab. Érkezett 762 darab. Összesen 1781 darab. Eladott 1232 darab. Maradt 919 darab. Napj árak: 120—180 kilogramm súlyban 74—84 koronáig, 220—250 kilogramm súlyban 74—86 koronáig, 320—380 kg. súlyban 78—86 K.-ig. Öreg nehéz páronként 400—500 kilós 78—84 koronáig, Malac 52—76 korona. Az irányzat lanya.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, november 22.

Nyugodt hangulat mellett 10.000 métermázsza buza került a forgalomba néhány fillérrel alacsonyabb árakon.

Rozsot 5 fillérrel alacsonyabb árakon jegyezték. Zabban nyugodt volt az irányzat, az árak 5 fillérrel estek.

Más gabonaneműekben csekély volt a forgalom.

Eladott:

Buza. Tiszavideki: 300 mm. 80 k. 8 K. 75 f., 100 mm. 79 f. k. 8 K. 60 f., 100 mm. 78 f. k. 8 K. 65 f., 100 mm. 78 f. k. 8 K. 60 f., 100 mm. 77 f. k. 8 K. 60 f., 100 mm. 77 f. k. 8 K. 50 f., 200 mm. 78 k. 8 K. 60 f., 200 mm. 77 k. 8 K. 50 f.

Fehérmegyei: 1250 mm. 78 f. k. 8 K. 62 f. f., 100 mm. 77 f. k. 8 K. 50 f., 1000 mm. 77 f. k. 8 K. 45 f., 800 mm. 77 f. k. 8 K. 50 f. 420 mm. 77 f. k. 8 K. 60 f., 50 mm. 76 k. 8 K. 32 f. f., 100 mm. 75 f. k. 8 K. 32 f. f.

Pestmegyei: 100 mm. 78 f. k. 8 K. 50 f., 400 mm. 78 k. 8 K. 55 f., 150 mm. 78 k. 8 K. 50 f., 200 mm. 77 f. k. 8 K. 35 f., 1500 mm. 76 f. k. 8 K. 55 f. január 1. szállításra.

Dunai: 000 mm. 74 k. 8 K. 07 f. f.

Mná három hónapra.

Rozs: 150 mm. 6 K. 95 f., 100 mm. 6 K. 90 f.

Arpa: 500 mm. 5 K. 85 f., 300 mm. 5 K. 94 f.

Zab: 100 mm. 7 K. 37 f., 100 mm. 7 K. 30 f., 100 mm. 7 K. 30 f.

Tengeri uj fehér: 400 mm. 4 K. 65 f.

Készpénzfizetés mellett.

A készaru hivatalos egyzése a budapesti áru- es értéktözsde s-okáisi szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektolitereként es kilogrammonként.

Table with multiple columns showing prices for various commodities (Wheat, Barley, etc.) in different units and locations. Columns include 'Egyéb gabonaneműk', 'Kilós', 'K.-től', 'K.-ig'.

A határidőüzlet folyamán a következő kötések történtek:
Aprilisi buza 1902: . . . 8.56—8.55—8.54—8.55—8.56
Aprilisi rozs 1902. . . . 7.32—7.31—7.32
Aprilisi zab 1902. . . . 7.52—7.49—7.50—7.51—7.52
Májusi tengeri 1902. . . . 5.49—5.48—5.47—5.50—5.51
Augusztusi repec 1902. ————
Déli egy órákor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Table listing market prices for various goods like flour (Aprilisi buza 1902), oil, and other commodities with their respective prices.

A budapesti értéktözsde.

A mai elötözsde kevés változást mutatott fel, a forgalom mersékelte, az irányzat tartott volt.

A helyi piacon Közüti és Rimamurányi került forgalomba 1-2 koronával olcsóbb árak mellett.

A déli tözsde változatlan volt. A zárlat megszillárdult.

A helyi piac kissé gyengébb. Valuták és érováltók változatlanok voltak.

As elötözsde: nyugodt. Kötölték: Magyar hitelrészvény 640.50-642.50.

Oszták hitelrészvény 630.-630.75. Államvasut 624.75-625.-.

Rimamurányi 430.50-432.-. Leszámitolóbank 414.-.

Közüti vasut 571.- korona. A déli tözsde: változatlan.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 640.-641.-. Oszták hitelrészvény 629.-630.25.

Államvasutak 624.50-625.-. Koronajáradek 93.175-93.20.

Leszámitolóbank 413.-413.50. Rimamurányi 429.-429.50.

Közüti vasut 560.-569.50 korona. Forgalom: került tovább: Fiiumi hitbank 146.-.

Kereskedelmi bank 2403.-. Nemzetközi Wagon-kölesznöz 665.-668.- korona.

Utötözsde. A 4 órai zárlatkor maradt: Oszták hitelrészvény 629.70.

Magyar hitelrészvény 641.-. Leszámitoló 413.-.

Rimamurányi vasut 429.50. Oszták-Magyar államvasuti részvény 625.-.

Közüti vasut 567.-.

Villamos vasut 279.- korona.

A budapesti terménýtözsde.

A terménýzeletben a szezonzeru hangulatnak megfelelöen alakultak az árak és végül a terméný-üzleti árjegybizottság hivatalosan a következó ár-folyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 41.-48.- korona.

vörös aprószemű 39.-43.- korona, vörös erdélyi - korona, vörös bántsi - korona.

középszemű 45.-47.- korona, nagyszemű 48.-52.- korona.

Disznósír: budapesti 51.50-52.- korona, vidéki - korona.

Táblaszalonna: légszárított vidéki - korona, városi 4 darabos 44.-44.50.

korona, 3 darabos 45.50-46.- korona, üstölt - korona.

Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.50-15.- korona.

120 darabos - korona, 100 darabos 15.00-16.- korona.

85 darabos 16.-16.75 korona, axonnali szállításra.

Szerbiai szokás szerinti minőség 14.50-15.- korona.

100 darabos 15.50-16.- korona, 85 darabos 16.-16.25 korona.

Szilva: slávoniai - korona, szerbiai 17.-17.50 korona.

azonnal való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

Az elötözsde csöndesen tartós, a tegnapi hangulat ma is észlelhető, a barátságos alaphangulat változatlan.

A déli tözsde gyöngén indult. Csöndes irányzat Berlinből érkezé jó hírek folytán javult.

Zárlat tartott.

Bécs, november 22. (Magyar értékek zárlatát.) 4%-os aranyjárdék 118.10.

Tiszai és szegedi kölesön sorsjegy 145.50. Magyar vasuti kölesön ezüsten 100.50.

Magyar keleti vasuti állami kótvány 119.75.

Magyar lezámitoló- és pénzállítóbank -.

Rimamurányi vasutművész 428.50.

Magyar koronajárdék 93.20.

4%-os Magyar földterem. kótvány 92.80.

Magyar hitelbank részvény 640.-.

Magyar nyeremványi kölesön sorsjegy 174.50.

Kassa-oderbergi vasuti részvény -.

Magyar kereskedelmi bank -.

Magyar cukoripar 1670.-.

Bécs, november 22. (Oszták értékek zárlatát.) 4%-os papírajárdék 93.05.

4%-os osztr. aranyjárdék 118.60.

1880-os sorsjegy 139.75.

Oszták hitelrészvény 602.-.

Az a hír, hogy a szénszindikátus az októberi kivételét 6 százalékkal állapította meg, a bányapiacra a már tegnapi beállott gyengülés folytatását eredményezte.

Berlin, november 22. (Zárlat.) 4%-os papírajárdék -.

4%-os osztrák aranyjárdék 101.30.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

4%-os osztrák aranyjárdék 94.-.

máromi lakosok Csanádira, Schrammer Béla kir. ítélőtáblai irodaitz, kolozsvári lakos Fodorra, Chváda Adolf és Lajos...

Pályázat. A temesvári járásbírósnágnál irnoki állás 4 hét alatt. - A közhalmi járásbírósnágnál aljegyzői állás 2 hét alatt.

Napirend.

Napló: Szombat, november 23. Római katolikus: Kelemen. - Protestáns: Kelemen. - Görög-örösi: (november 10.) Oreszt. - Zsidó: Kislew.

A miniszterek nem fogadnak. Nemzeti Múzeum. Képtár, nyitva délelött 9 órától délután 1 óráig.

Országos könyvtár zárva. Iparmúzeumi múzeum nyitva délelött 9 órától este 8-ig.

Technológiai iparmúzeum zárva. Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-ut 72.) délelött 9-10 óráig.

A földtani intézet múzeuma (Stefánia-ut 14.) nyitva d. e. 10-1-ig. Belépődíj 1 K.

Közeledési Múzeum a városligetben zárva. Kereskedelmi múzeum a városligeti iparcarnokban d. e. 9 órától 2-ig.

Téli zárlat a Múzeumokban délelött 9 órától délután 4-ig. Belépődíj 1 korona.

Nemzeti Szalon képkiallítása d. e. 9 órától este 8 óráig. Elite nap. Belépődíj 50 filler.

Vadászati kiállítás a városligeti fővárosi pavilonban reggel 8 órától este 8-ig. Belépődíj 60 filler.

Múzeumi könyvtár nyitva délelött 9 órától 1 óráig. Akadémiai könyvtár nyitva délután 3 órától 7 óráig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelött 9 órától 12 óráig és délután 3-8-ig.

Állatkerti a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 filler.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szaknyelvi és keleti mintatár: V. kerület Váci-kört 32. szám alatt.

Hivatalos órák: délelött 9-10 délután 2 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelemtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés arstusátok is eszközöl) a városligeti iparcarnokban nyitva: délelött 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig.

A külföldi kirendeltségek körponti üzletvezetése (Magyar kereskedelmi részvénykataszá V. Váci-kört 32. szám alatt).

Időjelzés.

Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. Budapest, november 22.

Mig az alacsony légnymás a Fehéertenger környékén tartózkodik, addig a maximum a Biscayai öböl felett van; és Angliától északnyugatra egy új maximum körvonala mutatkozik.

Vizállás. Nov. 22. Nov. 23. m. t. m. t.

Table showing water levels (Vizállás) for various locations like Inn, Dunna, Bics, Pozsony, Komárom, Budapest, Pécs, etc. with columns for Nov. 22 and Nov. 23.

Kivonatot a hivatalos lapból.

November 22.

Kinevezések. A miniszterelnök Földváry Mihály miniszteri titkár címmel felruházott m. kir. helyigazgatói segédtitkár a m. kir. közgazdasági bíróság tanácsjegyzővé.

Athelyezés. Az igazságügyminiszter Sávol Kálmán pécsi kir. főjegyzőt a nagyrvádi kir. főjegyzésébe, Paál János nyáradszeredai kir. járásbírósi irnokot a brassói kir. törvényszékhöz helyezte át.

Nevmagyarosítás. Nuszbaum Lipót budapesti lakos, ugyiszintén kiskoru Nándor, Irén, Margit és József gyermekei.

Ki megtámadott egészségét

viesszakpni akarja, használjon Huszár gyógyszer-féle Injektio saktumot és Sanktum-tokocsát, melyek még idült nem bajoknál is kitünő biztos hatással vannak.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, november 22. (Zsdués tudósítás.) A tegnapi düsseldorfi piaci jelentés és a lotharingai nyersvaszindikálás termelési korlátosáról szóló jelentés, valamint

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 23-án.
Bajazzók.
Dráma 2 felvonásban. Szövegét és zenéjét írta Leoncavallo. Fordította Radó Antal.
Személyek:
Nedda Szilágyiné Silvio Takáts
Canio Burrian 1. pór Noy B.
Tonio Várady 2. pór Juhász
Beppe Gábor
Utána:
Zulejka.
Ballet 3 részben, előjátékkal. Zenéjét szerzerette Stern Armin. Szövegét írta Brill Jenő.
Kezdeté 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 23-án.
Előszór:
A becsület.
Színmű 4 felvonásban. Írta Sudermann H. Fordította Fáy J. Béla.
Személyek:
Mülling Vizvári Frast-Saarberg Gál
Amália, neje Helvey Heinecke Gabányi
Kurt Horváth Heineckéné Rákosi
Leonora Molnár R. Róbert, fiuk Beregi
Brandt Lothar Dezső Augusta Nagy Ib.
Stengl Hugó Rózsahegy Alma Török I.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 23-án.
New-York szépe.
Operette 2 felvonásban, 6 képben. Írta Hugh Morton. Fordította Salgó Ernő és Makai Emil. Zenéjét szerzerette Gustave Kerker.
Személyek:
Bronson Szilágyi Cora Margó
Harry Ráthonyi Kenneth Szadai
Kurt Boross Blinky Sziklai
Snifkins Mátrai Gray Turcsányi
Fifi Déry Kissie Fedák
Kezdeté 7 órakor.

Színházjegyek, az Opera, Nemzeti- és Magyar színház összes előadásaira kaphatók és előigyezhethők: **Bárd Ferenc és Testv.** zeneműkereskedésében Kossuth Lajos-u. 4. (Telefon 656) és Andrássy-ut 2. (Telefon 25-13) sz. a.

VIGSZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 23-án.
Réjane asszony felléptével.
La Parisienne.
Utána:
Lolotte.
Kezdeté 7 1/2 órakor.
NÉPSZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 23-án.
Blaha Lujza asszony mint vendég
A szökött katona.
Eredeti népszínmű dalokkal. Írta: Szigligeti Ede. Zenéjét szerzerette Szerdahelyi József.
Személyek:
Monti gróf Szirmai Julesa Blaha Szerdahelyi
Kamilla Krecsányi Gémesi Szerdahelyi
Korpádiné Siposné Pista Ujvári
Gergely Kiss M. Jancsi Parányi
Lajos Solymosi Völgyi Szabó
Kezdeté 7 órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 23-án.
Magyar Lant.
Írta Körösi Henrik. Zenéjét szerzer Stojanovits Jenő.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

VÁRSZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 23-án.
A büleső.
Színmű 3 felvonásban. Írta Brieux. Fordította: Gábor Ignác.
Személyek:
Marsanne Hetényi Chantrel Mihályfi
Marsanne-né Lendvayné Az orvos Gyenes
Girieu Császár Apáca Dömjén
Laurence Márkus Louise Boros
Kezdeté 7 órakor.

Folies Moderne
Kerepesi-ut 63. szám.
11 órakor

Pinkász & Comp.
Német boház. Írta: Tauffstein Louis.
1/10 órakor

UJ: PLAGIUM. UJ:
Bohóság. Írta Plagizator. Zenéje Copott.
Előadások kezdete 8 1/2 órakor.
A télikerben 12 órától ifj. Muzoi hangverseny.

Somossy Mulató
Király-utca 71. — Somossy Károly igazgató.
Megnyitó előadás dec. 1-én.
Világvárosi műsorral!
Főemelt helyek a három első előadásra:
Zenekari páholy, középpáholy vagy zárt páholy 10 frt
Számozott földszinti ülés 2 frt
Földszinti bemenet 1 frt
Számozott erkélyszék 1 frt
Számozott karzati ülés 50 kr.
Jegyek a három előadásra az igazgatósági irodában (Keöngery-utca 28.) válthatók
A negyedik előadást kezdve a 20 százalékkal olcsóbb rendezés árak lépnek életbe.

FŐVÁROSI ORFEUM
Nagymező-utca 17.
Ujabb rendezéséig:
8 óra 30 p. **Borsa Boriska**
a szép oroszlán.
8.50 **Mariot**
német kómiikus.
9.10 **Eugenie Martens**
nemzetközi szubrett.
10.05 **Tarka Színpad.**
11.10 **Heloisa Titcomb**
délamerikai táncok.
11.30 **Miss Diana**
tűk és tűztáncok, Budapeston egészen új effektusokkal.
Az előadás 8 órakor kezdődik.

SZÖNYEGEK
a legolcsóbb futóktól kezdve a legfinomabb és legnagyobb pamlag-szőnyeg, butorszővetek (angol és francia fantazia-szővetek is), színes függönyök, csipke és applikáció függönyök, utazó-, kocsi- és iótakarók, valódi erdélyi pokrócok stb. stb.
elsőrendű gyártmányok, rendkívül jutányos árak,
Nagy választék különféle karácsonyi ajándékok-nak alkalmas elegáns francia és angol különlegességekben.
Valódi perzsa- és keleti szőnyegek.
Stylszerű, kézzelfont szmyrna.
JOANNOVITS DÖME
Budapest, IV., Váci-utca 25.
Alapítattott TELEFON 1820-ban. 990.
Vasár- és ünnepnapokon látványos kiállítás nagyszerű világitás melétt.

cs. k. árverező-intézet
BÉCS, I. Dorotheergasse 17.
elfogad butort, partiáru, hagyatékot, lakásberendezéseket, gyűjteményeket, műtárgyakat, különlegességeket, valamint mindenféle tárgyat árverezésre.
Bővebb értesítés és bejelentés hétköznapiokon 8—12-ig.

Placht Testvérek
első, legnagyobb, 1830. évben alapított hangszer és hurgyára
Schönbach 379. sz.
Eger mellett Csehországban
Ajánlja összes vonó-, ütő- és fuvóhangszerét, a hangszerekhez való összes hozzavalókat, mindennemű hurokat.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Nélküldözhetetlen
minden háztartásban a **Képes Budapesti Szakácskönyv.**
St.-Hilaire Jozefa és mások nyomán szerkesztette Zemplényi Szabó Antónia.
Függelék: **A magyar gazdasszony házi-kínestára.** Hatodik, 4 színezett képpel, 58 fametszettel és számos kiváló magyar étellel bővített kiadás. Ára fűrtve 3 kor. 60 fillér, kötve 4 kor. diszkontésben 4 kor. 80 fill.
A szakácsművészetnek legkimerítőbb és legmegbízhatóbb kézikönyve ez, mely különös tekintettel van a magyar iktésre s a legkülönösebb magyar nemzeti ételekre, az egyes vidékek kedvelt speciálitásának pontos és hű ismertetését is fölleli.
Nagyon becses a szakácskönyvhöz csatolt „Házi kínestár” is, amely kiterjed a háztartás minden szükségletére. Megrendelhető: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) es. és kir. udv. könyvkereskedésében Budapest, Andrássy-ut 21. sz.

BUTOR
jó, szolid kivitelben, előnyös részletfizetésre.
Náthán Ignác
kártyos- és asztalos-butor egyedül fővártára VII. ker.
Erzsébet-körút 23.
Árjegyzéket vidékre ingyen és bérmentve

Fiu-havelock.
Fiu-havelock 5 frt, iskolaöltöny 5 frt, fiu-felöltő 7 frt, minden tisztá gyapjából, mindig raktáron Rothberger Jakabnál Budapest, Váci-utca 6.
Ruhák becséréltetnek.

Petánovits METROPOLE-SZÁLLÓJA
A télikerben ma
Pongrácz Lajos Kolozsvárról
kitünő zenekara játszik.

KÖRUTI FURDO GOZMOSO
Erzsébet-körút 52.
A gőzmosoda gyorsan és pontosan teljesíti megbízását.
TELEFON: 16-11. Általános árjegyzék vidékre ingyen.

Másodpernyi pontosságú óra az „Omega” acél nyitott 30 kor. „Omega” ezüst nyitott 44 „ „Omega” ezüst dupla 49 „ „Omega” arany nyitott 250 „
Ritter Testvérek
órák és ékszerészek
BUDAPEST, V., Marokói-u. 4.

Villany és légszesz csillárok, légszesz-kályhák, légszesz-főzők
legnagyobb választék, legolcsóbb árak
Pollak Ferenc
Budapest, Teréz-körút 3. sz. (Komnitzer-utca sarok.)
Telefon 13-26. ☒ Telefon 13-26. ☒

„Reuma-szesz”
orvosi tekintélyek által kit. első. kísér. Hámulatos gyors és biztos hatás. a test bármilyen fájdalmát, u. m. reuma, csusz, ischias, köszvény, szagotás, szurás, nyílalás stb. ellen. Fog- és fejfájást 5 perc alatt megszüntet. 1 üveg ár 1 korona, erősebb üveg ár 2 korona 40 fillér. Kapható a főváros és vidék összes gyógyszertárban, újszintén a kőszitő
Widder Gyula gyógyszerésznél
S.-A.-Ujhely.
Főraktár: Török József gyógyszer. urnál Budapest, Király-utca 12. sz. es. dr. Egger-féle gyógyszerüzlet a „Nador”-hoz.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
d. u. Vasárnap este	—	A becsület	Üzenet a Marsból	Télien	Svíhákok
	Roland mester	Essex gróf	Szivem	Teréz kapitány	New-York szépe

HELYISÉG VÁLTOZTATÁS.
BELVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
pénztári és hivatali helyiségei
f. é. november 18-ika óta
a felsőes királyi család Ferenciek-terén, illetve Király-terén levő új bérpalotájába helyeztettek át.
A takarékpénztár elfogad takarékbetéteket 4%-ra, kölcsönöket nyújt értékpapírokra, továbbá városi bérházakra és földbirtokra, tőkebeletételt ajánlja 4 1/2%-os adómentes záloglevelel.
Különösen felhívja a közönség figyelmét kitünően berendezett bérbevehető pénztárára (Safe Deposite) és pánctermére, ahol értékpapírok, okmányok, ékszer stb. mérsékelt díj mellett őrizetre elfogadtnak.

OCCASIO

Magyarország legnagyobb selyemáruházában

FISCHER SIMON és TÁRSAI

BUDAPEST, Bécsi-u. 7., Deák Ferenc-u. 12.

Ajánlanak a közelgő karácsonyi vásár alkalmából

4-15 méteres selyem-véget fekete és minden létező színben, sima és mintázott különlegeségeket, valamint a még naponta beérkező téli újdonságokat gyári, szabott árak mellett. A tisztelt vevőközönség b. figyelmébe ajánljuk még dus választéku angol ruhavelvet, mosóbársony, plüss, stores és brüsszeli függöny, továbbá szalag-, csipke- és paszomány-raktárunkat. Kisebbsé maradálok minden árban kaphatók. * Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

DÓCZI M.

cipész

Budapestlegmegbízhatóbb legnagyobb és legolcsóbb cipő és csizma raktára
Kerepesi-ut 10/D.
Férfi posztó bőrcipő — 3.50
Női posztó bőrcipő — 3.50
Férfi bárténybőrű 4. — női 3.50
Tart. férfi v. női csizma 3. —
Fűzős borjúbőrű női — 3. —
Fűzős borjúbőrű férfi — 3.20
Groszlak fűzős v. csizma női 3.50
Férfi v. női box bór fűzős 3.50
Férfi chevreaux 4.50 női 4. —
Fűzős csizma lábszárral 1.80-1.90
Groszlak 7. — hálálból 4.50
Arjegyék, esomagolás ingyen.
Vidőkre 5 frton felül frankok.
Nem tetsző árut visszaküldök.

Harmadik kiadás. Ötödik ezer.
Uj! Megjelent Uj!
Népszerűsítő utmutató érdekesítő részletekben gazdag kalauz férfiak számára

Bűnök az ifjuság nemi életében és azok hatásai a férfikorban.

Írta: **Dr. MITZGER TIVADAR.**
TARTALOM: A normális nemi élet. Eredező bűnök. Terhelt családból való leaszarmazás. Fajtalankodó gyermek. A serdülő ifjuság szexuális bűnei. Az önfertőzés. Magömlés. Kicsapongások. Szerelem és nemi élet. Ideális szerelem. Félrelejtések. Erzékli szerelem. A nemi viszáltságok vérszékélye. Kétségbeesés. Nincs titkos betegség. A szexuális élet. A névelés a tanácsok. A titkolódás káros hatása. Érdekes esetek. Katastrofaesemények. — Megrendelhető a szerzőnél. Budapest, VI. Teréz-körtút 44. sz. I. em. Ára 3 korona.

KÖSZVÉNY
Aki rheuma, verszegénység, búsaság és még sok más betegségekkel szabadulni akar, olvassa el az „UNNE-GILLI” c. műveinket, melynek már sok ezer számolatok győztesek. Ára 30 fillér (verőbélőgégét is) Singer Iszónál Kuv-Szt-Niklós utca 17.

Legszébb Legjobb Legolcsóbb PAP, PAP, PAP

1 csobaklátható vaságy 3 db	12.00	1 női sodrony ágyléts	4.50
1 kivethető mátracsal	10.00	1 tengorfin mátracsal	4.50
1 rouge paplan	1.80	1 afrikus	5.00
1 szőnyeg	2.50	1 kőszőnyeg	12.00
1 szőnyeg prima	2.80	1 női kőszőnyeg függöny	1.00
1 szőnyeg prima	3.20	1 női kőszőnyeg	1.50
1 szőnyeg prima	3.50	1 gyapjú	4.50
1 szőnyeg prima	3.80	2 Ágy, 1 asztalborító bevonat	5.50
1 szőnyeg prima	4.20	2 Ágy, 1 gyapjú	12.00
1 szőnyeg prima	4.50	1 nagy szőnyeg	5.50
1 szőnyeg prima	4.80	1 Ágyelők I.	0.50
1 szőnyeg prima	5.20	1 Ágyelők II.	1.50
1 szőnyeg prima	5.50	1 Ágyelők III.	2.50
1 szőnyeg prima	5.80	1 Ágyelők IV.	3.50
1 szőnyeg prima	6.20	1 Ágyelők V.	4.50
1 szőnyeg prima	6.50	1 Ágyelők VI.	5.50
1 szőnyeg prima	6.80	1 Ágyelők VII.	6.50
1 szőnyeg prima	7.20	1 Ágyelők VIII.	7.50
1 szőnyeg prima	7.50	1 Ágyelők IX.	8.50
1 szőnyeg prima	7.80	1 Ágyelők X.	9.50
1 szőnyeg prima	8.20	1 Ágyelők XI.	10.50
1 szőnyeg prima	8.50	1 Ágyelők XII.	11.50
1 szőnyeg prima	8.80	1 Ágyelők XIII.	12.50
1 szőnyeg prima	9.20	1 Ágyelők XIV.	13.50
1 szőnyeg prima	9.50	1 Ágyelők XV.	14.50
1 szőnyeg prima	9.80	1 Ágyelők XVI.	15.50
1 szőnyeg prima	10.20	1 Ágyelők XVII.	16.50
1 szőnyeg prima	10.50	1 Ágyelők XVIII.	17.50
1 szőnyeg prima	10.80	1 Ágyelők XIX.	18.50
1 szőnyeg prima	11.20	1 Ágyelők XX.	19.50
1 szőnyeg prima	11.50	1 Ágyelők XXI.	20.50
1 szőnyeg prima	11.80	1 Ágyelők XXII.	21.50
1 szőnyeg prima	12.20	1 Ágyelők XXIII.	22.50
1 szőnyeg prima	12.50	1 Ágyelők XXIV.	23.50
1 szőnyeg prima	12.80	1 Ágyelők XXV.	24.50
1 szőnyeg prima	13.20	1 Ágyelők XXVI.	25.50
1 szőnyeg prima	13.50	1 Ágyelők XXVII.	26.50
1 szőnyeg prima	13.80	1 Ágyelők XXVIII.	27.50
1 szőnyeg prima	14.20	1 Ágyelők XXIX.	28.50
1 szőnyeg prima	14.50	1 Ágyelők XXX.	29.50

GICHNER JANOS
paplan, matrás és kárpitosruka gyáros, szőnyeg, függöny, vasbútor stb. Nagy raktára
Budapest, VII. Erzsébet-körtút 20.
Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök. Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek, nem tetsző árak kisorsolások, vagy a pénz visszautalok.

KÁVÉT

4 1/2 kgr. Cuba	6 frt 93 kr.
4 1/2 " Gyöngy	5 " 63 "

a kávéhoz csomagolható

2 1/2 kgr. Orosz Karaván-tea	1 frt 29 kr.
2 1/2 kg. Császár-kev. törmelet-tea	85 kr.

elválasztva és bérmentre küld

Fiuméból vagy Triesztből
Fratelli Deisinger

THEA.

Titkos betegségek ellen
25 évi, részben katonatorvosi (a bécsi és budapesti katonakórházakban), részben magánorvos tapasztalatai után legmelegebben ajánlható
Dr. KAJDACSY,
v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos
Electrotherapiai rendelő-intézete
IV. Kigyó-utca 5. I. em. Klotild-palota (átjáróház és lift használatú).
A legelhanyagoltabb húgycsőfolyásokat, legsúlyosabb húgycsőgyulladásokat, bújukoros sebeket, szphilist, az önfertőzést utóbajait
Elgyengült férfierőt
Az orvosi világ által legújabbban oviannyira felkarolt és hatásában párádán sikeres
Electro-Massage vagy Psychrophor
által, magömléseket, nőknél fehér-folyást befecskendezés nélkül, a legmakacsabb bóröttségégeket, valamint ifjúkori bűnök következtében beállott ideg és ennek utókövetkezményeképp létrejött hátramaradékokat gyógyít a legújabb gyógy mód szerint alaposan és biztos, állandó sikerrel. Rendel: délelőtti 9 órától 4 óráig; este 7-8 óráig
Nőknek egy mint férfiaknak külön be és kijáratt.
Külön várótermek.
Levelekre díjtalanul azonnal válaszoltunk; esetleg gyógyszerrekről is gondoskodva lesz.

!!Népszerűsítő utmutató minden sérvbajosnak!!

POLLITZER MÓR és Fia
es. és kir. szob. borbélyezérek.
Budapest, V. Deák Ferenc-utca 10/h.
Legrégibb cég e szakmában a fővárosban.
Alapították 1858-ban.
Árjegyzék kívánatra zárt és fölirtatékli borítékban bérmentre küldeték.

Titkos betegségek
gyógyítására a specialista legjobban ajánlható számos éven át szerzett gazdag kórházi tapasztalatai alapján
Dr. FABINYI J.
v. kórházi orvos, specialista
gyógyít legelővidebb idő alatt biztos sikerrel férfiaknál és nőknél: húgycsőfolyást, hólyagbajokat, bújukoros sebeket, szphilist, ennek következményeit, makacs borbajokat és az önfertőzésből támadt idegbetegségeket.
Meglepné az eredmény férfiu gyengeségnél (Impotentia) egy fiatal, mint öregbe egy órágnél.
Levelekre díjtalanul válasz; kívánatra gyógyszernek.
Lakás: Budapest, Erzsébet-körtút 12. sz., (Dohány-utca sarkok, I. emelet).
Bejáratt a lépésnél. Külön várótermek.
Rendelés délelőtti 9-3-ig, este 6-8-ig.

A képzőművészetek története.
Írta: **Dr. Gerece és dr. Morvay Győző.**
Bevezető a részletes műtörténelemben. Népszerűsítően kezeli azokat a képzőművészetben való győzele téjközelítésképeket. Rövid ismertetése a művészet fejlődésének, a különböző korokból következő irányoknak és stílusoknak.
Főbb fejezetei: Az egyiptomiak és az asszír népek művészete, a klasszikus, az ó-keresztény, a bizánci, az arab, a román, a görög, a renaissance, a barokk művészet és a XIX. század művészete.
137 szobrnél-szobor képpel. — Díszes vízsonkötésben.
Ára 3 korona.
LAMPÉ ROBERT (Wodianer F. Fiai)
cs. és kir. udv. könyvkereskedés kiadása
Budapest, VI., Andrássy-ut 21. szám.

Guzi kenőcs
Főrv. védve. Minden elpőért 1 évi irásból jótállattal vállalkok. Ha Guzi kenőccsel, melyet legyenne azok bekeni, a fűzős bőrpőrepedés ki van zárva. Posta költség vidékre csupán 30 kr. és portamentesen küldöm nem megelégedett a pénz visszadam. * Mőrtöknek elegendő, ha

hártyában egy papírlapra állva a lábaltap körvonását lerajzoljuk.
Képes árjegyzékem ingyen. Kiszárolag magyar gyártmány.

Elegans gavalier vix fűzős cipő	3.20	Borjnőr, estama elegáns kivitell, halhólyaggal, vízmentesítve gadszokos	3.00	sárgópőrnében női. 40. férfi	1.80
Eleg. vix sima cipő	3.00	Halina eszma teljesen vízmentes kivitell, nyelvív bórborítással	4.50	Gyermek cipő, 4 évig kivitelben 4 évig	1.20
Eleg. orosz. fűzős cipő	3.80	Halina eszma, térdig érő szálkar, egész magas, bagaia törőrel b rítva, halhólyaggal vízmentesítve, I önmelgítős talpbetéttel együtt	8.00	Kaméni fűzős vagy díszbőrű	2.20
Eleg. orosz. fűzős cipő	4.00	Orisai kőszel valódi	8.00	Férfi v. női reggeli cipő	1.20
Eleg. orosz. fűzős cipő	4.50			Polttis cipő párizsi divat, box v. kőngurubőrű. eleg. szabás férfi	4.50
Eleg. orosz. fűzős cipő	5.00			Női zerge, fűzős vagy csizma, erős kivitell	3.00
Eleg. orosz. fűzős cipő	5.50			Oroszlak, fűzős vagy csizma posztóval	3.40
Eleg. orosz. fűzős cipő	6.00			Baránypőrnés fűzős, prémázgolyóval	3.80

AGULÁR IGNÁC
Budapest, Deák-tér 6.

*** NEW-YORK ***
ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG
Alakult 1845-ben.
Az összes nyeresemények a biztosítottak tulajdonát képezik.
Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:
Aktívák összége 1 milliárd 293 millió korona
Évi bevétel 290
1890-ben a biztosítottoknak kifizetett 115
1880-ben kötött új üzletek összége 146
Tiszta fölösleg 1899. végén 225
Az 1900-ban a biztosítottaknak kifizetett nyereseményszámlák összége 14 millió koronára rugott.
A New-York a múltvilág összes országában bír főlökekkel.
A New-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállítás napjától fogva.
Referenciák Magyarországon:
Magyar Általános Hitelbank.
Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.
Magyarországi vezérigazgatóság:
Budapest, Erzsébet-körtút 9-II., New-York palota.

